

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi

NİSAN 2009

SAYI: 30

Kadın

Batman Şubesi'nde Kadın Komisyonu Kuruluyor

Kadınların her alanda önü açılmalı

Gripin İlaç'ta Çay Molası

Yüzeyi değil, suyun dibini görmeye yönelik örgütlenme

Yard. Doç. Dr. Şule Daldal:

Çözüm "rantiye ekonomisine son" demekten geçiyor

Kriz Dosyası

W Marmara Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. Şule Daldal ile söyleşi

W Sabah ve atv önünde grev önlüklü üç kadın

W Sinter direnişinden kadınlarla söyleşi

W Eczacıbaşı E-Kart'ta direniş devam ediyor

Bursa Şubesi'nden İpek Elibol:

"Eğitim işyerinde ve kısa süreli olmalı"

ICEM Türkiye-İrak Sendikaları Kadın Semineri İstanbul'da Yapıldı

Ortak problem kadının görünmezliği

3 Merhaba

4 8 Mart'ta alanlardaydık
Kadınların Gündemi Krizdi

5 Irak'lı kadın sendikacılar
sendikamızı ziyaret etti
**"Irak'ta Baskıcı Sendikal
Yasalar Hâlâ Yürürlükte"**

6 ICEM Türkiye-Irak Kadın
Semineri İstanbul'da
yapıldı
**Ortak Problem Kadının
Görünmezliği**

9 Kadın İşçi Şenliği farklı
sendikalardan kadınları
biraraya getirdi
**Krizle Karşı Kadın
Dayanışması**

10 Novamed'li kadınlara
"Kadının Beden Hakları
ve Üreme Sağlığı" Eğitimi
**Geleneksel Ana-Çocuk
Sağlığı Yerine Üreme
Sağlığı Yaklaşımı**

11 29 Mart 2009 yerel
seçimleri:
**İki İl'e Kadın Belediye
Başkanı**

12 Aktif üye eğitimine katılan
Petrol-İş'li kadınlar:
**"Hem Öğrendik, Hem
Öğrettik"**

14 **SENDİKAL BİLİNÇ**
**Sendikalar Kadın İşçilerin
de Örgütüdür**

Hazırlayan: Yard.Doç.Dr.
Betül Urhan / Kocaeli Ün.
İİBF Çalışma Ekonomisi ve
Endüstri İlişkileri Böl.

16 Bursa Şubesi'nden İpek
Elibol:

**"Eğitim İşyerinde ve Kısa
Sürelili Olmalı"**

18 **DÜNYA
SENDİKALARINDAN**
**Brezilya'da "Ücret
Eşitsizliğine Son"
Kampanyası**

20 Gripin İlaç'ta çay molası
**"Yüzeyi Değil Suyun
Dibini Görmeye Yönelik
Örgütlenme"**

22 KEİG sözcüsü
Serap Güre'yle söyleşi
**Evde ve İşte Kadın Emegini
Görünür Kılmak İçin**

24 Batman Şubesi'nde Kadın
Komisyonu kuruluyor
**"Kadınların Her Alanda
Önü Açılmalı"**

KRİZ DOSYASI

26 Yard.Doç.Dr. Şule Daldal:
**Çözüm "Rantiye
Ekonomisine Son"
Demekten Geçiyor**

30 **Sabah ve atv Önünde Grev
Önlüklü Üç Kadın**

33 Sinter direnişinden
kadınlarla görüştük:
**"Evde de Direndim,
Kazandım"**

35 Eczacıbaşı E-Kart'ta
direnış devam ediyor
**"Eşitlik İstiyoruz,
Haklarımızı İstiyoruz"**

37 **CEMİLE TEYZE**
**Kadınlar Erkeklerin İşlerini
mi Alıyor?**

38 **TARİHTEN KADIN
SESLERİ**
**Kadınların Sosyal Haklarına
Tarih İçinde Kısa Bir Bakış**
Hazırlayan: Doç.Dr. Serpil Çakır
İstanbul Ün. Siyasal Bilgiler Fak.

40 **HAKLARIMIZ**
Boşanmada Tazminat ve Nafaka
Hazırlayan: Av. Serap Özdemir
Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri

42 SHÇEK Kadın
Konukvevleri'ni sosyolog
Pınar Akkuş'a sorduk
**"Kelimelerim Değişti Diyen
Kadınlar Tanıdım"**

44 **KÜLTÜR-SANAT**
Kadın İşçi Evde de Çalışıyor
Hazırlayan: Behice Çağlar

46 **SAĞLIK**
**Çocukları Bahar
Hastalıklarından Korumak İçin**

48 **EVET, MUTFAKTA
BİRİLERİ VAR!**
Yörelere Seçmeler
Hazırlayan: Selgin Zırhlı Kaplan

50 **OKUMA ODASI**
*Çalışma ve Toplum
Dergisi'nden Türkel
Minibaş anısına Kadın
Sayısı • Avrupa Birliği'nde
Çalışma Yaşamında Kadın-
Erkek Eşitliği • Kadın ve
Yol Ajandası • Petrol-İş'ten
Kadın Öyküleri Kitabı:
Anlatılan Bizim Hikâyemiz
• Petrol-İş'ten 8 Mart 2009
- 1857'den Günümüze
Kadınların Direniş Tarihi
CD'si*

MERHABA

Petrol-İş Kadın Dergisi'nin 30. sayısıyla yüklü bir gündemi ardımızda bırakmış olarak karşınızdayız...

Biliyorsunuz 8 Mart kadınların uluslararası birlik mücadelesi ve dayanışma günü, bu sene dünya örgütümüz İCEM'in Türkiye-İrak Kadın Semineri'ne Petrol-İş Sendikası olarak katkı sunduk. İCEM Kadın Sorumlusu Carol Bruce ile tekrar yan yana gelmek Iraklı kadın sendikacı arkadaşlarımızı tanımak ve deneyim alışverişinde bulunmak bizim için çok faydalı oldu. Konunun ayrıntılarını arkadaşlarımızla yapılan söyleşileri ilk sayfalarımızda bulabilirsiniz... 8 Mart'la ilgili bir diğer etkinliğimiz ise 7 Mart'taki Kadın İşçi Şenliği idi...

Kapitalizmin krizi devam ediyor; krize karşı çare arayışları da. Kadın çalışanların da krizi enine boyuna tartışması gerekiyor. Dosya konumuz kriz bu kez, akademi alanında keynesyen çözümleri gündeme getiren bir kadın iktisatçı ile konuştuk: Şule Daldal.

Kriz dosyamızın ikinci bölümü ise kriz ve sendikalaşma nedeniyle işten çıkarılan çeşitli fabrikalardaki kadın arkadaşlarımızla yapılan söyleşilerden oluşuyor. Bu söyleşilerin ileride krizin kadın işçi yönünü araştırmak isteyenler için sağlam bir veri oluşturacağını düşünüyoruz.

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin katkılarıyla düzenlenen Kadınının Beden Hakları ve Üreme Sağlığı Eğitimi için Antalya'da Novamed'li kadınlarla birlikteydik.

Petrol-İş Sendikası'nda çalışan kadın arkadaşlar dönemi nasıl yaşıyorlar? Sendikamız şubelerinde, sendikal eğitim toplantılarında yaptığımız söyleşilerde bunun ipuçlarını bulabilirsiniz.

Dergimiz meyvelerini toplamaya başladı. Batman Şubemizde bir kadın komisyonu kuruluyor. Bu işe gönül veren arkadaşlarımızla Batman'da yaptığımız söyleşi bizi çok sevindirdi, şevkimizi artırdı...

Kadınlarla dayanışma çerçevesinde kadın örgütlerini tanıtmayı sürdürüyoruz. Bu sayımızdaki konuğumuz istihdamla ilgili: Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi...

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bağlı Kadın Konukları'nda yaşayan kadınların durumunu kurumun sosyologlarından Pınar Akkuş'la konuştuk.

Dünya Sendikaları sayfalarımızda Brezilya CUT'dan bir konuğumuz var.

Dergimizin hocaları ve uzmanları yazılarına devam ediyorlar. Sendikalarda kadın örgütlenmesi, kadınların sosyal haklarının tarihi, boşanma halinde nafaka hakkımız bu sayımızın konuları.

Kültür sanat sayfalarımızda ise 8 Mart dolayısıyla kadınlar tarafından kadınlara için gerçekleştirilen sanat faaliyetlerine yer veriliyor.

Sağlık, yemek, kitap gibi sabit köşelerimizi de içerik açısından zenginleştirdik... Umarım beğenirsiniz.

Bu sayıyı çıkarmadan bir iş daha yaptık... 2007'de gerçekleştirdiğimiz Kadın Öyküleri Yarışması'nda dereceye giren ve jürinin yayınlamaya değer bulduğu öyküleri kitaplaştırdık.

8 Mart'ta tüm üyelerimize postalandı kitaplar umarım elinize geçmiştir.

Yeni bir sayıda buluşma umuduyla 1 Mayıs işçi bayramınızı kutluyoruz.

Nisan 2009 / Sayı 30

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
İbrahim Doğanül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:

Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışları Müdürü

Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Necla Akgökçe

Editörler

Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama

Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25
Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:

Bileşim Matbaası
Bileşim Yayıncılık, Fuarcılık ve Tan. Hiz. San. ve Tic. AŞ
Barbaros Cad. No: 11 4. Levent / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petro-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Nisan 2009'da basılmıştır.

8 Mart'ta alanlardaydık... Kadınların gündemi krizdi

Selgin Zırlı Kaplan

Şiddet, ayrımcılık, eşitsizlik ve sömürüye ek olarak kapitalizmin krizi, kadınlara güvencesiz, sigortasız, sendikasız bir çalışma yaşamını dayatıyor. 8 Mart'ın gündemlerinden biri, krizin bu dayatmalarına karşı, birçok işyerinde kadınların başlattığı direnişlerdi. Bu yılki kutlamaları bizim için farklı kılan şeylerden biri de Irak'tan gelen sendikacı kadınlarla Petrol-İş Kadın pankartının arkasında yanyana yürümektir.

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi, bu yıl da kadınların uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 8 Mart'ta Petrol-İş Kadın pankartımızı açtık.

İstanbul Kadıköy'de gerçekleştirilen mitinge çok sayıda kadın örgütü, kadın dayanışma grubu, sendikalardan ve meslek örgütlerinden kadınlar, parti, dernek ve dergilerden kadınlar, pankartları ve dövizleriyle katıldı. Petrol-İş Bandırma Kadın Komisyonu'ndan arkadaşlar da, oradaki kadınları temsilen aramıza katılmışlardı.

Bu yıl 8 Mart'ın farklı bir anlamı daha vardı bizim için. Yanıbaşımızda, yıllardır savaşın acılarını çeken, savaş sonrası toparlanma sürecinin bütün yükünü omuzlarında taşıyan Irak'lı sendikacı kadınlar da vardı aramızda.

Irak'ta yaşanan sürecin bir sonucu olarak alanlarda kutlama yapamayan Irak'lı sendikacı kadınlar, Petrol-İş Kadın pankartı arkasında katıldıkları 8 Mart mitinginde taleplerini, özlemlerini özgürce, doyusuya haykırdılar. Kendi dillerinde pankartlarını açtılar, kendi dillerinde sloganlarını attılar. ICEM Kadın Sorumlusu Carol Bruce de aramızdaydı.

Sendikalaşmak, bugünlerde kadınların bedelini ağır ödediği taleplerden birisi. Sendika üyesi olduğu veya olmak istediği için işten atılan kadın işçilerin direnişleri bugünlerde sayıca artmış durumda. Onlar da alanda yerlerini almıştı. DESA'dan, atv ve Sabah gazetesinden, Sinter direnişinden kadınlar da oradaydı.

"Kadına yönelik şiddete son!", "İşten çıkarmalar yasaklansın!", "Krizin bedelini ödemeyeceğiz!", "İşsizliğe, yoksulluğa, kapitalizmin krizine karşı kadınlar mücadeleye!", "Ev işleri ücretlendirilsin!", "Cinsiyetçi eğitim istemiyoruz!", "Kriz gerekçe gösterilemez, işten atılmalar durdurulsun!" alandaki pankart ve dövizlerde dikkati çeken belli başlı sloganlardandı. 8 Mart'ın ücretli izin günü olması da öne çıkan talepler arasındaydı.

8 Mart Platformu'nun çağrısıyla sabah erken saatlerde alanda toplanmaya başlayan kadınlar, havanın soğuk ve yağmurlu olmasına rağmen coşkularını kaybetmediler. Yürüyüş boyunca sloganlar atıldı, halaylar çekildi, şarkılar söylendi. Alana varıldığında kadın gruplarından temsilciler kürsüden konuşmalarını yaptılar. Bu konuşmalarda, kriz ortamında kadın dayanışmasının daha da önem kazandığına vurgu yapıldı, 8 Mart'ın tarihçesine değinildi, direnişteki kadınlara destek mesajları paylaşıldı, yerel seçimlerde aday olan kadınlar açıklandı, ortak talepler haykırıldı, ve tabii ki Bursa'da yanan, Ceylanpınar'da boğulan kadınlar anıldı.

Irak'tan gelen sendikacı kadınlar da ülkelerindeki kadınlardan getirdikleri selamı, barış ve eşitlik duygularını paylaştılar. Kürsüden söylenen şarkı ve türkülerden sonra miting sona erdi.

Iraklı kadın sendikacılar sendikamızı ziyaret ettiler

“Irak’ta Baskıcı Sendikal Yasalar Hâlâ Yürürlükte”

İCEM’in Türkiye-İrak Kadın Semineri kapsamında İstanbul’da bulunan Iraklı kadın sendikacılar 7-8 Mart 2009 tarihleri arasında Petrol-İş Sendikası’nın konuğu oldular.

7 Mart akşamı Aktaş Düğün Salonu’nda yapılan 8 Mart Kadın İşçi Şenliğine katılıp kısa bir konuşma yapan konuklarımız, ertesi gün Kadıköy’de kadın örgütlerinin düzenlediği sendikalardan, siyasi partilerden, sivil toplum örgütlerinden binlerce kadının katıldığı mitingde de kendi pankartlarının arkasında yürüdüler.

Alana girdikten sonra da kürsüde yerlerini alarak tüm kadınları selamladılar, dayanışma mesajlarını ilettiler.

Miting sonrası sendikamızı ziyaret eden Iraklı kadın sendikacılar, Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın, Genel Sekreteri

Mustafa Çavdar, Mali Sekreteri İbrahim Doğangül ve Eğitim ve Örgütlenme Sekreteri Nimetullah Sözen tarafından karşılandı.

Konuklarımız ve sendika yöneticilerimizin katıldığı kısa bir toplantı yapıldı. Toplantıda Petrol-İş Sendikası adına konuşan Genel Başkan Mustafa Öztaşkın, konuk kadınların 8 Martını kutladıktan sonra Irak işgaline karşı Petrol-İş Sendikasının takındığı tavrı geliştirdiği politikaları anlattı. Daha sonra sendikal dayanışmanın anlamına vurgu yaparak, Iraklı sendikacılarla her türlü destek ve işbirliğine hazır olduklarını söyledi.

Iraklı kadın sendikacıları temsilen Basra Elektrik Sendikası Başkanı Hashmeya Muhssin Hussein de kısa bir konuşma yaparak, Saddam döneminden kalma baskıcı sendikal yasaların hâlâ yürürlüğünü sürdürdüğünü, 2005 yılında ise sendikaların tüm mal varlıklarına el konuldu-

ğunu söyleyerek, “Saddam’dan kurtulmanın bedeli işgal olmamalıydı” dedi.

Kısa bir konuşma yapan İCEM Kadın Sorunları Sorumlusu Ca-

rol Bruce Petrol-İş Sendikası’na konukseverlikleri için teşekkür ettikten sonra şunları söyledi: “Amacımız Irak’lı ve Türkiye’li sendikalar arasındaki dostluğu ileri noktalara taşımaktır. 8 Mart bunun için çok uygun bir gün... Bugün Türkiye’de sokakların halini görmek beni çok heyecanlandırdı. Sokaklar gerçekten de muhteşemdi.”

Ortak problem kadının görünmezliği

Selgin Zırlı Kaplan

ICEM Türkiye-İrak Sendikaları Kadın Semineri 9-10 Mart 2009 günleri arasında İstanbul Elit Otel'de İCEM Kadın Sorunları Sorumlusu Carol Bruce'nin moderatörlüğünde yapıldı. Seminere Irak'tan ve Türkiye'den 25'in üzerinde kadın katıldı.

Atölye çalışmalarıyla zenginleştirilen seminer 9 Mart Pazartesi günü Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın'ın konuşmasıyla başladı.

Salonda bulunan tüm kadınların 8 Mart'ını kutlayan Mustafa Öztaşkın, dünya ve Türkiye'deki kadın istihdamının özelliklerini anlattıktan sonra, kriz şartlarında kadın işçilerinin durumlarının daha da ağırlaşacağına dikkat çekti. Krizin kadınları sendikal örgütlenmeye katmak için bir imkân barındırabileceğine vurgu yapan. Öztaşkın, daha sonra Petrol-İş Sendikasında gerçekleştirdikleri kadın ve eşitlik, toplumsal cinsiyet çalışmalarını anlatarak katılımcılara iki verimli gün diledi.

Ardından ICEM Kadın Sorunları Bölümü Sorumlusu Carol Bruce bir konuşma yaptı. Kriz döneminde Irak ve Türkiyeli kadın sendikacıların böyle bir seminerde bir araya gelmelerinin anlamlı olduğunu belirttiikten sonra güvencesiz işlerde en çok kadınların istihdam edildiğini ve bu yüzden tüm dünyada yaşanan ekonomik krizden en çok kadınların etkilendiğini vurguladı. Bruce daha sonra seminerin içeriğini anlattı.

Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F. Endüstri İlişkileri Bölümü'nde Öğretim Üyesi olan Betül Urhan, Türkiye'de çalışma yaşamı ve toplumsal yaşamda kadının görünmezliğine vurgu yaptıktan sonra, kadın istihdamının durumu, sendika-

laşma düzeyi, sendikalaşmanın önündeki engelleri anlattı. Çalışma yaşamında ve toplumun genelinde kadının görünürlüğünü arttırmak için yapılması gerekenlere değindi.

Sağlıklı ortamda çalışmak

Irak'taki kadınların durumu, çalışan kadınların hakları, savaş koşullarında yaşanan hak kayıpları, kadın-erkek eşitliği konusunda varolan yasalar Basra Elektrik Sendikası Başkanı Hashmeya Muhssin Hussein tarafından anlatıldı. Aynı sendikanın üyesi ve kadın hakları aktivisti Hanan Abdeljabbar Zamel de bunlara ek olarak Basra'da kadınlar arasında yapmış oldukları araştırmalardan hareketle eğitim, sağlık, aile içinde kadınların kadın oldukları için uğradığı ayrımcılıklar konularında bilgi vererek, toplumda kadının görünmezliğine değindi.

Kürdistan Petrol Sendikaları Birliği Kadın İşleri Ofisi üyesi Layla I. Hassan kadınların Irakta sendikaya üye olmama nedenlerini sıraladı, kadınların sendikalar hakkında bilgi sahibi olmamaları, eşlerinden babalarından korkmaları, sendikalara güvenmemeleri gibi nedenler Betül Urhan'ın konuşmasında dikkat çektiği Türkiye'deki kadınların sendikaya üye olmama nedenleriyle örtüşüyordu.

Oturumun öğle yemeği arasından son-

raki bölümünde çalışma yaşamında kadın sağlığı konusu grup çalışması yöntemiyle ele alındı. İki kadın grubu içinde de boyun fıtığı, baş ve sırt ağrıları, strese bağlı mide ağrıları ortak şikayetleri oluşturuyordu.

10 Mart Salı günü yine saat 10.00'da kadınlar bir araya geldiler. Program moderatörü Carol Bruce'nin gün boyunca işlenecek konuları belirtti.

Petrol-İş Sendikası Toplu Sözleşme Uzmanı Serpil Aksakal, Türkiye'deki toplu sözleşme rejimini anlattı. Toplu sözleşmelere kadın taleplerinin istenilen oranda yansıtılmadığını sözlerine ekleyen Aksakal, kriz gibi olağanüstü dönemlerde kadın taleplerinin gündeme bile getirilemediğini söyledi.

Kamu sendikalarında örgütlü Iraklı kadın sendikacıların anlattıklarından ücretlerin toplu sözleşmelerle değil ilgili bakanlıklar tarafından belirlendiğini öğrendik.

İkinci günün devamında yine eğlenceli grup çalışmalarına yer verildi.

Seminer sonunda tüm kadınlar bir daire oluşturular, iki günün bitiminde kendileri için önemli olan kavramları haykırdılar. Bunlar arasında, güç, dayanışma, özgürlük, bilinç, bilgi, mutluluk gibi kavramlar vardı... Kadınlar salondan farklı bilgilere sahip olarak ve dostlarına yeni dostlar ekleyerek ayrıldılar...

"Ev kadınlarını da çalışan kadın olarak görüyoruz"

Hangi sendikayı temsilen buradasınız?

Basra Elektrik Sendikası ve İşçi Konseyleri Birliği'ni temsilen buradayım. Birliğimizin başında bir erkek bulunuyor adı Felah Alvan. Merkezi Bağdat'ta.

Üye sayınız nedir?

1400 erkek, 40 civarında kadın var.

Irak'ta toplu sözleşme yapıyor mu?

Yok. Çok uğraşyoruz ama olmuyor, grev hakkı da yok.

Sendikacılığınız dışında bir kadın örgütünde de çalışıyorsunuz, bunun ismini söyleyebilir misiniz bağımsız bir kadın örgütü mü?

Çalışan Kadın Haklarını Savunan Sivil Merkez. Evet bu, sendika dışında bağımsız bir kadın örgütü. Örgütün amacı çalışma yaşamında veya ev kadını olarak çalışan kadınların haklarını korumaktır. Bu kadın örgütünün başkanı

Irak'ta kadın hakları konusunda çalışmalarla tanınan ve kadın davalarına bakan bir avukattır.

Fonlarla mı çalışıyorsunuz?

Her zaman bulamıyoruz. Kardeşim ABD'de Iraklı çoklukların haklarını koruyan bir örgütün başkanı, onun vasiyeti ile bazı fonlar aldık. Ama bunlar düzenli değil elbette. Özellikle kadınlara ilaç ve sağlık yardımı da yapıyoruz. Gelen yardımlar Irak Sağlık Bakanlığı'nın denetiminden geçiyor.

Ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Kadınların bilinçlendirilmesi bizim önde gelen meselemiz. Bunun için hem endüstride hem de tarımda çalışan kadınlara yönelik kurslar düzenliyoruz. Bizim bölgemiz kadınların ağırlıklı olarak tarımda çalıştığı bir bölgedir. Biz, ister tarımda ister, ev içinde istersen de dışarıda çalışsın tüm kadınları çalışan kadın olarak

değerlendiriyoruz. Bu durum sadece Basra için değil, tüm Irak için geçerli. Basra ve Bağdat'ta kadın hakları, kadın erkek eşitliği konulu üç büyük gösteri düzenledik. Bizim başını çektiğimiz Basra'daki gösteriye 300 kadın katıldı. Gösteriye katılan kadınların siyasi görüşleri farklıydı. Laikler, bağımsızlar, İslamcılar, herkes vardı. Ayrıca katılanlar çeşitli mesleklerden geliyordu: Hem ev kadınları hem de dışarıda çalışan kadınlar bulunuyordu katılımcılar içinde.

Kadın ve erkek eşitliğini sağlama açısından ne tür çalışmalar oluyorum?

En büyük kazancımız, kadınların hem basın yayın organlarında hem konferanslarda seslerini yüksek bir biçimde duyurmasıdır. Bunu becerebildik. Bizim çabalarımız sonucunda bir kadın arkadaşımız, bilimsel çalışma yapmak üzere Avustralya'ya gönderildi. Beş kişilik bir ekibe başkanlık yapıyor; alacağı eğitim köprü

inşası alanında, emri altında erkekler çalışıyor.

Irak'ta işgale karşı direnen kadın direnişçiler var onlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Irak'ta hapisanelerde yatan kadınlar var. Bizim hapisanelerdeki kadınları savunma örgütü diye de bir örgütümüz var. Örgütün başkanlığını Türkmen aktivist bir kadın yürütüyor. Bu örgüt şimdiye kadar hapisanelerde yatan 20'den fazla kadını kurtardı. Son dönemde 10 bin dolar vererek Amerikalıların elinde esir olarak bulunan 16 yaşındaki bir kızı da kurtardılar, ki yanlışlıkla tutuklanmıştı.

Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz, sendikacı, kadın hareketi aktivisti veya feminist?

Hepsi. Ben Basra'da kadın hakları mücadelesi alanında tanınan ve kadınları aşırı biçimde destekleyen biriyim. Evet, feministim.

Saba Kassim Yousif

Irak Güney Bölgesi Petrol Sendikaları Konfederasyonu
Kadın Sorumlusu

"Aynı dertleri yaşıyoruz, aynı sorunlarla karşı karşıyayız"

Hangi sendikadan geliyorsunuz, kendinizi tanıtır mısınız?

Adım Saba Kassim Yousif, Güney Bölgesi Petrol Sendikaları Konfederasyonu'nda Kadın Sorumlusu'yum.

Sendikanızda üye sayınız ve kadınların durumu nedir?

Konfederasyonumuz birkaç sendikadan oluşuyor. Her Petrol bölgesinin kendine ait sendikası var. Basra, Nasiriye ve Misan illerini içeren Güney Bölgesi'nin sözcüsüyüm. Konfederasyonun Basra'da Güney Bölgesi Gaz Sendikası,

Petrol Ulaşım Araçları Sendikası, Boru Hatları Sendikası gibi 10 sendikası var.

Petrol Bakanlığı'nın sendikaların iptal edilmesiyle ilgili aldığı karar direkt sendikamızı etkiledi, ama kadın üyelerimizi daha çok etkiledi. Örneğin rafinerilerle ilgili bir sendikamız var, bakanlığın kararından sonra rafine müdürü, sendika üyesi olan herkesi Bağdat Rafinerisi'ne sürdü. Aileleri Basra'da. Çok zor durumda kaldılar, güvenlik açısından da Bağdat tehlikeli bölge olduğu için zor oldu. Sendikal düzeyde, hükümet nezdinde girişimlerde bulunduk, ve

onları geri getirdik. Fakat şu anda rafineride değil başka işlerde çalışıyorlar. Buralarda kadın sayısı çok az.

Petrol işyerlerinde erkeklerle kadınlar aynı işi yapabiliyor mu?

Bazı yerlerde genel müdürler kadınlara özgürlükler tanıyor. Fakat bazı yerlerde kısıtlanıyor. Diplomanıza da bağlı biraz. Ben laboratuvar da çalışıyorum, memurluk da yapıyorum mesela.

Sendikalı kadınlar aileleri, eşleriyle sorun yaşıyorlar mı?

Ailelerin olumsuz etkisi var tabii ki. Irak'ta bilindiği üzere, eşlerin kadınların hayatı üzerindeki etkisi çok büyük. Eğer evli değilse de kardeşlerin etkisi oluyor. İşyerlerinde de erkeklerin kıskançlığı var. Özellikle de kadın biraz üstün görünürse, erkekler kıskanıyor. Bu tür zorluklarla da karşılaşılıyor.

Sendikaya katılımı arttırmak için ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Benim çalıştığım yerlerde birçok kadın iyi işlerde çalışıyor. Özellikle fakülte diploması olanlar daha fazla haklara

sahip. Enstitü mezunuyla üniversite mezunu, lise mezunu arasında fark var. Ama üye yaparken ayırım yapmıyoruz. Bakanlığın aldığı karar ve verdiği demeçler neticesinde sendikaya üyelik azaldı. Fakat biz kadınlar sendikal çalışmalarımızı sürdürüyoruz, hiçbir zaman vazgeçemedik. Bundan dolayı tekrar bir hareketlenme var, kadınlar tekrar sendikalara yönelmeye başladı. Kadın ofisi olarak sessiz kalmıyoruz. Sendika merkezimizde destek kursları yapıldı. Ofisimize üye olan kadınlar, bu destek merkezinin Ürdün'ün başkenti Amman'da düzenlemiş olduğu bir çalışmaya katıldılar. Ofisimize bağlı olan bazı kadın

arkadaşları seçtik ve yolladık. Bu çalıştaylardan, özellikle kadın haklarıyla ilgili olarak, kadınlara nasıl yardım edileceği ile ilgili, istekleri, hakları konusunda bilgi ediniyoruz. Her petrol alanı için farklı kadınlarla görüşüyoruz, imkânlarımız kısıtlı olduğundan çalıştay yapamıyoruz. Seminerler düzenliyoruz ve oradaki kadınlara bunları anlatıyoruz. Ayrıca onlarla bir forum yaptık. Forumda sorunlarını anlattılar. Erkekler ve kadınlar hakkında görüşlerini, bizden beklentilerini öğrendik.

**Kadınlara yönelik bir yayını-
nız var mı?**
Birliğimizin 'Petrol İşçilerinin

Sesi' adlı dergisinin bir sayfası kadınlara ait. Bu sayfada ofisimizin çalışmalarını yansıtıyoruz. Katıldığımız konferans ve çalıştayları anlatıyoruz.

Irak'ta kadın olmak nasıl?

Irak'ta kadınlar bilinçlenmeye ve içinde bulunduğu durumu öğrenmeye başladı. Fakat hâlâ gelenekler, görenekler kontrolü sağlıyor. Erkeklerin müdahalesi oluyor. Sendikal çalışmaya özellikle kocasından destek görenler katılıyor, kendilerini geliştirmeye çalışıyorlar, konferanslara geliyorlar. Toplantılara katılarak Iraklı kadınlara yardım etmek için uğraş veriyorlar. Kısacası bir hareketlenme var.

Iraklı kadın güçlüdür, örneğin şu anda yerel seçimlere aday olan bazı kadınlara tehditler geldi, kendinizi aday göstermeyin diye. Fakat kadınlarımız ısrar ederek varlığını ispat etti. Ve devam ettiler, bu sayede daha fazla özgürlük elde ettik.

Türkiye'li kadınlara bir sözünüz var mı?

Aynı dertleri yaşıyoruz, aynı sorunlarla karşı karşıyayız. İsteklerimiz de birbirine benziyor. Sizlerle tanıştığımızı çok memnun olduk. Tam olarak bilemiyeceğim, ama bu kısa süre içerisinde gördüm ki, bizden daha çok özgürlüklere sahipsiniz.

Nazaneen Tareq Ali

Kürdistan İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Çalışan Kadınlar Sorumlusu

"Kadınlara verilen en yüksek görev kurul başkanlığı"

Kendinizi tanıtır mısınız? Hangi sendikadan geliyorsunuz, göreviniz nedir?

İsmim Nazaneen Tareq Ali. Kürdistan İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nda Çalışan Kadınlar Sorumlusuyum. Bütün sektörlerdeki çalışan kadınların sorumlusuyum.

Sendikanızda çalışan kadınların sayısı hakkında bilgi verebilir misiniz?

Erbil kentinde toplam yedi sendika bulunuyor. İki tanesinde kadınların sayısı fazla. Özellikle hizmet sektöründeki sendikalarda. Otelcilik, lokantacılık, süpermarketler, kuaförleri örgütüyorlar. bunların ortak bir sendikası var. Tekstil ve dikiş sektöründeki sendikamızda da kadınların sayısı az değil. Bu sendikada, kadınlarla ilgili olarak özel bir komisyon bulunuyor. Dikiş-biçki üzerine çalışanların sayısı az olduğu için, atölye şeklinde olduğu için fabrikadan öte evlerinde iş yapıyorlar. Ulaşım ve ulaşım hizmetleriyle ilgili bir sendikamız da var, taşımacılık ve inşaatla ilgili. Değişik sektörlerle ilgili yedi tane sendikamız var.

Daha önceki yıllarda kadın

üyelerimizin sayısı azdı. Fakat son yıllarda bu sendikalar bünyesinde kadın kurulları oluşturuldu. Bu kurulları oluşturduktan sonra sayı artmaya başladı. Daha önce yüzde 5 dersek, şimdi yüzde 25 olduğunu söyleyebiliriz. Ve giderek bu sayı artmaya devam ediyor.

Benim çalışma alanım çok geniş, çok çalışıyorum. Eğitim olduğum için çok sayıda eğitim kursu da düzenledik.

Ne gibi eğitimler yapıyorsunuz sendikanızda?

Şimdiye kadar 7 kurs düzenledik. Her kursa 25 kadın katıldı. Bunlardan aktif olan üyeleri seçerek sendikaya getiriyorum. Bazılarını kadın kurullarında başkanlığa ve başkan yardımcılığına kadar yükseldiler. Seçmiş olduğumuz üyeler, işçilerin yoğun olduğu bölgelere gidiyorlar ve onlarla toplantılar düzenliyorlar. Daha sonra oradaki kadınlardan yeni üyelikler kazanabiliyorlar. Onlardan belirli özelliklere sahip olanları da eğitimci olarak seçiyoruz.

Sendika örgütlenme içerisinde erkeklerle ilişkileriniz

nasıl? Kadın olduğunuz için engellemelerle karşılaştığınız oluyor mu?

Bilakis, bizim üyeliğimizi destekliyorlar. Kadın üyelerin artmasından memnunlar. Fakat çaba sarfettiklerini söyleyemem, kendin uğraş vermen gerekiyor.

Kadınların ne gibi sorunları, ne gibi talepleri oluyor sendikalarda?

Sendikal üyelikler kazanılmasının en önemli sebeplerinden biri fazla bir gelir elde edilmemesi. Örneğin ben gönüllü olarak çalışıyorum. Benim kendi işim var ayrıca. Oradan gerekli geliri elde ediyorum. Kadınlarla ilgili çalışmalarını seven biri olduğum için daha çok bu işlere yöneliyorum. Gönüllülüğe dayanıyor biraz. Çünkü bizim sendikamız, hükümetten hiçbir destek almıyor.

Sendika yöneticileri erkek mi?

Evet hepsi erkek.

Onlar herhangi bir ücret alıyorlar mı?

Onlar maaş alıyorlar. Başka işleri yok. Sendikacı onlar.

Peki kadınların yönetici olma ihtimali var mı?

Öyle bir imkân var. Ben kendim de çok fazla istemiyorum, bana simgesel bir ücret vermeyi önerdiler ben de reddetmedim. Arabamın benzinini ancak alabilirim onunla. Yani simgesel bir tutar.

Kadın sekreterliği dışında, maaşlı sendika yöneticiliğine yükselebiliyor mu kadınlar peki?

Şu anda benden başka kimse yok, o çok kolay değil. Her kadın giremez, kocası, babası, annesi izin vermez. Konfederasyonda kadınlara verilen en yüksek görev kurul başkanlığı. Kurul başkanlığından daha yüksek bir görev yok.

Kadınlara yönelik bir yayını- nız var mı sendikada?

Evet var, ben de makale yazıyorum. Sadece kadınlara özgü bir dergi değil, çünkü maddi açıdan biraz zayıfız. Ama üzerinde çalışıyoruz. İleride kendimize özgü bir dergi çıkartabiliriz belki, öyle bir ihtimal var.

Krize Karşı Kadın Dayanışması

8 Mart kutlamaları çerçevesinde gerçekleştirilen Kadın İşçi Şenliği'nde çeşitli sendikalardan kadınlar biraraya geldi. Konuşmalar yapıldı, şiirler okundu, oyunlar sergilendi, direnişi devam eden işyerlerinden kadınlar deneyimlerini paylaştılar, sonra da hep birlikte eğlencildi. İşte şenlikten izlenimlerimiz.

Sendikamız Petrol-İş'in yanı sıra Basın-İş, Birleşik Metal-İş, Dev-Sağlık-İş, Deri-İş, Hava-İş, Çimse-İş, Tek Gıda-İş, Tez-Koop-İş Sendikaları ve Tarem ortaklığıyla düzenlenen Kadın İşçi Şenliği 7 Mart 2009 Cumartesi günü Kadıköy'de Aktaş düğün salonunda yapıldı. Şenlikte sendikalardan, gruplardan ve dergilerden kadınların yanı sıra katılımcı sendikaların yöneticileri de vardı. ICEM'in düzenlediği Türkiye-İrak Semineri için Irak'tan gelen kadınlar ve ICEM Kadın Sorunları Sorumlusu Carol Bruce da Petrol-İş Sendikası'nın konğu olarak Kadın İşçi Şenliği'ne katıldılar. Petrol-İş Bandırma Şubesi Kadın Komisyonu'ndan kadınlar da şenliğe katıldı.

Sunuculuğunu Gaye Coşar'ın yaptığı şenlikte açılış konuşmasını, Dev Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı Arzu Çerkezoğlu yaptı. Çerkezoğlu, konuşmasında, kadınların krizden en çok etkilenen kesim olduğunu, işten çıkartılanların ilk kadınlar olduğunu belirterek dayanışmanın daha da önem kazandığına işaret etti.

Çerkezoğlu'nun ardından DİSK Kadın Komisyonu adına Türkan Enaldı konuştu. Enaldı, konuşmasında sermayenin kriz adı altında işçilere dayattığı koşullara karşı DİSK'li kadınlar olarak direneceklerini belirtti. Direnişteki kadın işçilerle dayanışma içerisinde olacaklarını belirtti.

İlk konuşmaların ardından sendikamız Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerlerinden Mecaplast'ın İşçi Tiyatrosu, Dario Fo'un Japon Kuklası adlı oyununu sergilediler. Oyunun sonunda "Yaşasın 8 Mart, Ulusal Sınıfsal Cinsel Sömürüye Son" pankartı açarak salonda dolaşan Mecaplast oyuncularını büyük alkış topladılar.

Oyundan sonra verilen kısa bir aradan sonra etkinliğe devam edildi. Petrol-İş Bandırma Kadın Komisyonu üyesi Şennur İnanoğlu Ahmet Arif'in Anadolu adlı şiirini okudu.

Şiirden sonra sıra müzikteydi. Şenliğe katılan kadınlar, Günyüzü Müzik Topluluğu'nun farklı dillerdeki şarkıları ve türküleri eşliğinde halay çektiler.

Müzik ve halaydan sonra, direnişleri devam eden işyerlerinden kadınlar çıktı kürsüye. ATV-Sabah, Desa Deri, E-Kart, Sinter Metal ve Mikropres işyerlerinde direnişte olan kadınlar, niçin direnişe çıktıklarını anlattılar, direnişlerini sürdürmeye kararlı olduklarını belirttiler ve dayanışmanın önemine inandıklarını söylediler.

Grevci kadınların konuşmalarından sonra kadınlar sanatçı Nurcan Eren'in şarkılarını dinledi.

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak açtığımız masa da dergilerimizi, kadın öyküleri kitabımızı, Novamed kitabımızı, kadın sağlığı kampanyası broşürlerimizi ve afişlerimizi dağıttık.

Şenlik sona erdiğinde akşam olmuştur. Kadınlar, günün yorgunluğunu üzerlerinden atmak ve ertesi gün yapılacak 8 Mart mitingine hazırlanmak üzere evlerine dağıldılar.

Novamed'li Kadınlara "Kadının Beden Hakları ve Üreme Sağlığı Eğitimi"

Geleneksel Ana-Çocuk Sağlığı yerine Üreme Sağlığı Yaklaşımı

Selgin Zirhli Kaplan

Hafize Öztürk Türkmen

Serap Yılmaz

Nilgün Gürel Hani

Kadın Sağlığı Kampanyamız devam ediyor. 15 Mart 2009 tarihinde Antalya'da Novamed'li kadınlarla birlikteydik. Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi ve Antalya Tabip Odası'nın işbirliğiyle düzenlenen "Kadının Beden Hakları ve Üreme Sağlığı Eğitimi"nde kadınlar uzmanların anlattıklarını dinlediler, sorular sordular, sorunlarını paylaştılar...

Petrol-İş Sendikası'na üye Novamed'li kadın işçilerin ve Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nde gönüllü olarak çalışma yürüten kadınların katıldığı Kadının Beden Hakları ve Üreme Sağlığı Eğitimi, 15 Mart 2009 tarihinde Antalya Türk-İş Temsilciliği toplantı salonunda yapıldı.

Petrol-İş Sendikası Mersin Şube Başkanı Adil Alaybeyoğlu'nun Novamed direnişiyle ilgili kısa bir bilgilendirmeyi de içeren açılış konuşmasının ardından, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nden Serap Yılmaz, Novamed direnişinin Türkiye'deki kadın hareketinin emekle buluşmasında önemli bir rolü olduğunu belirterek tüm dünyada örnek alınan bir dayanışma haline geldiğini söyledi. Ardından merkezi hakkında bilgi veren **Serap Yılmaz**, başlıca amaçlarının şiddete uğrayan kadınların ev içindeki ve kentsel yaşamdaki konumlarını güçlendirmek, sorunlarının farkına varmalarını sağlamak, yaşam haklarını, kişiliklerini geliştirmeyi öğrenmelerini sağlamak, ekonomik, sosyal, siyasal yaşamda yer almalarına destek vermek olduğunu söyledi.

Daha sonra sözü Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi gönüllüsü, aynı zamanda SHÇEK'e bağlı bir Toplum Merkezi'nde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak görev yapan

Nilgün Gürel Hani aldı. Nilgün Hanım da Novamed'li kadınları direnişlerinden dolayı kutlayarak söze başladı. Kadınların, cinsel yaşamlarından söz etmeye çekindiklerini, kapalı kapılar ardında konuşmayı tercih ettiklerini ve toplumda bir tabu haline geldiğini belirten Nilgün Gürel Hani, cinsel hakların ihlali ve istismara uğraması durumunda, kadınların ne tür yasal hakları bulunduğu konusunda sunum eşliğinde ayrıntılı bilgiler verdi. Bedeni ve cinselliğiyle ilgili her konuda özgür iradesiyle karar vermesinin, kadının insan haklarından biri olduğunu söyleyen Nilgün Hanım, genel olarak kadınların kendi bedenlerinden utandıklarını ve çekindiklerini belirterek şöyle devam etti: "Sağlıklı bir cinselliğin en önemli koşullarından biri bedenimizi iyi tanıtmaktan, eşimizi kendi özgür irademizle seçebilmekten geçiyor"; "Cinsellik ve doğurganlıkla ilgili kaliteli sağlık hizmetlerinden yararlanmak ve doğru bilgilere ulaşmak her kadının hakkıdır...

Nilgün Hanım'ın ardından ko-

nuşma sırası Antalya Tabip Odası adına katılan hekim Dr. **Hafize Öztürk Türkmen**'deydi. Kadın Üreme Sağlığı konusunda bir sunum yapan Hafize Öztürk Türkmen, sözlerine başlamadan önce Novamed Direnişi'yle ilgili duygu ve düşüncelerini paylaştı, direnişe katılan bütün kadınları kutladı.

Kadının Üreme Sağlığı başlığı altında kadının üreme sağlığı kavramı ve kapsadıkları; doğurganlığın kontrolü ve aile planlaması; üreme sağlığındaki riskler; cinsel yolla bulaşan hastalıklar; çalışan kadında üreme sağlığı konularını ele alan Türkmen, Üreme Sağlığı kavramının yeni bir kavram olduğunu, üreme ve sorunlarına ilişkin geleneksel yaklaşımın konuyu ana-çocuk sağlığı kapsamında ele aldığını belirterek başladı konuşmasına.

Üreme sağlığının, genel sağlığın en önemli unsurlarından biri olduğunu akıldan çıkartılmaması gerektiğini belirten Hafize Öztürk Türkmen, kadınlar açısından etkilerinin sadece yaşamın üretken dönemlerin-

de değil, bütün yaşam sürecini etkilemediğini söyledi.

"Kadınların sağlıklı ve güvenli bir cinsel yaşama sahip olmaları, üreme yeterliliklerini ve kararlarını diledikleri biçimde ve diledikleri zamanda kullanabilmeleri üreme sağlığı kapsamında ele alınmalıdır" diyen Türkmen, bireylerin seçtikleri güvenli, etkili, ulaşılabilir ve kabul edilebilir koruyucu yöntemlerle, sağlıklarını riske atmadan doğurganlıklarını düzenlemelerinin de üreme sağlığı kapsamında bir konu olduğunu söyledi ve şöyle devam etti:

"Doğumdan sonra sağlıklı bir çocuğa sahip olmak, sağlıklı ilgili bakım hizmetlerinin de olmasını gerektiriyor ve bu bir hak. ... Kadınların bu süreçlere dair bilgilendirme hakları var. Aile planlaması hizmetlerinden yararlanmak da sosyal bir haktır."

Konuşma bölümünün ardından sorulara geçildi. Novamed'li kadınlar, kendi işyerlerine özgü sağlık sorunlarından sözettiler, merak ettikleri konuların cevaplarını aradılar.

Eğitim, katılımcılara "Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği"nin üreme sağlığıyla ilgili kitapçıklarla sendikamızın Kadın Sağlığı Kampanyası broşürlerinin dağıtılmasıyla sona erdi.

29 Mart 2009 Yerel Seçimleri:

iki il'e Kadın Belediye Başkanı

Bu yerel seçimlerde de sağ partilerin çoğu kadınları seçilmeyecekleri yerden aday gösterdi yine. Propaganda malzemelerinde "kadın" sözcüğü en az geçen sözcüktü. Ama seçimin galibi kadınlar da vardı. Geçen seçimlerde bir ilin belediye başkanı kadındı. Artık iki ilin belediye başkanı kadın. Aydın'ı CHP'li Özlem Çerçioğlu, Tunceli'yi de DTP'li Edibe Şahin yönetecek.

29 Mart yerel seçimlerini arkada bıraktık... Kadınlar buzdolabı, çamaşır makinesi ve kömürle oy toplamaya çalışanlara gereken cevabı verdi. En fazla seçim yatırımı yapılan Tunceli'de bir kadın adayın seçilmesi, AKP'ye nazire gibiydi neredeyse.

Tunceli'de, seçimleri DTP'li Edibe Şahin kazandı

İmparatorlukların tarihe gömüldüğünü, binlerce çalışanın kriz gerekçesi ya da bahanesi ile işten atıldığı bir ülkede, sadaka ekonomisiyle işlerin yürümeyeceğini, patronların değil de işsizlerin ve işçilerin desteklenmesi gerektiğini anlatmak istediler seçim sandıklarının başına gidenler. Zaten seçim öncesinde "Biz beyaz eşya değil, iş istiyoruz." diyenlerin sayısı televizyonların bile gizleyemeyeceği bir seviyeye kadar ulaşmıştı.

Yerel seçimler kadınlar açısından da çok önemliydi. Seçimlerde kadınların yeteri kadar temsil edildiğini söylemek abartı olur. Partilerin çoğu yine kadınları seçilemeyecekleri yerden aday gösterdiler. Adayların kentte ve mahallede yaşayan kadınlara ilişkin problem ve talepleri dile getirdiğini söylemek de mümkün gözüküyor. Hatta bazı partiler, alanlarda, televizyonlarda, propaganda materyallerinde kadın sözcüğünü bile kullanmadılar. Ama hassasiyet gösterenler de olmadı değil.

KADER Ankara Şubesi tarafından gerçekleştirilen Cinsiyet Eşitliği Yolunda Yerel Politikalar 2006 Raporuna göre, 2004 yerel

seçimlerinde yerel yönetimlerin seçilmiş karar organları olan, belediye meclisleri ve il genel meclislerinde kadınlar ancak yüzde 2 oranında temsil ediliyordu. 3234 belediye başkanından yalnızca 18'i (yüzde 0,6) kadındı. Bu seçimlerde kadın başkan sayısı 19 yükselmiş görünüyör.

Bu seçimlerde ise AKP 18, MHP 39, CHP 46, DTP 41, DSP 62, ANAP 26, DP 43, SP 39, LDP 19, HÖP 1, ÖDP 3, EMEP 3, TKP 37, BBP 6, Bağımsız 3, Ortak Platform 5 kadın aday gösterdi.

Yerel seçim sonuçlarına baktığımızda en fazla kadın belediye başkanı çıkaran parti Demokratik Toplum Partisi oldu. DTP'den 14 kadın il, ilçe ve beldelerde belediye başkanı seçildi. AKP'nin 3, CHP'nin ise 2 kadın belediye başkanı var, MHP'den kadın belediye başkanı seçilmedi.

İki ilin belediye başkanı artık kadın. Aydın'ı CHP'li Özlem Çerçioğlu, Tunceli'yi de DTP'li Edibe Şahin yönetecek. Bu, Türkiye'de yaşayan kadınlar açısından çok önemli bir gelişme.

Erkeklerden farklı olarak kadınların büyük bir bölümünün hayatı hâlâ, mahallede ve semtlerinde geçiyor. Yerelerde üretilen hizmetlerden en çok kadınlar yararlanırken üretilmeyenlerden en çok kadınlar zarar görüyorlar.

Mahallelerinde kreş, çocuk parkı olmaması, otobüslerin sık gelmemesi, sokakların aydınlık olmaması, suyun, elektriğin pahalı olması, ucuz sağlıklı konutlarda yaşayamamak kadınların hayatlarını zorlaştırıyor, işlerini ve yüklerini artırıyor.

Bunun dışında kadınların salt hizmet alanları olarak değil, hizmet üretenler, karar verenler olarak da belediyelerde bulunması önemli. Ama ne yazık ki yerel yönetimlerde yeteri kadar temsil edilmiyorlar ve şehir karar alma süreçlerine katılamıyorlar. Yerel

yönetim birimleri içinde tek varlık gösterdikleri alan muhtarlıklar, son seçimlerde kriz nedeniyle muhtarlıklara erkeklerin talebi iyice arttı. Biliyorsunuz en kanlı kavgalar da yine muhtarlık seçimlerinde oldu.

AB'ye hayranlığımızdan değil fakat orada uzun süreden beri yürütülen kadın mücadelesinin etki ve katkılarıyla, özellikle yerel yönetimlerde kadın sayılarının yüksek olduğu görülüyor. Araştırmalara göre; AB ülkelerinde seçilmiş her 5 yerel yöneticiden biri kadındır. Kadınların belediye meclislerinde temsil oranı İsveç'te yüzde 40, Finlandiya'da yüzde 30, Almanya ve Hollanda'da yüzde 23, İtalya'da yüzde 22'dir.

Bu tabloyla karşılaştırıldığında Türkiye'de yerel yönetimlerde kadınlar neredeyse temsil edilmiyor gibiler.

Yerel yönetimlerde kadın temsilinin yönetimlerin demokratikleşmesiyle yakından ilgili olduğunu söylememize bilmem gerek var mı? Yerel yönetimler demokratikleştikçe toplumun yoksullar ve kadınlar gibi daha güçsüz kesimlerinin buralara ulaşımı kolaylaşıyor. Bu kesimler yerel yönetimlerde yer aldığı oranda da yönetimler daha da demokratikleşiyor.

İşsizliğin ve yoksulluğun hızla arttığı bu dönemde kadın dostu yerel yönetim politikalarına her zamankinden daha fazla ihtiyaç var.

CHP'li Özlem Çerçioğlu Aydın'da seçimin galibi oldu

“Hem öğrendik, hem öğrettik”

Söyleşi: Necla Akgökçe

Kadın arkadaşlarımızın eğitim çalışmalarına daha fazla katılımı için uygulanan gizli kota, etkilerini iyiden iyiye göstermeye başladı. Artık sendikal eğitimlerde pek çok kadın görüyoruz. Üç kadın üyemizle Yalova’da yapılan eğitimde yemek arasında görüştük. Grup çalışmaları biçiminde yürütülen eğitimden çok memnundular.

Saliha Avşar

Ebru Er

Nurcihan Kilek

Eğitime gelirken ne düşünüydünüz, buradaki eğitimi nasıl buldunuz önerileriniz var mı?

İsmim **Ebru Er** Aliğa Şubesi’nden geliyorum, bu zamana kadar eğitime katılma şansına sahip olmadım; bu benim ilk eğitimim. Eğitime gelirken birilerinin bizlere bir şeyler anlatacağını bizim de dinleyeceğimizi düşünüyordum. Bir anda olay tersine döndü ve biz eğiten taraf olduk. Hazırlandık, okuduk. Beklediğim tam tersi bir eğitim şekliyle karşılaştım ama yaptıklarımızdan son derece memnunuz; eğitimin amacına ulaştığını düşünüyorum.

Eğitime katılmanız özel olarak teşvik edildi mi, siz mi istediniz?

Delegeyim ben, temsilci değilim. Sendikal işlerle sürekli ilgileniyorum, şimdiye kadar eğitime katılmayı çok istemiştim, şubedeki arkadaşlar benim fazla eğitime ihtiyacım olmadığını düşünüyordu. Şu anda İsmail Hakkı Bey’le Petkim tarihine yönelik bir kitap çalışmamız olacak. İsmail Bey, sözlü tarih grubu içinde yer alabilen için bu eğitimlerden en azından birinden geçmiş olman lazım, dedi. Ben

de istiyordum, iki durum birbirini destekledi ben de eğitime katılmış oldum.

Eğitimi biraz anlatabilir misiniz, farklılık neredeydi?

Hocalarımız bize altı değişik konu başlığı verdi. Bu başlıkların hepsi işçilerin sorunlarıyla, yaşadıkları sıkıntılarla, ya da yaptıkları eylemlerle ilgiliydi. Gruplara ayrıldık bize bir gün tanındı. Verilen konu üzerinde konuştuk, araştırmalar yaptık, daha sonra düşüncelerimizi metinler haline getirdik. Bugün de hazırladığımız sunumları arkadaşlara anlatacağız. Bulduğumuz bilgileri, daha önce hiç karşılaşmadığımız bilgileri hem onlara aktarmış olduk, hem de kendimiz öğrendik. Aynı anda hem öğrenip hem öğrettik.

Sizin grup hangi gruptu?

İkinci grup; meeting organizasyonları grubuydu. Organizasyon şöyle olur, böyle olur, diye anlatmak yerine organizasyon masası bizmiş gibi davrandık teatral bir gösteriye çevirdik. Gayet iyi oldu. Ok bilgili kişilermişiz, biz bu işin ustasıymışız gibi anlatmadık.

Grup sözcüsü kimdi?

Ben. Arkadaşlarım görevi otomatikman bana verdiler.

Ya sizin izlenimleriniz?

İsmim **Nurcihan Kilek**, Mersin Şube’ye bağlı Antalya Serbest Bölge’de bulunan Novamed işyerinde çalışıyorum. Eğitim için dört günlüğüne geldik buraya.

Sizin ilk eğitiminiz mi?

Şehir dışı olarak ilk eğitimim. Ama Novamed Grevi nedeniyle pek çok yere gittik, kendimizi anlatmak için. Eğitim olarak ilk gelişim ama. Ben de eğitimi sadece hocaların anlatacağı bir şey olarak tasarlamıştım. Birinin anlatıp diğerinin dinlediği klasik eğitimler gibi zannediyordum. Ama şu an bizden istenen çok farklı şeyler var. Bizi araştırmaya ve yaşadığımız olayları anlamaya, anlatmaya, kendi bilgilerimizi kullanmaya teşvik ediyor. Kendi istediğimiz şekilde insanlara örgütlenmenin faydalarını anlatan, işçi haklarının nasıl savunulması gerektiğine yönelik sistematik bir çalışma yaptı. Güzel oldu bence, akademik bir çalışma değildi ama iyiydi...

Sizin grubun konusu neydi?

Bizim grubun konusu "kendi fabrikamızda veya civardaki fabrikalarda sendikali sendikasızsız işçileri nasıl bir araya getirip, birlikte hareket etmesini sağlayabiliriz"di. Ardından da buralarda nasıl örgütlenebiliriz, tabii önce kendi fabrikamızda.

Nasıl geldiniz eğitime birileri teşvik mi etti yoksa kendiniz mi istediniz?

Temsilcimiz var, ben delege de değilim, temsilci de değilim, ama en faal çalışanlardan biriyim. Temsilci arkadaşlarımız beni zorladılar, "git" diye ben de geldim. Zaten istiyordum da. Buradan döndükten sonra öğrendiklerimi hemen arkadaşlarıma anlatıyorum. Öğrenmenin yaşı yok, eğitimin de yaşı yok öğrendiklerimi uyguluyorum hemen. Çünkü bizim üye sayımızı artırmamız gerekiyor. Örgütlenme sürecimiz hâlâ devam ediyor.

Gruptan ne tür öneriler çıktı örgütlenme konusunda?

Tek tek bir şey yapılamayacağını, ancak örgütlü bir güç haline gelmekle sorunların çözüleceğine karar verdik. Fabrikada yanımızdaki arkadaşlarımızla diyalog kurmak, sendikali çalışmanın yararlarını bir birimize anlatmak gerektiğine karar verdik. Somut örnekler üzerinden konuştuk, genellikle deneyim aktarımı önemliydi.

Sizi tanıyalım?

Saliha Avşar Novamed'den geliyorum. Ben de sadece sendika üyesiyim ve kendi isteğimle geldim. Arkadaşlarıma söylemiştim ben eğitime gideyim diye. Onlar da bu isteğimi kabul ettiler. Geldim...

Evli misiniz çocuğunuz var mı?

Evet, evliyim ama çocuğum yok. Yeni evliyim bir buçuk yıldır. Grev sürecinde evlendik.

Eğitimi nasıl buldunuz?

Ben birileri bize örgütlenmeyi anlatacak biz de dinleyeceğiz sanıyordum, bizim işyerinde biliyorsunuz, örgütlenme sorunlarımız var. Burada güzel çalışmalar yaptık. Dün gece bire kadar internette araştırma yaptım. Belki çok fazla bilgi toplayamadım, çok fazla bir şeyler sunamayacağım ama bu benim ilk deneyimimdi, daha sonraki eğitimlerde daha güzel şeyler ortaya çıkaracağımı düşünüyorum.

Bu tarzı ben de beğendim. Birileri anlatığında bazı şeyler aklında kalıyor ya da kalmıyor. Ama bu şekilde bütün bilgiyi ben topluyorum, kimse bana bilgi vermiyor, ben araştırıyorum ve bilgi sahibi oluyorum. Bizim konumuz toplu iş sözleşmelerinin başlangıcı ve imzaya kadar olan süreçti.

Biraz teknik bir konu, zorlandınız mı peki?

Zorlandık, diyorum ya o konu altında bilgi de yok kullandığımız birkaç örnek vardı. Toplu sözleşme sürecinde bulunsaydım, daha aktif olabilirdim, orada ne yapıldı, neler konuşuldu bilmiyordum. Topladığım bilgilerle ve arkadaşlarımdan yardımıyla bir şeyler yapmaya çalıştık.

Kadınların kendilerine özgü talepleri var bunların toplu sözleşmelere de yansıtılmaları gerekiyor. Kadınların şu talepleri yansıtılmalı diye, düşündünüz mü?

Bizim en büyük problemimiz gece vardiyasında yapılabilecek iyileştirmelerin sözleşmelere yansıtılmasıdır. Yaptığımız işten dolayı birçok arkadaşımızda bel fıtığı, boyun fıtığı oluyor; meslek hastalıklarına yönelik maddeler de konabilir. Bu kesinlikle gerekiyor.

Kreş özel günlerde izin gibi?

Onları hep istiyoruz, hep istedik ama olmadı; herhalde koyduramadık toplu sözleşmelere çocuklar için de küçük bir yardım alıyoruz.

Ebru: Toplu iş sözleşmeleri hazırlanırken yeni bir madde koyuyorsan, ilk etapta bu işverene öcü gibi geliyor. İlk seferinde kesinlikle geçmiyor toplu sözleşmeye direkt olmak lazım. Bu sözleşme taslağı içine biz koyduk, bize vermediler, bunu bir daha istemeyelim, dememek lazım. Çabaladığınız zaman bazı kazanımlar oluyor.

Uzun bir grevden sonra toplu sözleşme imzalandı ve içeri girdiniz diğer kadın çalışanların size karşı tutumu ne?

Nurcihan: Gıpta ile bakıyorlar. Çünkü biz haklarımızı biliyoruz. Toplu hareket ediyoruz, herhangi bir usulsüzlükte. Örneğin ücretsiz izne gidildi, biz imzalamadık kanunda yeri var mı yok mu, diye tartıştık sendikaya sorduk; varmış. İzinden döndükten sonra imzalandı. Bizim birbirimize sahip çıkmamız, toplu halde hareket etmemiz tabii ki gücümüzü artırıyor. Örnek oluyor bir taraftan da. İşyerinde bize eğitim veriyor mesela sağlık eğitimi bunlar uzadığı zaman bizim giriş çıkış saatlerimiz de uzuyor. Biz içeri girmeden onlar kalkmıyorlar banktan nöbet değişimi oluyor, biz saatimiz geldiğinde mutlaka kalkarız kimse ortada kalmaz toplantıdan diğer arkadaşların inmesini beklemeyiz.

Sizin grup çalışması hakkındaki görüşlerinizi almak isterdim?

Ebru: Hocalarımız konuları dağıtırken büyük bir ihtimalle bizden çıkacak fikirleri istediler. Mitingte neler yapılır, aşağı

yukarı bellidir; biz mesela birçok sendika yan yana gelip bir tv kanalı açsınlar, dedik. Çünkü sendikalar çeşitli eylemler, mitingler yapıyorlar ama basın bunların çoğunu vermiyor. Sadece kavga, dövüş olduğunda veriyor medya. İnsanları bilinçlendirmek için direniş, eylem ve çabaların yaygınlaştırılması gerekir. Televizyon kuruluşu ancak bunu sağlayabilir, diye bir fikir sunduk.

Çocuklarını var, dediniz buraya gelirken o sorunu nasıl hallettiniz diye soracaktım?

Ben eşimden ayrıldım dört yıl önce, o günden beri annem ve babam bize taşındılar. Gönül rahatlığı ile çocukları bırakıp rahatlıkla eğitimlere katılabiliyorum.

Bundan sonra katılmayı düşünüyor musunuz?

Ben eğitime ve eğitmeye her zaman önem veren bir insanım, bundan önce istemedim olmadı bundan sonra da yine bana fırsat yaratılırsa eğitimlere gelmek isterim.

Eğitime katılmak isteyen başka arkadaşlarınız var mı?

Kadın arkadaşlarımızın çoğu bu konulara maalesef çok uzaklar. Söz sahibi değiliz, kimse bizi dinlemiyor, diyorlar ama söz sahibi olabilecekleri, fikirlerini beyan edecekleri ortamlardan kaçıyorlar. Özelleştirmeden önce Petkim'deki sayımız 240 civarındayken Adalet Hanım ve ben vardım aktif olarak ilgilenen, şimdi sayımız bu rakamın yarısının bile altına düştü, hiç kimse istekli ve gönüllü değil artık.

Sizce nedenleri neler olabilir?

Yetiştirme tarzı çok önemli öncelikle. Baskıcı bir ortamda yetiştirilmişseler, kızlar bu tür işlere karışmaz, kızlar şu veya bu konulardan anlamaz, denilmişse, öyle ediniyor ki o kimliği, ben bu tür işlerden anlamam zaten, bana göre değil bu iş erkek işi, diyor. Öncelikle bu.

Olayın bir de korku boyutu var. İşverenin gözüne girmek için, ben kadın çalışmam işveren beni atmak için zaten bahane arıyor, bu işlere girersem iyice gözüne batırım, diye düşünüyor bazıları. Evliyse eşten mutlaka bu konularda aktif olma, diye baskı görüyordur. Ben evliyken de bir dönem delegelik yaptım, yaptığıma yapacağıma pişman edecek baskılar yaşadım. Bana senin çocuğum var, ne işin var sendikada, evli bir kadınsın o kadar adamın içinde ne işin var, diyordu eşim. Ayrımcılık o kadar bariz ki size insan gözüyle bakamadıkları için kendileri de insan olamıyorlar. ☹

Sendikalar kadın işçilerin de örgütüdür

Deneyimler kadın işgücünün niteliklerini göz önünde bulundurmeyen bir örgütlenme modelinin başarılı olma şansının oldukça düşük olduğunu gösteriyor. Bu nedenle geleneksel olarak işyeri ile sınırlı olan sendikal örgütlenme anlayışı yerini, kadını işyeri, ev ve mahalle bağlantıları içinde kavrayabilen bir anlayışa bırakmalıdır.

Son ekonomik gelişmeler ve endüstriyel eğilimler kadınlar için ekonomik bağımsızlıklarını kazanma olanağını artırdığı kabul edilebilir. Başka bir ifadeyle bu gelişmeler kadınların ev içinde ve dışında pazarlık güçlerini artırma koşullarını yaratmış olabilir. Ancak yapmalarına izin verilen işlerin niteliği ve örgütsüzlükleri sanayide çalışan kadın işçilerin emek piyasasında, evde ve toplumda sürekli yedek konumda kalmalarına yol açıyor. Belli sektörlerde ve ülkelerde sendikalar, ücretler ve çalışma koşulları ile bir düzeye kadar iş güvencesi konularında ilerleme kaydedebiliyor. Ancak sendikal hareketin geneli, erkek egemen bir hareket olarak gelişmiştir. Kadınların haklarını savunurken bile bunu kadınların önceliklerini göz önünde bulundurmadan, erkek bakış açısı ile yapıyor. Örneğin eşit işe eşit ücreti savunuyor, ama erkeklerle kadınların eşit değerinde işlerde çalışması konusunda sessiz kalıyor. Bu anlayışın sendikaların doğuşundan günümüze kadar varlığını sürdürdüğünü söylememiz gerekiyor. Bu nedenle sendikalar ve kadınlar arasındaki ilişki daima sorunlu olmuştur. Bu, kısmen erkeklerin baskın olduğu sendikaların toplumdaki yansıyan cinsiyetçi bakış açısıyla ilgilidir. Ancak bu sorunun günümüzde daha fazla gün yüzüne çıkması, sendikal hareketteki gerileme, örgütlenmeye ihtiyaç duyan kadınların sayısındaki artış ve bunun farkına varan bağımsız kadın hareketinin güçlenmesiyle bağlantılıdır.

Günümüzde örgütlenme başlığı altında irdelenen sendikal sorunlarda kadınların örgütlenmesi konusuna ayrı bir önem veriliyor ve tartışılıyor. Çalışan kadınların örgütlenmesi bağlamında farklı eğilimler veya modeller ortaya çıkıyor. Birinci eğilim erkek egemen ve cinsiyet körü sendikal politikalara içerden ve dışardan baskı uygulayarak bir anlayış değişikliğine gitmeye zorlamak ve sendika içinde ayrı kadın örgütlerini oluşturmak veya güçlendirmektir.

Diğer eğilim ise sendikaların buna yanaşmadığı yerlerde örgütlenmeye ihtiyaç duyan kadınların formal ve enformel alanda bağımsız sendika ve sendika benzeri örgütlenmelerini sağlamaktır. Dünyanın farklı bölgelerinde, kendilerine özgü ekonomik ve toplumsal yapılarına uygun olarak şekillenmiş yüzlerce kadın örgütlenme deneyimi mevcut. Tarihsel süreç içerisinde biriken oldukça zengin bu kadın örgütlenme deneyimleri, kendilerini dışlayan geleneksel işçi sendikalarına bir alternatif olarak, onun dışında veya içinde gerçekleşti. Çalışan kadınları örgütlemeye kullanılan ve yukarıda kısmen değindiğimiz tüm modellerin sınırlı yanlarının olduğu biliniyor. Ancak, bazı iyi bilinen ve etkili alternatif örgütlenme deneyimleri küresel bağlamda

krize giren sendikaların da önünü açacak niteliklere sahip. Buna rağmen kurumsal yapısı, üye sayısı ve bağımsız olabilmek potansiyeli bakımından, işveren ve kamu kurumları ile etkili pazarlık yapabilmek, kaynakların sürekliliği ve etkili işleyen bir bürokrasinin varlığı nedeniyle sendikalar hâlâ çalışan kadınlar dahil, işçi sınıfı açısından en etkili örgütlenme tarzı olma özelliğini koruyor. Gerçekte daha ucuza, güvencesiz istihdam edilen kadınların sendikalara ihtiyaç duyduğu kadar, sendikalarında sayısı giderek artan ve potansiyel üye tabanı olarak genişleyen kadınlara ihtiyaçları var. Nitekim sendikalar bazı ülkelerde çalışan yoksul kadınların ihtiyaçlarını ve taleplerini ifade edebildikleri en elle tutulur platformlar durumundadır. Bazı ülkelerde de, sendikalar yaşadıkları zayıflamayı terine çevirmek için çalışan kadınları örgütlemek zorunda olduklarının çok açık farkına vardılar.

Kadınları dışarıda bırakmamak

Kadınların sendikalar dışında bağımsız ve özerk örgütlenmelere gitmeleri, işçi sınıfındaki ayrılık ve parçalanmayı artırdığı gerekçesi ile eleştirilmiştir. Oysa genişleyen işgücünü temsil etme bağlamında oldukça zayıf kalan sendikaların izledikleri dışlayıcı stratejilerin işçi sınıfı arasında dayanışmayı sağladığını iddia etmek mümkün değildir. Tersine çoğu zaman bu stratejilerin, örgütlenmeye fazlasıyla ihtiyaç duyan işgücünü dışarıda bırakarak işçiler arasındaki ayrılıkları derinleştirdiği söylenebilir.

Kuşkusuz çalışan kadın hareketinin başarısı, işçi hareketinin bütünlüklü mücadelesine bağlıdır. Ancak kadın hareketinin özel talepleri, belirleyeceği stratejileri ve bu alandaki çalışmaları mevcut sendikal hareketin gelişmesine ve güçlenmesine katkıda bulunabilecektir. Bunun için erkek işçilerin hakim olduğu sendikaların, cinsiyet ayrımı gözetmeyen bir işgücü piyasasının ve örgütlenmenin kendilerine sağladığı yararların bilincine varmaları gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek, geleneksel sendikal yapıların ve kültürünün değişmesine bağlıdır.

Sendikal hareket içinde kadın gruplarının güçlenerek kadın sorunlarının görünürlüğünü sağlamalarına yönelik mücadeleleri, bu değişimin dinamiğini oluşturmaktadır. Sendikal hareket içinde böylesi bir talep dile getirilmediği ve bu talebi gerçekleştirmek için mücadele yürütülmediği sürece, mevcut sendikal yapı ve kültürün değişmesini beklemek hayalcilik olur.

Bu nedenle sendika içindeki kadın üyelerin kendi özgün sorunları dahil diğer sendikal sorunlar konusundaki farkındalıkların yükseltilmesi bu talebin oluşması için hayati öneme sahiptir.

Daha esnek daha yatay yapılar

Geleneksel sendikaların kadın çalışanlarla olan ilişkilerini düzeltmeleri için gelişen kadın örgütlenmelerinden dersler çıkarmaları gerekir. Bu konuda alabilecekleri ilk ders,

bürokratik ve hiyerarşik yapıların yerine, kadınların özgül sorunlarını ifade edebilecekleri, karar ve faaliyetlere katılmalarını sağlayabilecek daha esnek ve yatay bir yapılanmanın benimsenmesidir. Bunun için de, özellikle kadın işgücünün yoğun olduğu sektörlerde örgütlü olan sendikalar içindeki kadın komite, komisyon gibi örgütlenmelerin tüzüksel kuruluşlar olarak kabul edilip, yasal bir statüye kavuşturulmaları gerekmektedir. Üstelik bu örgütlerin sendika ve konfederasyonların merkezleri ile sınırlaması yerine, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde de kurumsallaştırılması önem taşımaktadır. Aksi takdirde bu örgütler sendika içinde bir vitrin olmaktan öteye gidemeyecek ve varlıklarını sürdürmeleri erkek yöneticilerin anlayışına bağlı olmaya devam edecektir.

Deneyimler kadın işgücünün niteliklerini göz önünde bulundurmayan bir örgütlenme modelinin başarılı olma şansının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Bu nedenle geleneksel olarak işyeri ile sınırlı olan sendikal örgütlenme anlayışı yerini, kadını işyeri, ev ve mahalle bağlantıları içinde kavrayabilen bir anlayışa bırakmalıdır.

Özellikle Türkiye gibi kadınların güvensizleştirildiği ve evlere çekildiği toplumlarda sendika içindeki ve dışındaki kadın örgütlenmelerinin birbirlerini dışlamak yerine işbirliğine gitmeleri, çalışan kadınların hareketi bakımından stratejik bir öneme sahiptir. Böylelikle sendikalara kadın işgücünü örgütlemeksizin yeniden canlanma ihtimalinin zayıf olduğunu fark ettirecek, kadın liderliğinin gelişmesini sağlayacak, kadınların üyelikleri oranında temsili için çalışacak, özgüvenlerini geliştirecek, hepsinden önemlisi sendikalı olan ve olmayan kadınların görünmezliğinin görünür olma mücadelelerini destekleyecek güçlü bir baskı grubu oluşmuş olacaktır.

Bursa Şubesi'nden İpek Elibol:

“Eğitim işyerinde ve kısa süreli olmalı”

Söyleşi: Necla Akgökçe & Selgin Zırlı Kaplan

İpek Elibol, şubenin üst kurul delegelerinden. İki yıldır, sendikal çalışmada aktif olarak yer alıyor. Kadınların sendikal yaşamda daha fazla yer alması için çaba sarf ediyor. Onunla işyeri koşullarını, krizi, sendikal yaşamda kadın olma ilişkisini deneyimlerini, konuştuk...

İsminiz, soy isminiz, ne zamandan beri çalışıyorsunuz; sizi tanıyalım biraz?

Adım İpek Elibol. 1995'de Feurecia'ya girdim o tarihten tarihten bu yana da aynı işyerinde çalışıyorum. Bu yıl delege seçildim, aynı zamanda üst kurul delegesiyim. Bekarım. Söyleşi için bir arkadaşım daha gelecekti ama çocuğu hasta olduğu için gelemedi.

Fabrika içinde hangi bölümde çalışıyorsunuz, ne üretiyorsunuz, bant üretimi mi?

Esasında seri çalışıyoruz ama bant üretimi yok, çalıştığım yerde. Montaj bölümünde çalışıyorum. Renault'ya iç döşeme, kapı aksanı üretiyoruz. Fabrika genellikle Renault'a, Toyota'ya, Ford'a çalışıyor.

Vardiyalı mı çalışıyorsunuz?

Çalıştığım yer vardiyalı; üç vardiya var. Ama ben tek vardiya; 8.00- 16.00 arası çalışıyorum. Servisimiz var. Ağır sanayi olduğu için kadınların çok yoğun olarak çalıştığı bir yer değil. Kadınları pek tercih etmiyorlar.

Sizce bu doğru mu?

Evet, kadınların bu sektörde yapabileceği çok az iş var. Parçalar büyük çoğu zaman gücümüz yetmiyor. Gerçi benim çalıştığım yerde parçalar büyük değil ama yine kadınlar için az olduğunu düşünüyorum.

Siz nasıl yapabiliyorsunuz?

Benim çalıştığım bölüm öyle bir bölüm, ben çok rahat yapabiliyorum. Kapılara kumaş montajı oluyor ben onu yapıyorum. Pek ağırlığı yok. Boyahane vardı diğer kadınlar orada çalışıyorlardı ama orası kapandı. Şimdi onlar da benim gibi montaj işleri ya-

şıyorlar; onlar Toyota'ya yapıyorlar. Onları ve yaptıkları işi pek göremiyorum dersem yeridir, çalışma saatlerimiz, yemek, çay saatlerimiz, uymuyor. Ben sürekli gündüzdeyim onlar vardiyalı çalışıyorlar.

Ekonomik kriz konusunda neler düşünüyorsunuz?

Kriz her yerde var esasında. O nedenle nasıl aşılacağı konusunda hep birlikte düşünmek lazım. Ama bence kriz meselesini yukarıdakiler yaratıyorlar biraz da. Sanki seçimlerden sonra her şey düzeler gibi geliyor bana...

İşyerinden bazı insanlar çıkarılmış ne gerekçeyle biliyor musunuz?

Kriz gerekçesiyle çıkarıldılar. Zaten bizi de bir hafta, on gün filan çalıştırıp yarı ücret veriyorlar. Aralıktan beri çok izne çıktık. Bu hafta da yarı ücretli izin kullanıyorum... Bize Mart'tan sonra işlerin düzeleceğini söylüyorlar. Öyle umuyoruz.

Kaç kişi çıkarıldı, kimler çıkarıldı?

250 kişi çalışıyorduk sendikali olarak, 190'a düştük. İlk etapta gönüllüleri tercih ettiler. 15 arkadaşımız gönüllü çıktı. İçlerinden biri kadındı. Evleniyordu, o nedenle artık çalışmak istemedi. Diğerlerinin de durumları nispeten daha iyiydi. Güç durumda olanlar çıkarılmadı.

Kadın arkadaşlarınızın sendika ile ilişkileri nasıl, gidip geliyorlar mı, kadın dergisini takip ediyorlar mı?

Üç arkadaşımız evli, iki kişi bekarız. Arkadaşlarımız temsilcilğe pek gidip gelmezler. Bir buçuk iki yıldan beri sözleşme üzeri pek çok toplantı yaptık. Kadın arkadaşlar ancak birkaç kere toplantılara geldiler. Daha geri

planda kalıyorlar, gerçi ben de bir buçuk sene öncesine kadar o kadar aktif değildim. Ama toplantılara katla katla bilgim arttı, bu süreçte sendikanın emeğimizin peşinde olduğunu iyece anladım. Ben de kendi ekmeğim ve emeğim üzerinde daha fazla söz sahibi olmak için, sendikada daha aktif görev almaya başladım. O nedenle delege seçimlerine girdim, tüm sendikal toplantılara katılmaya çalışıyorum. Ama kadın olduğum için biraz zorlanıyorum tabii.

Biraz o zorluktan bahsedebilir misiniz?

Her toplantıya tek olarak gidiyorum. Erkek arkadaşlarım gerçi bana çok yardımcı oluyorlar, onların yanında çok rahat hissediyorum, ama birkaç kadın daha olursa tabii ki daha iyi olur.

Tek başınıza mı yaşıyorsunuz?

Hayır annem, babam birlikte yaşıyoruz. Kardeşim var; kalabalık bir aileyiz. Ev işlerini seviyorum. Cumartesi, Pazar anneme hiç iş yaptırmıyorum. Kardeşlerimle arkadaşımla gezmeyi ve sinemaya gitmeyi çok seviyorum. Sadece iş odaklı yaşamıyorum.

Diğer kadın arkadaşlar sendikal faaliyete katılmamalarını nasıl açıklıyorlar, zaman azlığı mı, isteksizlik mi?

Genelde biz toplantılarımızı hafta sonu yapıyoruz. Biz burada cumartesi günleri de çalıştığımız için tek bir Pazar günümüz kalıyor. Pazar günlerini de ailemizle birlikte geçirmek istiyoruz, zamanımız yok, ancak ev işlerine çocuğumuza zaman ayırabiliyoruz, diyorlar. Esasında onların da işi çok zor.

İş yerinde bir saatlik, ya da 45 dakikalık bir eğitim olsa, kadınlar katılırlar mı?

Tabii katılırlar. Onları da kabahatli görmüyorum ama sendika da bizim için çalışıyor, biz katılmasak kim yürütecek işleri? Katılmalarını çok istiyorum. Kadınlar zaten azınlıkta, tüm kadınlar aktif görev almalı ve birlikte çalışmalıyız.

Şartlar nasıl fabrikada, soyunma odası var mı mesela kadınlara özgü?

Genel olarak iyi pek çok açıdan kendimizi şanslı hissediyorum. Sadece yerimiz çok ufak, yer darlığından soyunma dolaplarımızla, tuvaletler aynı alanda. Yemekhane de bir araya geliyoruz genellikle, çay saatlerimiz de var. İşyeri konusunda bir şikayeti-miz yok.

Sizce ne yapılırsa kadınlar için içine katılır?

Onu ben başkanım ile da konuştum. Eğitimlere, seminerlere sürekli gitmek ve bilgilenmek istiyorum bunu açık belirttim. Ama şöyle bir sorun var, benim çalıştığım yerde yaptığım işi yapabilecek başka bir arkadaşım yok; bu durum beni kısıtıyor. Mesela eğitim hafta sonu olursa katılırım. Ama eğitimler genelde bir hafta oluyor; geçen sene çok istedim ama maalesef olmadı. Başka birileri yapabiliyor işi ama istenilen kapasite pek tutturulamıyor; yedekte çok az arkadaş çalışıyor zaten.

Eğitime karşı bir istek uyandırılabilir mi?

Yavaş yavaş olacak herhalde, şimdi beş kişi, o beş kişi on kişi olsun, ufaktan başlayıp çoğalmak lazım. Sıkırtmadan eğitim vermek gerekiyor bence. Mesela yarım

saatten başlamalı eğitimler, daha sonra uzatılabilir süreler. Fabrikada mesela yemekhanede yapılabilir. Bazı arkadaşlarımız koca günümüzü oraya vermek istemiyoruz, diyorlar. Böylece koca gün gitmemiş olur.

Size soruyorlar mı toplantılarda ne öğreniyorsunuz diye?

Ben eğitimlere katılmadım, sadece sözleşmelerle ilgili toplantılara katıldım. Ne olduğunu neler konuşulduğunu öğrendim ama bana pek soran olmadı... Kadın arkadaşlarımız sigara salonu istiyorlardı, kapalı bir alanda. Onu çok sık soruyorlardı bir ara.

Genel sorulara dönelim yine, çalışmaktan memnun musunuz, kaç yıldır çalışıyorsunuz, bir kadın olarak çalışmaktan memnun musunuz?

Ben ortaokuldan sonra okumadım. Toplam 21 senedir çalışıyorum. Kav'da (Kibrit Fabrikası, (1998'de Koç Grubu tarafından İsveçli Swedish Match'e satılan Kav Kibrit Fabrikası, daha sonra kapandı) yedi sene çalıştım; kadınların sayısı fazlaydı. Orada çok sorunla karşılaştığımı söyleyemem. Burada olanaklar biraz daha az ama ben çalışma hayatını seviyorum. Rahat oturup çalıştığım için belki de memnunum.

Kapatıldı değil mi, biz derginin ilk sayılarında konuşmuştuk oradaki arkadaşlarla?

Evet, kapatıldı; siz geldiğinizde ben çalışmıyordum. Toplu çıkış vermişlerdi, son girenler ilk çıkarıldığı için ben de çıkarıldım. Oradan çıkarıldıktan sonra bir, bir buçuk sene kadar evde oturdum. 1995'de Feurecia'ya girdim ve hâlâ da orada çalışıyorum. Ne tür kazançlar sağlıyor çalışmak, para kazanıma dışında sizce?

Babam emekli, annem ev hanımı emekli maaşı ile geçinmek mümkün değil biliyorsunuz. Eve de yardım ediyorum. Ama kendimi daha özgür hissediyorum. Kimseye bağımlı ve muhtaç değilim.

Evlenseniz peki çalışmaya devam eder misiniz?

Ben emekli olmak istiyorum, evlensem de emekli olana kadar çalışmaya devam etmeyi düşünüyorum. Bir yandan da boş durmak bana iyi gelmiyor. Evde bir hafta oturduğumda canım sıkılıyor. İş hayatı herhalde bizi değiştirdi.

Kadın olmaktan memnun musunuz, Türkiye'de kadın olmak sizce nasıl bir şey?

Tabii zor. En azından bir yere gideceğin zaman önce bakıyorsun, acaba ben de gidebilir miyim, diye. Ama Orhangazi sanayi bölgesi oldu artık böyle olması iyi, o

nedenle ilerledi, dışarıdan gelen insanlar da fazlaştı. Eskiyeye göre daha iyi artık. Eskiden Orhangazi'de cafelerde kadınlar hiç olmazdı veya tek tük görünürdü şimdi artık çok rahat kadınlar rahatlıkla cafelerde oturuyorlar artık. Yüksekokulun açılması Orhangazi'yi çok etkiledi.

Kendi paranızı kazanıyorsunuz, yaşınız da küçük değil, dışarı çıkmak konusunda rahat mısınız, izin istiyor musunuz?

Sorunlar oluyor. Her yere istediğim zaman gidemiyorum. Hele Orhangazi, ufak bir yer olduğu için daha da zor. İş konusunda bir şey demiyorlar. Babam da Kav Orman Sanayi'nden emekli olmuş. Zamanında, sendikacılık da yaptı. Orada da Petrol-İş örgütlüydü biliyorsunuz, neyin ne olduğunu bildiği için sendikal çalışmalarına da ses çıkarmıyorlar. Sadece, "akşam eve geç gelme" diyorlar.

Petrol-İş Kadın Dergisi hakkında neler düşünüyorsunuz, dergide görmek istediğiniz farklı konular var mı?

Çok beğeniyorum, devam etmesini diliyorum. Ben diğer fabrikalarda ve işyerlerinde neler yaşandığını çok merak ediyorum. Bu dergi sayesinde neler olup bittiğini öğreniyorum, Novamed Grevini oradan takip ettim, sizin sayesinde öğrendim. Başka yerlerde direnen kadınların olduğunu öğrenmek çok iyi. Ayrıca direnen kadınların olduğu sendikada çalışmak insana güven veriyor. Ayrıca söyleşiler şartlarımızı karşılaştırmak açısından da çok işe yarıyor. Sağlık sayfalarının biraz artırılmasını isterim. Sendikamızdan da çok memnunum umarım hep böyle gider.

Sendikada başka görevler almak ister misiniz, temsilci, yönetici olmak...

Evet, ama kendimi geliştirmem lazım bunu için... Eğitimlere o yüzden katılmak istiyorum. İleriye yönelik düşünüyorum. Şu anda kendime pek güvenmiyorum. Ama işyerimizde özellikle genç arkadaşlarımız kadınların teşvik edilmesi konusunda eskilere göre çok daha iyiler. Eskiden mesela KAV'da kadınlar hep geri plana itiliyordu. Kadınlar çok olmasına rağmen sendikal alanda kadınların önü tıkanıyordu. 1998'da bir kadın arkadaşımız temsilci olmak istemişti. Bir kadının yapacağı iş değil, demişlerdi o zaman, toplantılara katılamaz, eğitimlere gidemez, denmişti. Ama artık bakış açıları değişti. Bilmiyorum belki de bizim şubede öyledir. Başkanımız, arkadaşlarım beni teşvik ettiler, delege oldum. Sen yerinde kal, demiyorlar. Bu da benim çok hoşuma gidiyor.

Brezilya'da “Ücret Eşitsizliğine Son!” Kampanyası

8 Mart'ta Brezilya Sendika Konfederasyonu CUT, toplumsal cinsiyet temelli ücret eşitsizliğine karşı bir kampanya başlattı. Dünya Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) Kadın Komitesi üyesi ve CUT'ın Kadın İşleri Sorumlusu **Rosana Da Silva**, eşitsizlik meseleleri, krizin kadın işçiler üzerindeki etkisi ve Brezilya'da kadına yönelik şiddet hakkında konuştu.

Ekonomik ve finansal krizin kadın işçiler üzerindeki etkisi Brezilya'da hissedilmeye başladı mı?

Brezilya'da kadınlar genellikle daha güvencesiz sektörlerde ve enformal ekonomide çalışıyorlar. Kriz bu trendi arttırıyor, o nedenle ilk gözden çıkarılanlar kadınlar oldu. Brezilya'da kültürel olarak hâlâ kadının öncelikli rolünün aile içinde olduğu görüşü hakimdir. Kadın çalışması ikincil çalışma olarak değerlendiriliyor. Erkekler kamusal alana çıkarken kadınların özel alanda, evde bulunmaları gerektiği düşünülüyor. Toplumumuzun derinine işlemiş inançları değiştirmek için zaman gerekiyor. Bu arada en çok kadınlar işlerini kaybediyor. Bazı şirketler gerçekten krizden etkilendikleri için işçi çıkarıyor, bazıları ise krizi işçi sayısını azaltmak için bahane olarak

kullanıyor.

Eğitim ve sağlık gibi sektörlerde daha çok kadınlar istihdam edildiği için iktidarın kriz nedeniyle kamu kesimindeki harcamaları kısıtlaması politikalarında en büyük zararı gören kesim kadınlar oldu. Sendikalar geçtiğimiz günlerde merkezi hükümetten sosyal yatırımların kesilmeyeceğine aksine fazlaştırılacağına ilişkin güvence aldı, fakat bu sözün hâlâ Ulusal Kongre tarafından onaylanmadı. Federal yönetimlerin büyük sosyal bütçeleri de kısıtlamalardan etkileniyor.

Brezilya'da kadınlar ve erkekler arasındaki ücret dengesizliği ne durumda?

Brezilya'da kadınların maaşları erkeklerinkinden ortalama yüzde 30 daha düşüktür. Bu adaletsizlik kadınların maaşının hane ge-

lirine " ek" olduğu fikrinden kaynaklanıyor. Ama ülkede gittikçe artan sayıda kadın evin reisi konumuna geliyor. Sendikalar ve toplumsal hareketler bu algıları değiştirme gerektiğinin farkındalar. CUT, bu yıl Dünya Kadınlar Günü'nde ücretler arasındaki uçurum sorununa da işaret eden bir kampanya başlattı. Sendika bu konuda zaten 1995-1996'da bir kampanya örgütlemişti. Ama bu seferki daha uzun süreli bir kampanya. Kampanya sırasında analık- babalık haklarının korunması, kürtaja ilişkin hukuki düzenleme ve sendikaların karar mekanizmalarında kadın sayısının artırılması meselelerine de dikkat çekilecek.

CUT'da kadınların temsil oranı nedir?

CUT üyelerinin aşağı yukarı yüzde 40'ı kadındır fakat üstteki 25 yönetici arasında sadece 6 kadın var. Bütün toplantılarda en az yüzde 3 oranında kadının katılımı gerekiyor fakat uygulamada en fazla kadın sayısı ancak bu kadar oluyor.

Kadınlara yönelik şiddetle savaşmak ITUC'un önceliklerinden biri. Bu bağlamda Brezilya'da durum nedir?

2004'te kadınları genel anlamda şiddetten koruyan bir yasa çıkartıldı. Psikolojik istismardan cinayete, kadınlara yönelik şiddetin çeşitli biçimleri ülke çapında tartışılıyor. Brezilyalı erkekler kadınları kendi malları gibi görüyorlar, bu da pek çok trajik sonuca yol açıyor. Mesela 2008'de 16 yaşında bir kız, São Paulo'daki evinde, kendisini terk etmek istediği için, erkek arkadaşı tarafından günlerce hapis

tutuldu. Daha sonra da öldürüldü. Uruguay'a sınır komşusu olan Santo Domingo Livramento adlı kasabada ev içi şiddet çok yaygın ve kadın cinayeti işleyenler Uruguay'a kaçıyor, Uruguay'da cinayet işleyenlerse Brezilya'ya kaçıyorlar. Buradaki kadınlar sınırın iki tarafındaki suçluların adalet önüne çıkarılması için bir protokol yaptırmaya çalıştılar. Brezilya ve Uruguay'daki sendika konfederasyonları 8 Mart'ta bu durumu kınamak için harekete geçti ve kadınları koruyan bir yasal düzenleme talep ettiler. İşyerinde cinsel ve psikolojik taciz, bütün sektörlerde çok yaygın. Bu sorunlarla mücadele etmek çok güç: kültürel meseleler bir tarafa, tacize uğrayan kadınlar hedef alınmaktan korkuyorlar ve eşlerinden utanıyorlar.

Sendika onlara yardım etmek için ne yapabilir?

Bu konu üzerinde konuşmak, bilgilendirmek, sorunları bildirecek cesareti vermek, psikolojik ve hukuki destek sağlamak... Tüm sendikalarımız bu hizmetleri sunuyor. Yakın bir tarihte CUT tarafından desteklenen bir kadın bir tacizi vakası bildirdi, dava açıldı ve kazanıldı. Sendika durumu somut ve açık bir biçimde ortaya koydu ve kadının kamuya kötü bir şekilde teşhir edilmemesi için çalıştığı şirket gerekli önlemleri aldı, tacizi yapan kişiyi açığa aldı. Fakat bu

tür örneklerle ender rastlanıyor, zira kadınların çoğu tacizi bildirmeye cesaret edemiyorlar.

Biz bu kampanyayı, ister işte ister başka bir yerde, kadınlara karşı şiddetin kınanması ve sendikaların kadınların kendilerini korumalarına yardımcı olduğu bilincinin yerleşmesi için yapıyoruz. Bir kadının tek başına tacizi açıklaması ve adalet araması zordur, ama hiç de kolay olmayan bu süreçlerde kendilerine yardım edildiğini ve desteklendiklerini düşünürlerse başarabilirler.

ITUC ilk dünya kadın konferansını 19-21 Ekim 2009da Brüksel'de topluyor. Sizin bu etkinlikle ilgili beklentileriniz neler?

Biz sadece iş yerinde değil sendikal harekette de kadınların karşılaştığı bütün eşitsizliklerle savaşmak gerekliliğinin altını çizen bir karar bekliyoruz. İster ev içi şiddete ilişkin olsun ister ücret eşitsizliği ya da başka türlü istismarlara, bu tür kararlar hükümetlerimize baskı yapabilmemiz için bize güç veriyor. Davamızın yalıtılmış olmadığını, dünya çapında bir

kampanyanın bir parçası olduğumuzu gösteriyor.

Brezilya Amazonlarında, Belém'de yapılan Dünya Sosyal Forumuna katıldınız. Forum sizde nasıl izlenimler bıraktı?

Forum'u Belém'de yapmak, katılımcıların dikkatini iklim değişikliğine çekti. Kriz tartışmaları, dünyadaki her sendikanın ve sivil toplum kuruluşunun bu durumla doğrudan bağlantısı olduğunu gösterdi. Krizin sonuçlarıyla savaşabilmek için dünyanın her tarafındaki işçilerin daha büyük bir birlik oluşturması gerektiğini ortaya koydu. Bu krizin uzun süreceğini, sorumlusunun da işçiler olmadığını herkes biliyor artık. Bu, bizim emek değerine ve katılımcı demokrasiye saygı gösteren başka bir toplum modeli kurabilmek amacıyla küresel kapitalist sistem hakkında düşünmemiz için doğru bir zamandır.

Röportaj: Samuel Grumiau ve Mathieu Debroux

Gripin İlaç'ta çay molası:

“Yüzeyi değil
suyun dibini
görmeye yönelik
örgütlenme”

Sendikamızın örgütlenme çabaları devam ediyor, bu konuda bir tanıtım ve buluşma kampanyası sürdürülüyor. Geçen sayımızda Gripin İlaç'taki kadın temsilci arkadaşlarımızla yaptığımız görüşmeyi vermiştik. Bu sayımızda ise aynı gün çay molasında yakaladığımız arkadaşlarımızla söyleşiyi verelim istedik...

İsminiz, kaç yıldır çalışıyorsunuz?

İsmim Gülsüm Satılmış, Gripin'de 10 yıldır çalışıyorum. En baştaki taleplerimiz sağlıklı bir çalışma ortamı, kadınlar için iş saatlerinin azaltılması galiba. Burada anne olanlar çok onlar çocuklarına daha fazla zaman ayırmak istiyorlar. Eğitim gerekiyor bir de bununla ilgili toplantılar yapılmalı...

Ne tür bir eğitim?

Burada hepimiz kadınız, kadın sağlığına ilişkin bir eğitim verilebilir. Kadınlar ne tür ortamlarda çalışmalı, mesela klimalar, bizim işyerindeki önemli sorunlardan biridir. Boyun fıtığı, bel fıtığı çok yaygın bu hastalıklara yönelik bilgilendirici eğitimler verilebilir.

Kadınlar sendikal örgütlenmeye daha fazla nasıl katılır sizce?

Öncelikle işyerlerine daha fazla kadın işçi alınmalıdır. Kadınların kendine güvenini artırmak lazım... (Zaman dol-

du işe gitmek zorundayım... İşte bu da bir problem tabii.)

Sizi tanıyalım?

Ben **Fadime Atmaca**. Kadınların kendilerine güven duymaları gerekiyor her şeyden önce. Benim kendime güvenim olsa, daha çok etkinliğe katılırım, kendim ve arkadaşlarım için daha fazla şey isterim, daha aktif olurum.

Sendika ne yapsın bu konuda?

Eğitim verebilir. Ama bir yandan da çalışma koşullarımız da uygun değil. Eğitim olduğunda da gidemiyoruz çoğu zaman. Vardiya usulü çalıştığımız için zamanımız olmuyor, kendimize güvenimiz azalıyor, her şeyden yoksun çalışıyoruz.

Eğitimlerin bir kısmı işyerinde yapılsaydı pek ?

Elbette katılırız... Benim ismim **Saybiye Duyar**. Sorunlarımız ortak esasında. Birbirimizden farklı bir yanımız yok aynı ortamda

çalıştığımız için şikayetlerimiz de artılarımız da ortak. Arkadaşlarımın söylediklerime katılıyorum.

Sizce faaliyetlere niye daha az katılıyorlar?

Bence evde kadınların üzerinde daha çok yük olduğundan. İki çocuk sahibiyim, hafta sonları çalışmadığın zamanlar bir yerlere gitmek istersin değil mi, ister insan, ama çocuklarını zaten görmüyorsun, olmuyor. Eğitime erkeklerden çok kadınların ihtiyacı var, çünkü her şeyi ince ince hesap eden kadınlar. Ama zamansızlıktan katılamıyoruz ki. Birbirimizle konuşuyoruz arada bakıyorum, onun evinde de aynı şey yaşanıyor benim evimde de. Kadınların daha çok fedakar olması, erkeklerin daha az katkıda bulunması; yani aynı şeyler...

Aynur Dedeoğlu: Benim çocuklarım büyük. Ama yine akşamları geliyorsun, eşin ne kadar yardımcı olsa da ağırlıklı olarak ev işlerin kadınların sırtında. Ben katılırım ufak çocuğum yok. Mesela geziler

olsa. Farklı vardiyalarda çalışan arkadaşlar bile birbiriyle kaynaşmıyor, iki vardiyanın bir araya gelmesi için eğlence türlerinden bir şeyler olsa iyi olur. O zaman daha iyi kaynaşırız. Çalışırken ya selam verip geçiyorsun ya da makinede bir problem varsa onu söylüyorsun. Bir araya gelmeyince olmuyor. Dinliyorsun kalkıp gidiyorsun, eğlence gibi bir şey olsa kadınlar için bir değişiklik olur... Buraya geldik geleli hep aynı şeyleri yaşayıp duruyoruz. Ortam oluşturulması, kadınların iş stresinden uzaklaşması lazım biraz da. Eve gidince de iş bitmiyor. Kadınsın bazı işleri yapman gerekiyor. Eşim kalkıp bana yardım edene kadar ya da ondan fırça yiyene kadar -eşim fırça atmaz, bana yardımcı olur ama- ben öyle yaşarım başkası başka türlü yaşar bu durumu, ben yapayım bir çı-

pıda diyorsun ev işlerini. Ben sendikal olan başka işyerlerinde de çalışan kadın arkadaşlarımı da tanımak isterim, yarı eğlence yarı tanışıp konuşma türünden etkinlikler yapılabilir.

Kadınlar sendikal faaliyetlere niye katılmıyorlar?

Türkmen Merenk: Bütün işyerlerinde sorun var. Sorun olmayan işyeri yok. İnsanların her şeyden önce birbirlerine sevgiyle yaklaşmaları lazım. Küçük şeyler sorun olmamalı...

Siz etkinliklere katılıyor musunuz?

Elimden geldiğince. Ama eğlenceli ve eğitici bir ortam olursa olur. Stresliyiz, hem eğitim alalım hem eğlenelim.

Esra Günay: Ben sendikayla işçi dışı olmamızı da çok önemli görüyorum. Eğer bazı çalışanlar sendikaya gidip gelmiyorsa, aramızda bir kopukluk olduğunu gösterir bu.

Rukiye Aydoğan: Beni evdeki sorumluluklarım çok ağır. Ev işleri, çocuklar, bu türden faaliyetlere katılmamın imkânı yok benim.

Peki onlardan kurtulsanız?

Büyük bir olasılıkla evet. Neden olmasın? Eşim de çalışıyor. Çocuklara babaanne bakıyor. Yaşlı kadıncağz zor bekliyor gelmemi, gelsin de elimdeki yükü alsın, diyor. Hiçbir sosyal faaliyetimiz yok zaten. Ama eğitim işyerinde olduğu zaman insan zorunlu olarak katılıyor.

Türkmen: Burada zaten hiç kimsenin iş dışında hiçbir sosyal faaliyeti yok, evden işe, işten eve koşturup duruyoruz, kendimize ayıracak özel bir vaktimiz yok en son gittiğimiz film o da vizontele hep birlikte gitmiştik. Ondan sonra sinemanın yüzünü görmedik.

Hem para hem zaman mı?

Evet, o da o da var. En büyük

etken maddiyet tabii ki. Ne alıyoruz ki neye harcayacağız. Hepimiz kiracıyız, ne alıyoruz ki neye yetiştireceğiz.

Peki sendikal faaliyetlere daha fazla ağırlık verenler peki nasıl yapıyorlar sizce?

Rukiye: Biraz da istemek lazım diye düşünüyorum. Birileri bizlere ön ayak olsun istiyoruz. Zamanımız uymuyor, biz onlara uyamıyoruz. Esasında sendikal çalışmanın içinde olmak, hem kendi haklarımızı öğrenmek hem de farklı konularda bilinçlenmek açısından çok iyi. Bilmediğin şeyleri, öğrenirsin, birilerine bir şey öğretirsin. Hayat şartları da önemli, bizi kendi kabuğumuza çekilmeye zorluyor. Hiçbirimizin sosyal hayatı yok ki. Biz yarın ne olacak diye bakıyoruz. Şu anda bir haftalık ücretsiz izine çıktık, işimizden olacağımız endişesi var. Bilemiyoruz, yarınımız ne olacak bilmiyoruz...

Mesela mesleğimiz var mı, benim ilk iş hayatım, buradaki çalışmanın dışında hiçbir şey bilmiyorum ki. Buradan çıkarsam Allah korusun, ya temizliğe gideceğim ya çaycılık yapacağım. Asgari ücret alacağım nasıl geçineceğim, nasıl çocuk okutacağım...

Tüm bunlara tek başına direnmek mümkün

değil ama, tam da bu zamanda örgütlenmek, daha aktif olmak gerekli değil mi?

Fazla içinde olmadığımız sendikayla kaynaşmıyoruz, biraz daha içinde olsak, ne yaşadıklarımızı anlatabilsek... Hem eğitici, hem eğlendirici toplantılar o yüzden daha iyi çünkü insanlar tek toplantı olursa geriliyorlar, o yüzden de katılmak istemiyorlar.

Şubede geçen sene yapılan kadın eğitimi nasıldı?

İyidi, hocalar geldi, konuştu. Eğlence olsaydı, daha iyi olurdu, insanların hoşlarına gidecek şeyleri sorup ona göre davranmak lazım.

Esra Günay: Eğitim veriliyor, o an bir şeyler öğreniyorsun ve kapıyorsun kendini ama sonra arkası gelmiyor, eğitimlerin daha sık yapılması gerekiyor? Bir şeylerin bir şeyi çekmesi lazım, sendikamızın da, yöneticilerin de buralara daha fazla gelmesi lazım.

Siz ne diyorsunuz?

Songül Aydın: Ahmet Kaya'dan bir şarkı söyleyeyim diyorum. "Kadınlar kadınlar dağlara doğru" diye... Yani özgürleşmek açısından...

Sendikal eğitimler yapıldı burada ama kadınların kendilerinin de istemesi lazım. Sendikadan istemesini bilmeleri lazım. Sendikamızın geniş-

lemesi iyi de, örgütlenmenin ne için yapıldığı daha önemli. Örgütlenme çalışmalarında yüzeyi değil, suyun dibini görmek lazım. Yoksa herkes örgütleniyor. İnsanlar örgütlüklükten ne anlıyor bunu konuşmak lazım...

Siz anlatın o zaman?

Siyasete girecek iş... Türkiye'nin geneline bakalım, iktidardakilere muhalefetekilere... Gripin de genel tablonun dışında değil, örgütlünün ama bir taraftan da örgütlü değilsin. Pek çok açıdan el kol bağlı. İnsanların eğitilmesi gerektiğine inanıyorum, ama eğitim öğrenmek amacıyla yapılır eğlence olursa eğitim nasıl olsun... Bütün derdimiz şak şak yapmak olmamalı. Eğlence tabii ki bir dereceye kadar olur... İnsanlar işyerindeki streslerini nasıl atacaklar, o elbette olsun. Ama ağırlıklı olan eğitimidir. Eğitime daha fazla önem verilmesi kadınların eğitimine ise çok daha önem verilmesi gerekiyor.

Ne tür eğitimler yapılmalı sizce?

Kadın kendini o kadar fazla eviyle tanımlıyor ki işten çıkarmaz hemen ben evime gitmeliyim diyor. Benim kocam, benim çocuklarım. Kadınlar ne işe yaradıklarını bilmek zorundalar. Bugün sosyal haklar için verilen mücadelelerde, barış mitinglerinde, kadın çok az var. Bu durumun devam etmemesi lazım. Sendikamızın sadece eğitim ya da saatlik toplantılar yapması sendikayı anlatmasının dışında başka konularda yol göstermesi lazım. Onların dışarı çıkmasına destek vermesi lazım. En son kadınlarla ilgili toplantı bir sene önce kadınlar gününde yapıldı bence bu eğitimler toplantılar daha sık yapılmalı.

Ne anlatılmalı burada?

Her şey anlatılabilir.

Evde ve işte kadın emeğini görünür kılmak için

2006 yılından buyana kadın istihdamını artırmak ve geliştirmek için çeşitli kadın dernekleri ve kadın yapılarının bir araya gelmesi ile oluşturulan bir platform var: Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi. Petrol-İş Kadın Dergisi'nin de bileşenleri arasında yer aldığı Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi'nin (KEİG) amaç ve hedeflerini platform sözcüsü Serap Güre ile konuştuk.

Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimini (KEİG) tanıtmanız mümkün mü, ne zaman kuruldu ve hangi ihtiyaçtan doğdu?

2006 yılı başında Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu bir toplantı yaptı. Toplantıda Türkiye'deki kadın istihdamının durumu adı altında akademisyenlere hazırlanmış bir rapor sunuldu. Bu rapor özetle, kadınların eğitime ihtiyacı var, onlara eğitim verelim, iş gücü sahibi olurlar; o zaman da Türkiye'de kadın istihdamı artar, biçimde bir sonuç çıktı. Bu işle ilgilenen kadınlar olarak biz de katıldık gerekli olanları söyledik. TİSK'in sonuç raporuna karşı dört kadın Şemsa Özar, Aysun Sayın, İpek İlkaracan ve Serap Güre bir basın bildirisi yazarak kadın örgütlerinin imzasına açtık ve yayınladık.

Biz bunu ne yapalım da başkaları bizim adımıza istihdamı konuşsın diye düşündük öneri olarak ileri sürdükleri gerçek çözüm önerileri değildi çünkü. Daha sonra bu işi biraz örgütlü yapalım dedik, ağırlıklı olarak kadın akademisyenlerin bu konuda çalışan birkaç kadın örgütünün bulunduğu bir toplantı yaptık. Orada, kadın istihdamı girişimi, dedik kendimize.

Nasıl bir çalışma sürdürdünüz?

Kadın istihdamı KSGM'nin ve bu konuda çalışan pek çok kadının ve kadın örgütünün yapmış olduğu araştırmalar vardı. Bu güne kadar ne yapıldı ve yazıldı bunları açığa çıkaralım, daha sonra da bunları kadın örgütleri ve ilgili taraflarla bir araya geleceğimiz konferansta açıklayalım, dedik. Üç konu etrafında yoğunlaştı araştırmalar. Yasalarda kadın istihdamının durumu, bu konudaki uygulamalar? Ve bu güne bu alanda yapılan araştırmalar. Bunların dökümünü çıkaralım. Bu araştırmalardan edinen veriler neler, ne tür eksiklikler var, bunları bulalım, eksiklikleri tamamlayalım ki şimdiye kadar verilen emekler boşa gitmesin. Araştırmaları üç kişi üstlendi, Yıldız

Ecevit, yapılan araştırmaları taradı, Kadriye Bakırcı işin yasalar boyutunu incelemeyi üstlendi, Gülay Toksöz de ne tür uygulamalar var, ona baktı. Araştırmacılar gruplarla birlikte çalıştı. 24 Şubat 2007'de bir toplantı ile araştırma sonuçları açıklandı.

Toplantıya kimler katıldı?

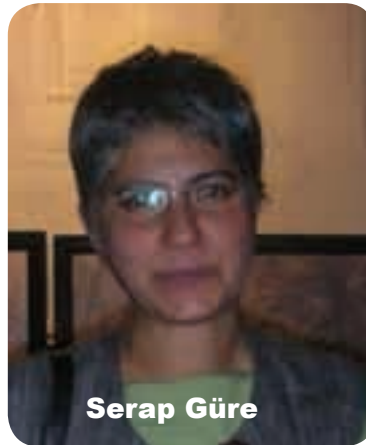
O toplantıya bütün kadın örgütleri, sendikalar, kamudaki ilgili kurumlar, çalışma bakanlığı, DTP, İş-Kur, MEB, Sosyal Hizmetler Kurumu temsilcileri, İşveren temsilcileri herkesi çağırdık. 200 kişi katıldı. Toplantının son oturumunda bunu platforma dönüştürelim dedik; ağırlıklı olarak kabul gördü. Sonrasında bu düşünceler derlendi toplandı platform çağırısı yaptık ve mayıs ayında 29 kadın örgütünü de içimize aldık..

Hangi örgütler vardı platformun içinde.

Çeşitli illerden katılım oldu öncelikle. Bağımsız kadın örgütleri vardı, kadın mühendisler grubu, tabii odalarının kadınlar kolu, sendikacı kadınlar grup halinde olmadıklar için bir iki sendikacı kadın temsilci olarak yer aldı, Petrol-İş Kadın Dergisi, KAGİDER gibi kuruluşlar da vardı. Ankara'dan Kadın Emeği ve İstihdamı Derneği, Antalya, Çanakkale, Van'dan istihdam çalışan kadın grupları da vardı.

Platform amacını nasıl tanımlıyor?

Kadınların ev içi ve ev dışı emeğini görünür ve değerli kılmak, kadınların insana yarasır çalışma koşulları içinde erkeklerle eşit fırsat ve olanaklara sahip olarak istihdam edilebilecekleri bir ortamın oluşturmasını sağlamak için üye örgütlerin deneyimlerinden yola çıkarak ortak politikalar üretmek, cinsiyete dayalı sisteme karşı mücadele vermek,

Serap Güre

biçiminde bir amaç tanımlı yapıldı. Belli dönemlerde gündemdeki konulara veya ihtiyaca bağlı olarak araştırmalar yapmak bunu kadın örgütleriyle paylaşarak ortak söz oluşturmayı hedefimiz. Saha çalışması yapmak yerine daha çok belli konularda lobicilik yapmayı, belli konularda ortak politika üretmeyi hedefledik.

2006 yılındaki kadın emeği ve istihdamı girişimi olduğu zaman Türkiye -Avrupa Karma İstişare Komitesi'nin de bir toplantısı olacaktı. O toplantıda Türkiye'deki kadın istihdamı üzerine bir rapor sunulacaktı. AB kanadından o raporu TİSK sunacağını öğrendik. Hemen müdahil olduk. Gerçek bir durumu anlatacak bir rapor olması için uğraştık ve rapor ağırlıklı olarak bizi yazdığımız saptamaları ve önerileri içeren bir biçimde ortaya çıktı. Raporu etkileyen kadınların temsilcisi olarak toplantıya katıldık Karma İstişare Komitesi'nde kadın temsiliyeti de olmalı, dedik toplantı sonrasında kadınlar adına bir temsilci önerdik. Toplantıda kabul ettiler ama Türk tarafı bunun gerçekleşmemesi için elinden geleni yaptı. 2007 ikinci toplantıyı yaptı Karma İstişare Komitesi, toplantı kadın girişimciliği üzerinedir. Bura kadın temsilcisi olarak KAGİDER atamışlar. Görünür olmamızı engellemeye çalışıyorlar. Devlet ve işverenler orada bizim çalışan kadınları temsil etmemizi istemiyorlar.

Şimdiye kadar yaptığınız çalışmaları özetler misiniz?

2007 Kasım'ında SSGSS Yasa Tasarısı gündeme geldiğinde, ufak bir grup oluşturduk bu grup yasa tasarısını kadın bakış açısıyla inceledi hemen bir rapor hazırladı. Çıkan rapor basıldı geniş bir dağıtım yapıldı. Sendikalar, odalar çok ilgilendiler. Yasa mecliste genel kurula gelmeden önce milletvekilleriyle görüşüldü. Genel kurulda kadın milletvekilleri tarafından rapora dayanarak bir takım öneriler verilmesine rağmen, bir sonuç alınmadı.

Çalışmamız kadın örgütlerinin, feministlerin bu konuda yürüttükleri kampanyalarda hazır bir malzeme olarak kullanıldı. Ortak politik söz için etkili bir malzeme olmuş oldu; o iyiydi.

Ayrıca bu tip konularda kadınların ayrı bir sözü olması gerektiği, kamuoyunun gündemine girdi. Kadın- erkek bunun bir ayrımı varmış, bu konu hepimizi ilgilendiriyor, yaklaşımından farklı olarak neden kadınların ayrı olarak söz söylemesi gerektiğini vurgulayan bir çalışma olmuş oldu.

Çalışma yasasındaki değişikliklerle ilgili olarak da Türkiye'deki kadın ve genç istihdamını artırması için bir

çalışma yaptık. Bu rapor da kamuoyu ile paylaştık. Platform üyesi örgütler, kendi aralarında deneyim paylaşımı yaparak ortak üretilen raporların Türkiye çapında kampanyalarda kullanılmasını sağladılar.

2008 ikinci döneminde Türkiye'de kadın emeği ve istihdamı konusunda bir politika raporu hazırlayalım ve bunu kamuoyuna paylaşalım, dedik. Bu çalışma hala devam ediyor. Nisan ayında Ankara'da bir toplantı ile Türkiye'deki kadınların çalışma hayatındaki durumunu, istihdamın artırılması için önerilerimizi içeren bu raporu da açıklayacağız.

2008 yılı başında ise temelde kadın istihdamında işverenlerin ve devletin görmezden geldiği raporlarda yer alsa da, hiçbir şey yapmadıkları bakım hizmetleri hakkında bir rapor hazırlamaya karar verdik. KEİG üyelerinden Kadının İnsan Hakları ve Yeni Çözümler Derneği ile birlikte bu konuda bir araştırma yapmaya karar verdik. Onlar şu anda dört Avrupa ülkesi, Kore Meksika ve Türkiye'de konunun uzmanı kadınlar kendi saha araştırmalarını yapıyorlar. 27 Mayıs 2009'da bir toplantı ile bunu kamuoyu ile paylaşacağız.

Raporları dikkate alan oluyor mu, bu işin politikasını uygulanmasını yapanlar size kulak veriyorlar mı?

KSM'de yapılan kadın istihdamı alanındaki ulusal eylem planının son aşamasında bizim önerilerimiz dikkate alınmadı. 2008 Kasım'ında "Krizle karşı ne yapmamız gerekir?" sorusu çerçevesinde hükümet çeşitli taraflarla toplantılar düzenliyordu, bir toplantıya sivil toplum örgütü olarak sendikaların yanında bizi de çağırdı. Dikkate almaya başladılar, diyebiliriz..

Sendikalarla ilişkiniz nasıl?

Kadın istihdamını artırmak için çalışan bir kadın örgütüyüz. Sendikalar da kadın üye sayılarını artırmak istiyorlar. Bu konuda ortaklaşabiliriz. Sendikaların bünyesinde kadın birimleri olmalı bence daha fazla kadının sendikalı olması için bu şart. Biz işbirliklerine çok açığız. Ama sendikalardan bir çağrı gelmedi. Geçenlerde toplumsal sorumluluk projeleri çerçevesinde bir marka bizim kadın hakları eğitimi vermemizi istedi... Üç haftalık çok yararlı bir eğitim yürüttük. Bu tür çalışmaları sendikalarla da yapmak isteriz. Böyle bir şeyi sendikal çalışmaya katmak ister misiniz, diye soruyoruz sendikalara... Bu çalışmaların temel olarak sendikaların görevi olduğunun farkındayız, biz bu konuda onlara size danışmanlık yapabilir miyiz, demeyi çok isteriz...

Batman Şubesi'nde Kadın Komisyonu Kuruluyor

“Kadınların her alanda önü açılmalı”

Söyleşi: Necla Akgökçe

Batman Şube İdari Sekreteri, Mustafa Bey arayıp arkadaşlarımızın komisyon kurma düşünceleri var, gelip fikirlerini dinlemek ister misiniz, dediğinde çok sevindik. Ama Batman'a gitmemiz bir hayli zaman aldı... 8 Mart araya girdi, etkinlik üzerine etkinliğimiz vardı. Nihayet yerel seçimlerin arifesinde gidebildik Batman'a. Sokaklar hareketliydi.

TPAO Batman Bölge Müdürlüğü'ndeki kadın arkadaşlarla bir sohbet toplantısı yapacaktık önce sonra da nedir bu kadın komisyonu, diye sorup öğrenecek haberini yazacaktık sizlere...

Yeni düzenlenen temsilcilik odasında tahminimizin çok üstünde kadın arkadaşımız vardı...

Önce dertleştik biraz, bize sorunlarını, sendikayla aralarındaki ilişkileri anlattılar. Kadroya geçmek isteyen de vardı, lise mezunu oldukları için memur olarak çalışmak isteyen de.

Sendikal çalışmalara yeteri kadar katılmadıklarını vurgulayan birkaç arkadaşımız kadınların ev içi sorumluluklarının buna engel olduğu görüşündeydiler. Kimine göre ise kadınların sorunları erkeklerden kaynaklanıyordu ve erkekler bu konuda eğitilmeliydi. Kreş herkesin ortak isteğiydi. SSGSS yasasına göre biliyorsunuz artık ancak 150 kadar kadının çalıştığı yerlere kreş açılabilir. Arkadaşlarımız çocuk bakımının erkeklerin de sorumluluğunda olduğunu söylüyorlardı bu noktada. Doğruydum ama kanun koyucuların tümü erkekti ve kadınlara uygun yasalar çıkmıyordu maalesef bu ülkede. Sendika kurslar düzenlesin, emzirme ve doğum öncesi ve sonrası haklarımız hakkında bilgilendirsin bizi diyenler de vardı. Kadın temsilci seçelim diyenler de. Kaynaşma amaçlı toplantılar, sağlık ve kadın psikolojisi hakkında bilgilendirici toplantılar, işyeri eğitimleri yapilsın diyenler de...

Ücret dengesizliğinden erkeklerin daha kolay terfi ettiğinden de bahsettiler. Biz vitrin olmak değil, sendikada varolmak istiyoruz dedi, sohbet bitiminde bir kadın arkadaşımız... Kadınların bir araya gelmesini istiyorlar. Bir kadın komisyonu fikrine çok sıcak bakıyorlardı. Zaman aktı geçti büyük bir bölümü işlerinin başına döndüler, kadın komisyonu konusunu

Figen Turan

Sevinç Yüksel

Deniz Aydemir

gündeme getiren, bu alanda bir anlamda öncülük eden arkadaşlarımızla sohbe daldık bu kez; işte anlattıkları:

Batman'da sendikaya bağlı bir kadın komisyonu kurma fikri nasıl doğdu?

İsmim **Sevinç Yüksel**. Üretim Müdürlüğü'nde çalışıyorum. Birlikte çalıştığımız kadın arkadaşlarımız, sendikaya gidip gelememekten şikayet ediyorlardı. Sendikaya daha rahat girmek istiyoruz ayrıca orada bir takım faaliyetlerde bulunmak, bunlarla ilgili eğitim almak istiyoruz, diyorlardı. Kadınların kadınlarla görüşmesi daha kolay olur düşüncesiyle bir araya geldik. Kadınlar olarak sendikada daha faal olabilmek için bir kadın komisyonu kurmaya karar verdik. Bütün kadınların ortak fikriydi, bunun altını çizmek istiyorum. Sendikaya ilettik, Genel Merkez'le görüşüp bize döneceklerini söylediler. Bu şekilde yola çıktık yani.

Ben **Figen Turan**, Personel Müdürlüğü'nde çalışıyorum. Daha önce sizinle yaptığımız röportajda da söylemişim. Biz geçen sene bir eğitim aldık, bu eğitimden sonra ben kendimi sendikaya daha yakın hissetmeye, bir aidiyet duygusu yaşamaya başladım. Ama pek çok arkadaşım da, sendika bilinci yok. Kadınlarda da yok erkeklerde de... İlk etapta aslında sendika nedir, ne işe yarar biçiminde bir bilgilendirme çalışması yapmak gerekir. Ben sendikayla üye olduktan beş yıl sonra tanışmaya başladım. Bazıları 10 yıl sonra tanışıyor. Hiç tanışmayanlar bile var. Burada 20-22 yıldır çalışan büyüklerimiz

Batman Şube'de kadın arkadaşlar tatlı bir koşturma içindeler şu sıralar; bir kadın komisyonu kurmak istiyorlar. Sendika üyesi pek çok kadın da fikre sıcak bakıyor. Amaç; sendikada görünürlüklerini artırmak, kadın kimliğiyle var olmak. Ne diyelim, yolları açık olsun!

var, çoğu sendikanın ne olduğunu bilmiyor açıkçası. Kadın arkadaşlarımızın büyük bir bölümü de bu durumda. Kadının bir araya gelme sorunu ve isteği hep vardı. Biçiminin ne olabileceğini düşündük, kadın komisyonu olabilir, dedik. Biz sendikada kendimizi var etmek istiyoruz, burada kadın da olsun istiyoruz.

Kadın üye epey var Batman'da değil mi?

Figen: Evet, ama görünürlüğümüz yok. Ortada görünmek istiyoruz. Sendikanın almış olduğu kararlarda, kadınların da dikkate alınmasını, toplu sözleşmelerde onların isteklerinin de yerine getirilmesini istiyoruz. Bunun için her türlü çalışmayı yapmak istiyoruz. Komisyon kurduğumuzda sendikanın diğer organları gibi tanınır mıyız, sendika içindeki konumuz ne olur onu da bilmek, öğrenmek istiyoruz. Bir şeyler yapılmasını talep ediyoruz.

Anladım, hukuki statü belirlensin diyorsunuz, ne tür çalışmalar yapacağınıza dair bir planınız var mı?

Yalnız hukuki statü değil, burada bazı çalışmalar yapacaksa bize bir bütçe de ayrılması gerekiyor; kadın komisyonu olarak bir bütçemiz olmalı. Sendikalarda kadınlara yönelik çalışmaların sürekliliği açısından bu son derece gerekli. Eğitim, örgütlenmeye, araştırma faaliyetlerine belli bir para ayrılıyorsa bize de ayrılmalı.

Çok şeyler yapmak istiyoruz... Öncelikle üyemiz olan kadın arkadaşlarımıza sendikanın önemini, onların ne işine yarayacağını anlatmak istiyoruz, çünkü gerçekten de bilmiyorlar. Konuşmaları dinlediniz, sanki bir sendika var orada, onlar da buradalar. Sendikayı devamlı bir şey talep edilecek yer olarak görüyorlar. Kadınlara sendika ne kazandırır onu anlatmamız lazım, sendikalı kadınların hakları neler onları anlatmamız lazım... Bu tabii ki eğitimle mümkün olabilir, seminerler yapıp, kitapçıklar bastırabiliriz...

Ayrıca arkadaşların kadın olmaktan kaynaklanan artı sorunları var; mesela kreş konusuna çok değinildi; hangi şartlarda kreş kurulabileceği anlatılır, çocuk sağlığı ve çocuk yetiştirme eğitimi de yapılabilir. Bir hukukçuya çok ihtiyaç var, hukuki alanda evlenme, boşanma, nafaka, şiddet vs gibi konularda kadınlar desteklenirse, sendikaya karşı bir aidiyet duygusu da gelişir gibi geliyor bana. Esasında yalnız kadına yönelik değil başka alanlarda da bilgilenecek için bir hukuk danışmanı gerekiyor.

Kadınların özel ihtiyaçları var; bu yörede yaşamının verdiği bazı sıkıntılar da var. Kadının hayatı hep ev ve iş arasında geçiyor... Arkadaşlar da dedi ya, öğle arasında bizim temsilci odasına gelmemiz lazım, ama bunun için de sendikayı benimsememiz lazım. Bunu kadınları dikkate alarak, onlara yönelik çalışmalar yaparak sağlayabiliriz. Biz kavramı yok çünkü, sendikaya karşı aidiyet duygusu yaşamıyoruz, bunu sağlayacak bilinçlendirme çalışmaları yapmak kesinlikle gerekiyor. Benim ilk anda aklıma gelenler bunlar, bu konuda desteğe, yönlendirilmeye ihtiyacımız var.

Ne tür destek, somutlaştırmanız mümkün mü?

Hukuki statümüzü bilmiyoruz, bunun sendikanın tüzüğüne yansıtılıp, yansıtılmayacağını bilmiyoruz, bu konuda bilgilenebiliriz. Prosedürü bilmiyoruz, Eğitim Sen'le filan konuştuk ama orada durum biraz farklı... Öncelikli talebimiz bu. Bir talebi dile getiriyorsunuz mesela, üç kere, dört kere, beş kere daha sonra yığınla başlıyor. Bir odamız olsa bu bile farklılık yaratır. Mekanda yakınlığın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Benim odamdan sendikayı aramam farklıdır, sendikaya gidip orada bulunan arkadaş-

larla yüz yüze görüşmem daha farklıdır. Kadınlar sendikaya daha çok girip çıkmaya başlarsa, mekanda yakınlıktan dolayı daha çok ciddiye alınırlar, onlar da varsa önyargılarını kırarlar.

Size gelelim?

Ben **Deniz Aydemir**, aynı görüşleri paylaşıyorum arkadaşlarımla. Geçen sene 2008'da sendikada bir toplantı oldu. Erhan Hoca ile İsmail Hoca gelmişlerdi. Ondan sonra eğitim programı düzenlendi. Biz de gittik. Bize üç aşamalı eğitim verildi. Bende ilk defa orada sendikada aktif olarak çalışabiliriz, fikri oluşmaya başladı. Burada kadınların birbirleri arasındaki ilişkileri de çok kopuk. Kendileri de değiştirdiler, sendikaya mesafeli duruyorlar. Kadınlar arası birlikteliği biraz sağlamak gerekir diye düşündük. Bütün sendikalarda olduğu gibi bizim sendikada da ataerkil bir yapı vardı; kadınlar şimdiye kadar hiç görev almadılar, hiç görünemediler. Hepimizde sendika içi tümüyle erkeklere aitmiş, gibi bir düşünce var. Bu elbette doğru değil. Düşündük sendikada bir kadın masası oluşturalım, o olmazsa kadınlara ait bir oda olabilir; sendikaya rahat girip çıkamıyorlar. Bir kadın odası olması giriş çıkışları biraz rahatlatılabilir. Arkadaşlarımızla da konuştuk; baktık ki kadınlarda genel anlamda bu fikre karşı bir sıcaklık var. Bir kadın komisyonu kuralım, fikri oluştu. Biraz daha genele yaydık, daha sonra sendikaya ilettik onlar da sıcak baktılar. Şu anda Figen arkadaşımızın dediği gibi önümüzde sendika içinde bize örnek olabilecek bir yapı ya da oluşum yok. Sizden genel merkezden destek bekliyoruz. Çalışmalarımıza devam etmek istiyoruz, ilerlersek bir kadın temsilcimiz olabilir mesela.

Figen: Biz kadın kimliğimizle sendikada var olmak istiyoruz. Biz Petrol-İş üyesiyiz ama bir de ayrıyeten kadınız, cinsiyetimi-

zi inkar etmeden olmak istiyoruz. Erkek gibi kadın olmak istemiyoruz, kadın gibi kadın olmak, istiyoruz.

Petrol-İş Kadın Dergisi'nden beklediğiniz istediğiniz şeyler var mı?

Deniz: Kadınlara yönelik bir eğitim programı yapılabilir örneğin. Bu eğitim özellikle komisyon üyelerine verilmeli... Pek çok konuda eğitime ihtiyacımız olduğunu hissediyorum. Bir sendikada kadın komisyonu nedir, neler yapar, kadın komisyonuna niçin ihtiyaç var gibi.

Figen: Arkadaşlarımız istekli, iş yapmaya başladığımızda ben gereken desteği alabileceğimizi de düşünüyorum.

Buradaki kadın örgütlerinden de destek alınabilir belki?

Figen: Tabii o da olabilir. Ama bizim öncelikle kendi alt yapımızı oluşturmamız lazım. Daha sonra açılabiliriz. Komisyonu kurabilecek arkadaşlarımız var, duyuru yaptığımızda başka katılmak isteyen arkadaşlarımızı da olabilir... Evli arkadaşlar biraz daha pasif duruyorlar. İzinde olan bazı arkadaşlarımız var, şu anda onlar da katılabilir.

Kadın komisyonu kurulursa ne olur?

Sevinç: Kadınlar sendikal hakları konusunda daha fazla bilinçlenirler. Çünkü çok pasif kalıyorlar. Sendikadan yeterli kadar yararlanamıyorlar. Burada yapacağımız kadın çalışmalarınıyla bunu sağlayacağımızı düşünüyorum. Ayrıca kadınların sendikaların yönetim kademelerinde de yeterince yer almadığını görüyoruz. Kadın arkadaşlarımızın bu konuda da hazırlanması çok önemli. Herkese haber verdiğimiz büyük bir toplantıda komisyonunda çalışmak isteyen arkadaşlarımızı belirleyebiliriz.

Figen: Bundan sonra alınacak kararlar da biraz daha söz sahibi olabileceğimizi düşünüyorum. Kadınların kendilerine ait sorunları olduğu gibi fikirleri de var. Mesela bir mamografi taraması yapılabilir, sağlık eğitimi verilebilir. Çok basit sağlık bilgileri ile kadınların yaşamları kurtuluyor. Bunlar çok önemli. Kadınların her alanda önün açılması gerektiğini düşünüyorum.

Çözüm “rantiye ekonomisine son” demekten geçiyor

Kriz dosyamız devam ediyor. Her sayımızda akademisyen kadın arkadaşlarımızla görüşüyoruz. Bu sayımızın konuğu, Marmara Üniversitesi'nden **Yrd. Doç. Dr. Şule Daldal**. Hocamız krize karşı mücadelede Keynesyen iktisadın etkili çözüm önerileri geliştirdiğini söylüyor. Baştan alarak onunla önce Keynesi, krizi, küresel ve ulusal çözümleri konuştuk.

Kriz döneminde somut politikalar üretmek açısından Keynesyen iktisadın elverişli olduğunu söylüyorsunuz, Keynesyen iktisadın temel önermeleri neler, önce bunlara değinebilir misiniz?

Kapitalist ekonomilerin nasıl gelişeceğine dair iki temel teori var; bunlardan biri liberal iktisat teorisi, diğeri Keynesyen iktisat teorisi.

Liberal iktisat; her şeyin fiyatı serbest piyasada belirlendiği takdirde, arz-talep dengesi otomatikman oluşur, sermaye birikim süreçleri sağlanır ve kapitalist toplum da işler ve gelişir, diyor. Keynesyen iktisatsa; her şeyin fiyatının piyasa mekanizmalarına terk edilmesi durumunda sistemin krize gireceğini iddia ediyor. Bu teoriye göre; kapitalist sistemin işleyiş mekanizmalarının önünü açabilmek için bir takım müdahalelere ihtiyaç vardır, her şey serbest piyasada belirlenmemelidir.

Keynes'in serbest piyasada belirlenmesini istediği iki önemli fiyat var; bunlardan biri emek gücünün fiyatı, diğeri paranın fiyatı...

Emek gücü fiyatının belirlenmesi konusunda ne öneriyor?

Emek gücünün fiyatı emek piyasasında belirlenmesin, diyor. Ona göre bu fiyat emek piyasasında belirlendiğinde, yeterli alım gücü oluşturacak bir ücret düzeyi ortaya çıkmaz ve kapitalizm bu anlamda talep yetersizliği krizine girer. Kapitalist sistemin

Yrd. Doç. Dr. Şule Daldal

kendi karşıtıyla birlikte var olabilmesi için belirli bir dengeye ihtiyacı var. Litz'in bir lafı var: “Sadece kraliçeler için üretim yapılmaz”. Kapitalist sistemin yaşayabilmesi ve kendini geliştirebilmesi için belirli bir tüketici kitlesinin mevcut arzı (yani üretilen mal ve hizmetlerin tümünü) karşılaması gerekir. Bunu karşılayacak, satın alacak birilerinin oluşması lazım ki kapitalist sistem kendini yeniden üretebilsin. Bunlar kim; biz işçiler, memurlar, ev kadınları, tüm tüketiciler... Ücretlerin serbest piyasa koşullarına bırakılmaması, Keynesyen teoriye işçilerin yararına bir teori intibasını veriyor ama esasında sistemin yaşaması için üretilmiş bir teori. Bu, bilimsel olarak da kanıtlanmış. Keynes, alım gücünün yükseltilmesinin devlet mü-

dahalesi ile gerçekleştirilmek zorunda olduğunu söylüyor. Devlet böyle bir müdahalede bulunmazsa, sistem batar, krize girer, diyor.

Gelelim ikinci fiyata, paranın fiyatı serbest piyasada belirlenince ne olur ?

Keynes, paradan para kazanılması yasaklanmalıdır, paranın fiyatının serbest piyasada belirlenmesini önerirsek, kapitalizm yine krize girer, diyor. Paranın fiyatını serbest piyasaya bıraktığımızda, ciddi bir spekülasyon para hareketi ortaya çıkar, bu da kumarhane ekonomisini doğurur, diyor... Paranın fiyatı dünya çapında dalgalanmaya bırakıldığında ise tüm dünyada çok ciddi bir kumarhane ekonomisi oluşur, diyor; aynı bugün olduğu gibi.

Dünyada ne oldu bugün? Birikmiş sermayesi olan, reel kesimden birikim sağlamış sermayedarlar, elindeki parayı yeni bir üretim alanı açmak yerine para olarak değerlendiriyorlar ve paradan para kazanmaya çalışıyorlar. Bu da kapitalist sistemin köklerini işleyiş mekanizmalarını tahrip eden bir sonuç doğuruyor. Bu gün ortaya çıkan sonucu sizinle paylaşayım; Dünyada üretime yatırılan paralar 1 dolarken, bunun 25 katı para olarak, para sermaye (finans kapital) olarak dolaşiyor. Bu kapitalizmin yanlış gelişmesidir.

Her şeyin özü emektir, para da sonuçta birikmiş emektir. Dünyada inanılmaz bir miktarda birikmiş bir emek var ama o üretime dönmüyor, hizmetlere dönmüyor, ne oluyor? Finans kapital olarak dünyada dolaşiyor niçin yapıyor bu? Birileri daha fazla para kazansın, diye yapıyor.

Keynes, bu durum kapitalizmin tahribatına yol açar sistemi işlemez kılar ve bozar, paranın fiyatına müdahale edilmesi gerekir, diyor.

Devlet müdahalesi mi?

Şöyle; ulusal politikalarla bir takım düzenlemeler yapılır, ama paranın dolaşımı tabii ki uluslar arası bir süreçtir. Keynes'in önerileri tam olmasa da bile belli düzeyde dünyada da bir dönem uygulandı.

Bretton Woods'a geliyoruz herhalde...

Tabii. İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1944'de bütün dünya ülkeleri toplandılar ve Bretton Woods Anlaşması

diye bir anlaşma imzaladılar. Paranın fiyatı belirlendi. 35 ons altın 1 Dolara sabitlendi. Böylece paradan para kazanılması süreçlerinin önünü tıkadılar. Dünyanın iktisadi elitleri diyebileceğimiz merkez ülkeleri yaptıkları ve dünyaya dikte ettikleri bir anlaşma ile bunu başardılar. 1944'de bu başarılıydı. Daha sonra 1971 yılında Amerika kendi ülkesinin çıkarları nedeniyle Bretton Woods'u tek taraflı olarak iptal etti. Parayı serbest dolaşıma bıraktı, ondan sonra da, kapitalizmin en tahripkar, en vahşi işleyiş biçimi gündeme geldi; Neoliberalizm.

Kapitalizmin bu aşamasında Keynesyen politikalar etkili olabilir mi sizce?

Evet, Keynesyen iktisat, bugünden yarına uygulanması mümkün olan bir iktisattır. İnsanların farklı toplumsal projeleri olabilir. Ben de nihai olarak kulun kula kulluk etmediği, insanların sömürülmediği bir dünya istiyorum. Ama şu aşamada böyle bir dünyayı kuracak insan potansiyelini oluşturacak en temel mekanizmalar bile işlemiyor. Sömürünün ortadan kalktığı bir dünyanın kurulması için işçi sınıfının gelişmesi lazım. Ama neoliberal politikalar, işçi sınıfının gelişimini de engelliyor. Neoliberal politikalar, üretimi, sanayinin ve reel sektörün gelişimini yavaşlatıyor, tıktıyor. İşsizler, yoksullar ve çaresizler ordusu yaratıyor. Önce en azından reel sektöre yatırım yapan, kamu sektörünü geliştiren politikalara ihtiyaç var; Keynesyen politikalar bunu öneriyor. Her alana yatırım yapılmasının gerekçesi kâr olmayabilir. Kapitalist sistem içerisinde öyle alanlar vardır ki diyor Keynes, buraya kârlı olmadığı için özel sektör yatırım yapmaz, o alanlara kamunun çıkarları açısından yatırımlar yapılmalıdır.

Nedir bu alanlar?

Sağlık ve eğitim Keynesyen iktisatta hak düzeyinde tanımlanan şeyler. Herkes doğuştan parasız ve nitelikli eğitim ve sağlık hakkına sahiptir, deniyor. Bu haklar listesi toplu taşımacılığa, toplu konutlara, kreşlere, kamu hizmeti anlamında aklımıza gelebilecek her şeye yayılabilir. Keynesyen iktisada göre bütün bunlar yapıldığında kapitalist sistemin işleminin yolu açılır.

Bu nasıl oluyor biraz açabilir misiniz?

Keynesyen iktisatta bir yap- boz oyunu gibi bazı parçalar var. Bu parçaları tanımlarsak; Birincisi emek gücünün fiyatının devlet müdahalesi ile yükseltilmesi gerekir; ikincisi bunun grevli toplu sözleşmeli sendikal haklarla desteklenmesi gerekir; üçüncüsü paranın fiyatının serbest piyasada belirlenmesinin yasaklanması gerekir; dördüncüsü vergi adaleti gerekir. Vergi adaleti, kapitalist sistemin işleminin önünü açacak bir uygulama olarak sunuluyor. Şu anda dolaylı vergiler aracılığıyla en fakirden de en zenginden de neredeyse eşit oranda vergi toplanıyor. Bunun ortadan kaldırılması gerekiyor öncelikle. Bu anlamda reel ekonominin önünü açacak, finans kapital üzerinden para kazanma süreçlerinin önünü tıkayacak müdahalelere ihtiyaç var. Bu müdahaleler de devlet tarafından yapılmak zorunda...

Şu andaki kriz, merkezde sizin para üzerinden para kazananlar olarak tanımladığınız finans sermayesi alanında, patladı ama hızla üretim alanına yansıdı. Bu krizle mücadele konusunda ne tür keynesyen çözümler öneriliyor?

Kapitalist sistem sonuçta küresel bir sistem, son dönemlerde uygulanan liberal politikalarla da ülkelerinin birbirlerine entegre olmaları çok hızlandı. Bu durumda düzenlemeler tabii ki küresel çapta olmalıdır. Yukarıda bahsettiğim Bretton Woods anlaşması da zaten uluslar arası bir anlaşmaydı. Avrupa'da bu çözümün arkasına düşmüş siyasi partiler ve muhalif gruplar var. Bir yandan bunlar diğer yandan emekçiler, sosyal demokratlar, sosyalistler sistemi zorluyorlar... Ama biz bugün Türkiye'de de bir şeyler yapabiliriz. Uzun vadede bir uluslar arası düzenlemenin beklenmesi bizim derdimize çare olmayacak. O anlamda bugünden yarına çözüm üretmemiz gerekiyor.

Bu çözümü üretmek için bir takım uzlaşmalara ihtiyaç var. Konfeksiyon sektörü Türkiye'nin çok önemli bir ihracat kalemi; bu şekilde 3 milyon işçi istihdam ediliyor. Sektör çok ciddi bir tıkanıklık yaşıyor. İhracata dayalı bu kesimde 2005'ten sonra Çin'in uluslararası pazara girmesiyle ihracat ciddi bir biçimde azaldı. Hükümet

hiçbir önlem almadı. İhracattan Sorumlu Devlet Bakanı Kürşat Tüzmen, ihracatçılar meclisini toplayıp, konfeksiyon fabrikası kurmak için Mısır'a gitti. Yani Türkiye'deki yatırımcıları da Mısır'a angaje etmeye çalıştı. Türkiye'de kayıt dışı da olsa işçilik günlük 15 dolarken, Mısır'da işçilik günlük 0.8 dolar.

Emek piyasalarındaki rekabet...

Evet, dünyanın yoksul uluslarını, dünyanın işçi sınıfını birbirine kırdıran açımaz bir yarış var: Bunun adına neoliberal küreselleşme diyoruz. Türkiye'deki işçi sınıfını, Çin'deki Mısır'daki işçi sınıfı ile yarıştırmaya imkân yok. Bu mantık dışı. O zaman ne olacak; bizim ülkemizdeki yatırımcılar diğer ülkelere gidecekler, oralarda yatırım yapacaklar. Bizim ülkemizdeki işçi sınıfı ne yapacak. Biz nereye gideceğiz?

Uluslararasılaşma süreçlerini, ulusların birbirleriyle ticaretini destekliyoruz ama bunun adil bir biçimde yapılmasını ve düzenleyici mekanizmalar dahilinde yapılmasını öneriyoruz. Bunun uluslar arası literatürdeki adı; küreselleşmenin sınırları ile birlikte var edilmesi'dir. Küreselleşmenin sınırları var: Siz 0.8 dolarlık işçilikle 15 dolarlık işçiyi birbirine kırdıramazsınız, bu bir vahşettir. Fason Üreticileri Derneği Tüzmen'e "Siz nasıl bu kadar insan işsizken, istihdam alanları, problemliyken gidip orada yatırım yaparsınız" diye soruyor. Kürşat Tüzmen "sermayenin yurtdışı yatırımlarına nasıl denetleme getirebilirsiniz?" diye cevap veriyor.

Ben, sermayenin yurtdışı yatırımlarına bu anlamda denetleme getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sermaye bu ülkenin olanaklarından, emek gücünden, benim ödediğim vergilerden bir sürü kazanç elde ediyorsa, tabii ki buradakilerin faydalanması lazım. Sermaye ülke içinde mi yoksa uluslar arası çapta dolaşacak, buna bu ülkenin sermayedarları ve hükümetleri oturup karar vermek zorundalar.

Ulusal düzeyde ne tür çözümler olabilir?

Biz Türkiye'de iktisadi ve siyasi çözüm üreteceksek bunun taraflarının bir araya gelip çözüm üretmesi lazımdır.

Burada tek bir sermaye grubunun

veya fabrikanın tavrı belirleyici değildir. Sermayedar bu ülkeye sorumluluk duymayabilir. Ama bu hükümetin, bu devletin Türkiye'de yaşayanlara karşı bir sorumluluğu vardır. Ya bu sorumluluğu yerine getirecek ya da getirmeyecek. Ulusal düzeyde bir çözüm bulmak zorundayız, o anlamda da oturup bu ülkede gerçekten çözüm üretmek için elini taşın altına koyuyor mu birileri koymuyor mu bunu anlamamız lazım. Gerçek bir program çerçevesinde politik ve iktisadi hedefleri belirlemek lazımdır. Yani ben sermayenin istediğim yere giderim diyorsa birileri o zaman bu adaletsiz ve vahşi düzende bütün sınırları aşınlar, bütün dünyanın işçi sınıfı istediği yere gitsin. İşçi sınıfını ulusal baza hapsedeceksiniz sermaye uluslar arası bazda dolaşacak ve siz bunu bir özgürlük olarak lanse edeceksiniz. Böyle bir şey olmaz, bu bir vahşettir.

Türkiye'de o kadar vahim ve büyük hatalar yapıldı ki onları birer birer düzelttiğinizde zaten sistem düzeldi. Faiz ve kur politikalarıyla ithalat sürekli teşvik edildi, ülkede bir ithalat patlaması oldu. İthalat patlaması olunca Çin'den veya emeğin ucuz yerlerde üretilmiş ürünler Türkiye'ye geliyor, bunların üzerinde az çok işlem yapılarak yurtdışına satılıyor. İhracat gelişmiş gibi görünüyor, ama esasında bu, ithalata dayalı bir ihracat. Böylece istihdam yaratan bir ekonomi oluşmuyor, real ekonomi gelişmiyor. İkincisi 2001 sonrasında büyük oranda uluslar arası sıcak paranın gelişine bağlı bir büyüme izlendi. Dış kaynaklara sıcak paraya bağlı bir büyüme gerçekleştirirseniz, ulusal bazda ekonomik ve siyasi karar alma özgürlüğünüz kısıtlanır.

Şu anda ekonomimiz bir takım uluslar arası para spekülörlüklerinin eline terk

edilmiş durumda. Bunların ülkeyi batırmaya veya çıkarmaya güçlerinin yettiği bir ortam yaratıldı. Türkiye'nin çıkarlarını hiçe sayan bir politik zemin oluşturuldu. Buradan çıkmak lazım bu hükümet buradan çıkamaz

Türkiye açısından önerdiğiniz ekonomik ve politik alternatifler neler?

Serbest piyasanın kendisi her şeyi düzenler, muhteşem teorisi artık çökmüştür. Bunu bir kenara koymak lazımdır. Hiçbir şey düzenlemiyor serbest piyasa. İnsanların sefalet ve yoksulluğunu doğuruyor, kapitalist sistemin işleyişini tıkıyor, ekolojik dengeleri alt üst ediyor... Bunu tespit ettikten sonra neler yapacağız: Paradan para kazanılması mekanizmalarını terk edecek bir ekonomik yapılanmanın önünü açacağız. Serbest piyasanın yerine ne geçecek? Serbest piyasanın yerine bir ortak akıl geçecek. Bu içinde pek çok tarafın yer aldığı demokratik bir ortak akıl olacak. Demokratik bir biçimde oluşturulacak bu ortak akıl hayata geçecek politikacıların iş başına geçmesi lazım. Partilerinin birçoğunun programında rantie ekonomisinin sona ermesine dair tespitler okudum. Bu siyasi samimiyseler rantie ekonomisine karşı olan siyasi partilerin bir araya geldiği bir ittifak oluşturabilirler. Bunu açıkça ifade etmemiz lazım, biz real ekonominin geliştirilmesini ve rantie ekonomine son verilmesini talep ediyoruz, demeliyiz...

Krizle birlikte ulusal ekonomilerden, bölgesel işbirliklerinden bahsedilmeye başlandı bu konuda siz ne diyorsunuz?

Dünya kendi kendine yeten ekonomilere doğru gidiyor. Bu bölgesel düzeyde de olacak. Yani artık belirli bir biçimde birbirine yakın ülkelerin ticaretinin yükseldiği bir sisteme doğru gidiyoruz.

Artık ekolojik dengeler açısından da bu gerekli. Mesela Türkiye'deki granitlerin mermerlerin Çin'e taşınıp Çin'de bir takım işlemler görüp tekrar Türkiye'ye dönmesi gibi saçmalıklar yaşıyoruz. Türkiye'de bu kadar işsiz varken düşünebiliyor musunuz? Ülkelerin işçi sınıfını birbirine kırdıran bu ekonomik politika değişmek zorunda.

Biz tarımımızla, ürettiklerimizle, kaynaklarımızla kendi kendine yeten bir ekonomiydik zaten. Yeniden kendi kendine yeten bir ekonomi haline gelmemiz gerekir. Üç kuruş ucuz diye Amerika'dan buğday alıp kendi buğday üreticimizi ortadan kaldırmamalıyız artık. Biz kendi buğdayımızı üreten ve tüketen bir ülke olmak zorundayız. Bunu düzenleyici devlet politikalarıyla, iktisat politikalarıyla yapacağız.

Sendikalar sizce neler yapmalılar?

Sendikalar özellikle bu rantıye ekonominin son bulmasının peşine düşmek zorundalar. Bunun sözünü veren siyasi koalisyonları, siyasi yapıları desteklemek zorundalar. Neoliberal politikaları savunanların artık iş başına gelmemesi gerekiyor. Yoksa sendikaların da yaşama şansı kalmayacak. Çünkü neoliberal politikalar emek gücünün fiyatına müdahale edilmesi sistemi bozar, diyorlar sendikalar da bu fiyatın belirlenmesine müdahale eden kurumlar zaten. Onun için neoliberal iktisat baştan zaten sendikaya karşı. Keynes ise tam tersini söylüyor. Sendikalar işleyişi düzenlerler alım gücünü yükseltirler diyor. Keynesyen iktisat uygulandığında sendikaların önü açılacak örgütlü bir toplum yaratılacak, her şeyden önce istihdam yaratılacak, diyorum. Yedek sanayi ordusunun ortadan kaldırılması gerekiyor. İşsizlik ortadan kalkmadan bu ülkede sendikacılık yapılmaz. İşsizlik tehditini sürekli üzerinizde tehdit hissederek sendikacılığı geliştiremezsiniz.

Bu dönemde sosyal devletin, sendikaların gelişiminin ve işsizliğin ortadan

kaldırılmasının krizin de tam da bu yolla aşılmasının mümkün olduğunu bilimsel anlamda önerip dile getirecek insanlara ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir şeyin önce bilgisi ve inancı gelişir daha sonra kendisi hayata geçer. Buna inanmamız lazım önce. Bu krizin çözümü var; bu krizin çözümü sendikasızlıktan geçmiyor; sendikaların gelişiminden geçiyor. Real ekonominin gelişiminden yatırımların ortak bir akılla teşvik ve organize edilmesinden geçiyor.

Neoliberal iktisatta da Keynesyen iktisatta da özne yok, ama hayata baktığımızda gizli öznenin erkekler olduğunu görüyoruz çoğu zaman, Keynesyen İktisatta kadına yönelik neler var, önce teoride sorayım, krizden en fazla etkilenenin kadınlar olduğunu biliyoruz, kadın istihdamı açısından bir önerisi olabilir mi?

Neoliberal politikalar ucuz emek arayışı eğilimi en çok kadınların ve çocukların tahrip olmasına yol açtı. Yoksulluğun kadınlaşması dediğimiz bir süreç yaşandı, kadın istihdamında bir artış görüldü. Ama bu vahşi bir emek sömürüsüne yol açan bir kadın istihdamı. Sigortalı, sendikalı sosyal hakları olan bir kadın istihdamının gelişmesinden bahsedemiyoruz. Kadın bu toplumda cinsiyeti nedeniyle de baskı görüyor, eziliyor. Toplumda yaratılan tahribatların en büyük bedelini kadınlar ödüyor. İki misli ödüyor. Bir toplumda işsizlik, yoksulluk arttığında kadınların üzerindeki şiddetin de arttığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Kadınların kurtuluşunun alt yapısını oluşturulması için sosyal hakların gelişmesi lazım. İşsizliğin olduğu toplumda, kadın haklarının da gelişmesinden bahsedemiyoruz maalesef. İşsizliğin bittiği, istihdam olanaklarının geliştiği ve kadınların da rahatlıkla örgütlü, kurallı işler bulabildikleri bir toplumsal yapıda kadın haklarının gelişmesinden bahsedebiliriz ancak. Ekonomik özgürlüklerini elde edememiş kadınlar iki misli ezilmeye mahkum oluyorlar. Keynesyen iktisatın bu kurallı kapitalist yapısı, kadınlar açısından büyük olanaklar sunabilecek diyebiliriz. İşsizliğin ortadan kalktığı, sendikaların güçlendiği, grevli toplum sözleşmeli sendikalar hakların olduğu, ücretlerin yükseldiği, çalışma saatlerinin kısaldığı, kreşlerin ve ço-

cuk yuvalarının olduğu eğitim ve sağlık hizmetlerinin parasız olduğu bir toplumsal yapıda, kadınlar da gözünü açabilecekler. O zaman kadın hakları da yerli yerine oturacak. Sosyal devlet dolayımında sağlanacak bir düzen, kadın hareketinin gelişiminin de önünü açar diye düşünüyorum. Kadınlara ait bir hukukun da gelişmesi, kadın haklarının da önünün açılması için sosyal devlet çok önemlidir.

Keynesyen iktisat her derde çare gibi oldu; nihai çözüm olarak görüyor musunuz onu?

Tabii ki görmüyorum. Keynesyen iktisat insanların özgürleştiği sömürünün tam olarak ortadan kalktığı toplumların bir geçiş aşaması olarak tarif edilebilir...

Ben, sömürünün tam anlamıyla ortadan kalktığı kulun kula kulluk etmediği bir düzeni arzuluyorum, herkesin bütünüyle özgürleştiği bir sistemi arzuluyorum. Bu sistemin önünü açacak alt yapıyı oluşturacak yol Keynesyen iktisattan geçiyor. Yani sosyal devletle, reel ekonominin gelişmesiyle, istihdamın artmasıyla bir proletarya yaratılacak, bu proletarya özellikle de fabrikaların içerisinde gerçek özneler haline gelecek. İşçilerin üretimin öznesi olması engellendi. İşçi sınıfı vasıfsızlaştırılarak, baskı altında tutularak üretimde de nesne haline getirildi. Bu süreçlerin tersine çevrilmesi lazım aslında gerçek anlamda üretimi bilen kontrol eden üretimin entelektüel anlamda da bilgisine sahip işçiler olmalıdır. Makro ve mikro düzeyde yapılan düzenlemelerle biz kapitalizmi aşacağız. İşsizlerin yoksulların üzerinden kapitalizm aşılmaz. Günde üç dört saat kadar çalışan, üretimden bir mühendis kadar anlayan işçilerin yarattığı toplumsal yapı ile aşılır kapitalizm...

John Maynard Keynes: 1883- 1946 yılları arasında yaşayan İngiltere'de bulunan Cambridge Üniversitesi'nde ekonomi profesörlüğü yapmış, kendi adıyla anılan iktisat teorisi bulunan iktisatçı.

Sabah ve atv önünde grev önlüklü üç kadın

Aktüel'de, Sabah'ta onları görmediniz hatta ihale çıkarları söz konusu olduğunda birbirine giren anaakım medyanın diğer gazetelerinde de. 29 yıldır basında ilk defa bir grev oluyor... 10 grevci adı geçen gazetenin önünde, yağmurda, soğukta direniyorlar. Vazgeçmemenin onurunu gösteriyorlar; düşmanlarına da "gönlü onlardan yana" olup bedeni pek nazik dostlarına da.

Kendinizi tanıtır mısınız, grev nedeniyle çıkarılmadan önce hangi kurumda çalışıyordunuz?

İsmim **Özsel Tortop**, beş yıldır Aktüel Dergisi'nde editör olarak çalışıyordum. Ondan önce yedi yıl televizyon geçmişim var. Bekârim, ailem İstanbul'da ama sekiz yıldır tek başıma yaşıyorum, kendi ayaklarım üzerinde durmaya çalışıyorum.

Sendikal örgütlenme ne zaman başladı?

İki yıl önce TMSF döneminde başladı. O süreçte sendikalı olduk. İnsanları çok heyecanlandıran bir durumdu, güle oynaya gittik üye olmaya. Çünkü yıllardır basında böyle bir şey olmamıştı. Bu bir ilkti. Ama daha sonra Sabah Gazetesi'nde ve atv'de üç arkadaşımız "elebaşı" diye işten çıkarıldı. Onların hukuki süreçleri devam ediyor.

Biliyorsunuz Çalık Grubu'na satıldı gazete ve bizim dergiler. Yaz sonu gibi genel müdür yayın yönetmenlerini toplamış, "Çalışanlarınıza söyleyin, sen-

dikadan çıksınlar." demiş. Daha sonra editörleri topladılar; son toplantıya denk geldim, beş kişiydik. "Sendikadan çıkın." denildi bize... Ben "Neden sendika istenmiyor?" diye sordum. "Bilmiyorum, ama bu şirketin geleneğinde ikramiye vermek var, sendikalı olduğundan daha iyi şartlarda çalışacaksınız." denildi. Birilerinin size, sendikadan çıkacaksınız, demeleri hiç de hoş değil. Şöyle demiştim zaten o toplantıda: "Bana annem çık dese çıkmam." Biri bana, şunu şöyle yap, dediğinde inadına yapmam. Bu gurur kırıcı bir şey. Daha sonra tehditler başladı: "Bakın yaka kartınız yok, geliş gidişleriniz çok düzensiz." gibi.

Gazeteci memur gibi çalışır mı?

Evet, biz gazeteciyiz, masa başı gazetecilik yapan insan zaten iyi bir gazeteci değildir. Haber sokaktadır, haber dışarıdadır. İçeriden haber çıkar mı? Esasında "Sendikadan çıkmazsan ben seni çıkarmasını bilirim." demeye getiriyorlar. Toplantıda kimse ikna olmadı. "Kesinlikle çıkmayız." dedik.

Daha sonra sendikayı çağırdık, ne yapmamız gerektiği konusunda bize fikir versin istedik. Başkan geldi, ama o toplantı ne beni, ne de diğer arkadaşlarımı tatmin etti. İnsanlar sendikadan ayrılmaya başladılar. Ben de ayrıldım. Yaşadığım sıkıntılar nedeniyle sağlığım ve psikolojim bozuldu, ciddi bir hastalık geçiriyordum. 'Fazla zorlamayayım, kafam rahatlar hiç olmazsa' dedim, çıktım. Ama sonra pişman oldum. Birkaç arkadaşım çıkmadı. Greve çıkılmadan bir hafta önce sendikaya tekrar girdim. 'Biz gazeteciyiz tehdit etmek de ne demek, bu kadar korkak olmamalıyım' diye düşündüm. Tehdit ne demek, rüşvet vermek ne demek...

Grevin olacağı günden bir gün önce genel yayın yönetmenimiz "Sabah herkes gelecek imza atacak, gelmezse veya hasta raporu alırsa greve çıkmış kabul edilecek." diye gözdağı verdi. "Greve çıkan niçin saklasın ki kendini?" dedim. Ama o toplantıdan sonra beş kişi daha vazgeçti greve çıkmaktan. Biz Aktüel'den iki kişi çıktık greve.

İçeridekilerin tavrı nasıl size karşı?

Sabah'ı pek bilmiyorum, nöbet yerimiz burası değil, Sabah'ta çalışan arkadaşlar iyi olduğunu söylüyorlar. Ama ben Sefaköy için aynı şeyleri söyleyemeyeceğim. Çünkü nedense gazeteciler kendilerini işçi olarak görmüyorlar. Bazı arkadaşlarımız bizi destekliyor, duygularını da yazdılar deftere, utananlar, 'ben sizin kadar cesur değilim' diyenler de var. Ama bir yandan da, grev önlüğü giymiş, ne yapıyor bu deli, diye bakanlar da var. Sendikayı hâlâ terör örgütü sananlar var.

Bilinç düzeyi o kadar düşük yani...

Evet, bu insanlar gazeteciler ve hakları hakkında en ufak bir bilgileri yok. Hollywood'daki senaristlerden ders almaları gerekir. Onlar greve çıktılar, altın küre ödül töreni iptal edildi. Dünyayı kasıp kavuran Lost dizisinin üçüncü sezon bölümleri geç yayınlandı.

Haber yapılmazsa, editör olmasa o gazete çıkmaz. Grevin

bu kadar etkili olabileceği bir iş kolunda, insanların bu kadar ürkek olması akıl alır gibi değil...

Grev var, yarın işe gitmiyorum diye sevinen bir genel yayın yönetmenimiz vardı. Yani solcum demekle solcu olunmuyor, elbette.

Diğer dergilerde ve gazetelerden çalışan gazetecilerin tutumu ne peki?

Yeteri kadar destek yok... Haberi de yapılmıyor grevin. Grevden bir hafta sonra Umur Talu yazdı, bir de Radikal'den Pınar Öğünç... Gazetecilerin grevi görmek istememesi çok ürkütücü. 29 yıl sonra Türkiye'de bir basın kuruluşunda ilk defa bir grev oluyor. Neden yazmıyorsunuz? Yazın bir bakalım, çevrilsin yukarıdan... Onu görün; Ne kadar aciz bir durumda olduğunuzu ne kadar zor durumda olduğunuzu bir görün bakalım. Yazmaya teşebbüs edip de sansürlenmiş bir gazeteci var mı ben çok merak ediyorum esasında...

Ana akım medya görmüyor ama görenler var. Bu süreç nasıl evrilir sizce?

Bugüne kadar adını duymadığımız televizyon kanallarına konuk oluyoruz. Geçen gün canlı yayındaydık. Yurtdışından çok arayan oldu. Orada bir izleyiciye, siz Sabah atv'de grev olduğunu biliyor muydunuz, diye sordum. "Hayır" bilmiyorum, dedi. Otobüsle eve dönüyordum, yanımda bankacı bir kadın oturuyordu. Ne iş yapıyorsunuz, diye sordu, "Gazeteciyim, ama şu anda grevdeyiz." dedim. "Ne grevi?" dedi. Anlattım elbette. Bilmiyor kimse... Bizim amacımız bunu duyurmak. O yüzden İstanbul'un göbeğinde her cumartesi akşam meşaleli yürüyüş yapıyoruz. Sayımız her hafta ikiye katlanıyor. Kimseye haber de vermiyoruz ama insanlar geliyorlar. Ben başaracağımıza inanıyorum.

Grevin gazetecilik açısından önemi ne sizce?

Editöryel bağımsızlık. Benim sendikaya yeniden girmemin nedeni, editöryel bağımsızlıktı. Eski AKP'li bir kadın milletvekilini rahatsız eden haber yazdım. Milletvekilinden tehdit aldım, umursamadım. Çünkü her şeyi belgelerimle anlatmıştım. Umursamadım. Cumartesi-Pazar girdi araya. Pazartesi sayfası yapılacaktı haberin, ben sayfaları sordum. Yayın yönetmenimiz "Kadın senden sonra beni de aradı, ben senin haberini haber değeri yok diye çıkardım." dedi. "Nasıl yani nasıl çıkartıyorsunuz?". Çok büyük ahlaksızlıktı yapılan. "Haber değeri yok demeyin, korkunuz." dedim. "Evet, korkuyorum." dedi. Benim kırılma noktam budur esasında. O şekilde gazetecilik yapmaktansa, başka bir iş yaparım... Yayın yönetmeni koltuğundan endişelendiği için kendisi sansür uyguluyordu...

Medya'da kadın olmak nasıl bir şey?

Kadın olduğum için özel bir baskı görmedim... Çünkü dergilerdeyim, dergiler genellikle kadın ağırlıklıdır.

Gazetecilik mankenlik gibi esasında güzel genç kızlar habere çıkıyor. Çekici olmayanın pek de şansı yok. İsteddiği kadar güzel röportaj yapsın vitrine çıkarılmıyorsa...

Sizi tanıyalım, siz nasıl yaşadınız süreci?

İsmim **Arzu Gündüz**, dergi grubunda üç yıldır fotoğraf servisinde çalışıyordum.

TSMF el koyunca biz oradaki boşluktan yararlanarak sendikası oldu. Sendika yetki aldı. Bu arada gazete Çalık grubuna satıldı. Bu arada toplu sözleşme görüşmeleri başlamıştı. Patron boş durmuyordu, karşı taktikler geliştirdi, tehdit de etti, rüşvet de teklif etti. Pek çok kişi sendikadan çıktı. Hukuki olarak da satış sürecindeki karışıklıkları kullandı, üç parçalı şirketler grubu vardı. Yetki birinde alınmıştı,

diğerinde alınmak üzereydi mahkemeler devam ediyordu. Ama satın aldığı şirketleri tek çatı altında toplamıştı, kanuna göre bir şirkette yetki varsa, diğerine de geçiyor yetki hepsini kapsıyor. Aktüel'de yetki alınmadı diyorlardı. Bunun üzerinden hâlâ devam eden mahkemeler var. Bizim bulunduğumuz işyerinde toplam sendikalı 100 kişi vardı sanıyorum. 30 kişi sınırına düştük. Grev 10 kişi çıktık dördüncü gün bizi işten attı.

Siz neden istifa etmediniz?

Ben, ne olursa olsun istifa etmeyeceğim, demiştim. O dönem çok kötüydü, korkuyordu insanlar. Herkes birbirine, sen istifa ettin mi edecek misin, diye soruyordu. Biri edince de diğeri sayının azaldığını görüp korkmaya başlıyordu. Sorduklarında, hayır ben etmiyorum, demem alacakları kararı etkileyecekti. Çünkü bizim orada Sefaköy'de dergi grubu dışarı açık bir yer değil. Çok iç içeyiz. Birbirimizden çok etkileniyoruz. Benim bir de şöyle bir şansım vardı. Biz fotoğraf havuzu olarak çalıştığımız ve tek bir yere bağlı olmadığımız için bir iktidar boşluğu oluştu. İstifa edin, baskılarında dergileri tek tek çağırıldıklarında biz hep dışarıda kalıyorduk. Bizi grup olarak hiçbir zaman bir araya toplayıp o toplantılara çağırmadılar. Gerçi yüz yüze kalsaydık, istifa et, deselerdi yine etmeyecektim, ama grubun tümü açısından bu durum bir avantaj oluşturdu.

Grev yeri nasıl, çalışanların tutumu nasıl?

Eylem olarak bir şey yapmıyorlar ama içeridekilerin gönlü bizden yana. Kriz kullanılıyor, işsizlik korkusu var. Diğer arkadaşlarımız bu durumu anlayışla karşılıyor ama benim kişisel fikrimi sorarsanız hepsine çok kızgınım, anlayışla karşılayamıyorum. "Çoluğum çocuğum var", "borcum var" gibi gerekçeler ikna edici gelmiyor. Çocuğun varsa tam da bu nedenle burada olman gerekiyor, belki o da yarın gazeteci olacak, sen çocuğuna doğru düzgün bir dünya bırakmak istiyorsan, ucundan tutman lazım şu işin. Eğer o gün, dergiler grubunda 100 kişi greve katılsaydı, biz şu anda bu kadar süredir grevde olmazdık. Sözleşme imzalanmış olurdu. Basın sektöründe bu sözleşmenin imzalanması çok önemli, burası diğer sektörler gibi değil. Mesele bizim üç kuruş maaşımızın düzelmesi meselesi değil, çok büyük bir kazanım olacaktı. Bunu herkes biliyor. İş güvencesinin verdiği güvenle editöryel bağımsızlık da savunabilecektik. Çarpıtılan haberler var, basılmayan, yapılamayan haberler var. Ve biz ikinci sözleşmeyi imzalarken daha bağımsız bir basın için yola çıkacaktık. Bunu bile bile insanların kılını kıpırdatmamasına ben çok kızgınım anlamak da istemiyorum açıkçası. Gazetecinin bilgiye ulaşmayı bilmesi gerekir. Çok ağır şartlarda düşük ücretle çalışan kadınlar olur, evde koca baskısı vardır, hayatında kendine ayıracak bir zamanı yoktur, onların bilinçsizliğini anlarım. Gazeteciymi diye ortaya çıkan insanın bu bilinçsizliğini ben anlayamıyorum. Bu mesleğin sosyal bir sorumluluğu var.

Küçük de olsa ana akım medyada haberler çıkmaya başladı. Büyük haber yapılamıyor... Pundunu bulup yapan arkadaşlarımız var. Ama basın bu grevi kendi içinde konuşuyor. Diğer gazetelerde ve gruplarda da sendikalaşma eğilimi artmış gibi gözüküyor. Biz sözleşmeyi imzalamadık, ama çok yol katettik.

Grevdesiniz, neler hissediyorsunuz?

Çalıştığım iki buçuk senedir hissettiğim o iç huzursuzluğundan, bir türlü o durumu kabul edeme halinden kurtuldum. Kendimi huzurlu ve rahat hissediyorum. On arkadaşıma kendi dışımdan baktığımda gerçekten de saygı duyuyorum. Çok büyük bir şeyi göze aldık, kariyerimizi gözden çıkardık. Medya kuruluşlarının aralarında imzaladıkları bir centilmenlik anlaşmaları var. Bir şirketten örgütlenme yüzünden atılan bir işçiyi, diğeri almıyor. Sektörde kendi mesleğimizi icra etmemiz zor olacak, belki başka meslekler yapacağız. Medyada bir şeylerin değişmesi pek çok alanda bir şeylerin değişmesi anlamına gelecek. İsteğimiz büyük olduğu için patronlar istemiyorlar burada örgütlenmeyi... Zor bir mücadele ama sonuna kadar gideceğiz, neler yapabiliriz, sürekli düşünüyor fikir üretiyoruz. Vazgeçmeyeceğiz, işin sırrı burada; mücadelede. Vazgeçtiği zaman kaybediyor insan. Önemli olan devam etmek... Biz isteklerimizi elde edemesek bile başkalarına örnek olacak bu davranış.

Kadın gazeteci olarak özel bir baskı hissettiniz mi bu süreçte?

Gazetecilik dışında Türkiye'de kadın olmanın verdiği bir baskı var. Kadınlığınızı ifade ederek sokakta bile yürüyemiyorsunuz. Ben kadınıym, diye hatırlarsanız bir an bu size pahalıya mal olabilir. Dergi grubu kadın ağırlıklı bir yer olduğu için ben kişisel olarak bir baskı hissetmedim meslekte. Kozmetik dergileri, kadın dergileri var oralara hep kadınları istiyorlar. Apolitik, ailevi durumu iyi, etliye, sütlüye karışmayan, tüketim çarkı içinde olan ve o tüketimi destekleyen kadınları istiyorlar. Kadınların kadınlığından faydalanıp sistemdeki tüketime olan yakınlığından kurulan bir yayın alanı var. Kadınların bir meta olarak kullanılması beni rahatsız ediyor. Grevde kadın olmak ile erkek olmak arasında bir fark yok. Biz zaten birbirimizi tanıyan okumuş, yazmış insan-

larız. Gerçekten zor koşullarda çalışan aile kurumunda baskı gören kadınlara karşı daha şanslı durumdayız, şikayet edersem onlara haksızlık olur.

Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim **Perihan Özcan**, Aktüel'de editör olarak çalışıyorum.

O süreci siz nasıl yaşadınız?

Geçen ramazan bayramından önce dergi grubu genel müdürü Levent Tayla ve yayın yönetmenleriyle bir toplantı yaptık, "Ekiplerinizi toplayın, bu şirkette sendikalı insan kalmayacak, patron sendikallarla çalışmak istemiyor." dedi. Aktüel'in Yayın Yönetimi bize baskı yapmadı. Daha sonra bu toplantı ekiplerle yapılmaya başlandı. Orada söylediği şeydu: "Anadolu Ajansı'ndan sonra ikinci sendikalı olarak çalışılan yer burası olmayacak, bu çok net, bunu istemiyoruz. Patron zaten sendikanın vermek istediklerini bize vermeye hazır, vermezse o zaman hep beraber üye oluruz."

Ben de istifa etmedim. Neden edeyim ki; bu bir hak. Türkiye'nin demokratik olduğu söyleniyor. Sendikaya üye olmak, demokratik bir hak. Ben demokratik hakkımı kullanıyorum. İşyerindeki düzeni bozmamışım, benden memnun olduklarını söylüyorlar, sendikalı olmamın belki bana bire bir bir faydası da yoktu, ama işverene de bir zararı yoktu. Ama ben toplu sözleşmeli çalışmaktan yanayım. Bu çok zorbaca bir yöntem. Patron istemiyor diye neden çıkayım? Bu makul bir

Perihan Özcan

neden değil, bu nedenle sendikadan çıkılmaz ki. İstifa etmeyeceğimi söyledim. "Bununla ilgili yapmanız gereken bir şey varsa, patronunuzun uygulanmasını istediği bir prosedür varsa uygulayın." dedim. Daha sonra grev sürecine girildi. İstifa etmeyeceğim kesindi. Şimdi de bu grevi bırakmayacağım kesin.

Ben tazminatımı alıp bir şey yapmak istemiyorum. Şu anda burada bir grev var, onlar beni işten attıklarını düşünüyorlar, grevde işçi işten atılmaz bunu bütün hukuk kurallarını çiğneyerek yaptılar, biz kimseyi düşman olarak görmedik. Burada açık bir anlaşma var, onun sermayesi var bir işyeri kurmuş, bizim sermayemiz yok sermayesi olanın yanında çalışmaya girmişiz, bunun belli kuralları olsun, diyoruz. Kuralları konuşmayı niye kabul etmiyorlar ki? Bu konuşma olmazsa greve çıkılır. Medyanın namusu bu iş, grevin sonucunda bizim işe iade edilmemiz yetmez, bizim toplu sözleşme yapmamız gerekir.

İçerideki arkadaşlarınız hakkında siz ne düşünüyorsunuz, onlar niye burada değil?

Bize antipati ile bakan yok. Bir grup istifa ettiği için mahcubiyet ve suçluluk duyuyor, yanımıza geliyorlar zaten... Onları tehdit eden bir genel müdürün olduğu yerde biz sarılıp öpüşüyoruz. Bir de kendinden utanan grup var. Yanımızdan geçip gidiyor, konuşmuyorlar. Sendikaya ulaşmamış küçük bir grup da var. Onlarla biz iletişim içinde değiliz zaten.

Kendi haklarına bu kadar sahip çıkmayan bir gruba rağmen greve çıktınız bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu ülkede yaşıyor olmakla ilgili bir şey. Baktığınızda apolitik denilen kuşağa denk geliyoruz. 12 Eylül'ü yaşamadık. En büyüğümüz o zaman ergen, aramızda eski solcu yok yani. Dolayısıyla bir dönem birilerinin 20 yaşlarında yaptığı şeyleri biz 30'larımızda yapıyoruz. Ne yaptığımızın farkındayız, bizim de kafamıza vuruldu, vurula vurula büyüdük, artık sabrımız taşı. Bir yerden sonra insanın vicdanı susmasına engel oluyor. Bize kahraman muamelesi yapıyorlar, biz hiç öyle hissetmiyoruz. Geldiğim noktada bunu yapmam gerekiyordu, diye bakıyorum ben. Düşünüyorum da, Desa işçisi Emine Aslan'ı ziyarete gitmedim, Coca Cola işçileri direnişeyken servisle yanlarından geçtik, dolayısıyla buradayım diye şimdi övünemem. Ama her şeyin bir sınırı var.

Sizce ne olursa bu grev kazanılmış olur?

İşe iade davasını kazanacağız, greve devam edilip toplu sözleşme imzalanırsa istenilen olmuş olur. Ama şu anda da kazanılmış bir şeyler var. Yandaş medya denilen yere, 'bu işyerinde grev vardır' pankartının asılması çok büyük bir başarı... Pankart, geçenlere bir şeyler anlatıyor. Buradan geçenler, görüyorsunuz, bizi kornayla selamlıyorlar. Çünkü eylemimizi hükümete karşı yapılmış bir eylem olarak da görüyorlar. Diyelim ki bizim istediğimiz olmadı, ama eminiz başka bir yerde olacak bundan sonra. Gerçekten bir deprem oldu bunu görmek zorundalar. Bir şeyler oluyor, siz yokmuş gibi davranmışınızda bu onun olmadığı anlamına gelmez. Burada grev var; demek ki burada haksızlık var. Bu solcu olduğunu söyleyenlerle liberallerin demokratların kendi vicdanlarıyla sınav verdiği bir dönem bence.

“Evde de direndim, kazandım”

Necla Öztürk 23 yaşında Sinter'in kadın direnişçilerinden, Elif Sinirlioğlu sendika uzmanı. Son dönemlerde direnişçi kadınlarla sendikacı kadınlar ayrılmaz ikililer oluşturdular. Onlar da Sinter'in ikilisi... Direnişte kadın olmayı, paylaşmayı, dayanışmayı, mücadeleyi onların ağzından dinliyoruz.

Merhaba kolay gelsin, direniştesiniz uzun süredir, sizi tanıyalım, isminiz, kadar süredir çalışıyordunuz?

İsmim **Necla Öztürk**, 23 yaşına yeni girdim, lise mezunuyum Sinter Metal'de 11 aydır çalışıyorum.

Direnişte kaç kadın arkadaş var, içeride nasıl bir iş yapıyordunuz?

Direnişte 20 kadın arkadaşımız var. Bizler içeride ürünlere göz kontrolü yapıyor, sonra kutulara pakettiyor, kaşelerimizi basıyor ve sevk etmeleri için ambar bölümüne veriyorduk.

Çalışma şartları nasıldı; kaç saat çalışıyordunuz, ne kadar ücret alıyordunuz?

Biz sabah 8'de işbaşı yapıyorduk, 18.00'de çıkıyorduk. Mesaiye kaldığımız zaman gece sekizi, onu buluyordu çıkışımız.

Eskiden istediğimiz zaman çok sık mesaiye kalabiliyorduk. Sonradan, biz istediğimiz zaman kalacaksınız, denildi. Arkasından da mesailer kaldırıldı. Benim net maaşım 458 YTL idi. Mesailerle 550-600'ü buluyordu. Hepimiz göz kontrol yapıyorduk ama aynı işi yapan erkekler de vardı aramızda. Parçalar bize kasa ile geliyordu, biz yanımıza alıp kontrollerini yapıyorduk. Floresan ışığı altında büyüteçle bakıyorduk. Kırık, çatlak olmasın diye.

Göz sağlığını zorlayan bir çalışma değil mi?

Tabii. Biz oraya sabah uykulu uykulu gelip, hemen lambalarımızı yakıp işbaşı yapıyoruz. 15- 20 dakika sonra gözlerimizde kaşınmalar oluyordu. Çünkü ışık doğrudan gözüne vuruyor; yani sen bütünsün o ışıkla. Lavaboya gitmek istiyorduk. Eskiden çok rahatlıkla gidebiliyorduk, sonra lavaboya giderken şefinden izin alacaksın, diye kural getirdiler. Sürekli gitmeyeceksin, gideceksen molanda gideceksin, diyorlardı. Önceleri müzik dinleyebiliyorduk, işi engelleyen bir şey değildir, ama bize onu da yasakladılar son zamanlarda... Yanımdaki arkadaşşıma bir soru soracağım mesela soramıyordum, o da yasaklanmıştı. Konuşmak bile yasaktı. Resmen köle gibiydik. Arkadaşlarımız içeride araştırıyorlardı zaten sendikalaşmak için daha sonra hepimiz toplandık, karar aldık sendikaya gideceğiz, diye. İlk grup işten atıldı. Patronlar çok güzel bir şey yaptılar, 38 kişiyi kapının önüne koymakla, herkesi ateşlediler.

İçeride üretim devam ediyor mu?

Bir taşeronla anlaşmışlar şu anda içeride bizim tanımadığımız insanlar çalışıyorlar.

Çocukları olan kadınlar sorun yaşıyor muydu işyerinde?

Biz vardiyalı çalışıyorduk, önceleri kadınlara üç haftada bir gece vardiyası veriyorlardı. Bizim bir arkadaşımız vardı, çocuğu küçüktü üç dört yaşlarındaydı, konulan sınır üç yaştı. Ona yok olmaz geleceksin, dediler, eli mahkumdu... Çocuğu kaynanasına bırakıyordu. Bunu dile getirdi ama dinlemediler. O arkadaşımız çok zorluk yaşadı.

Necla Öztürk

Siz nasıl üye oldunuz sendikaya?

Bizim bölümde bir abi vardı, bana “sendikaya üye olacağız” dedi. Aileme danışmadan hiçbir şey yapmazdım, ama sendikanın ne olduğunu anlattıklarında, “tamam benim adımlı da yazdırın” dedim. Yeniydim ama bazı şeyler insanı yıpratıyordu, hele bir gün hastalandım tam 9'dan 12'ye kadar kıvrandım, ağrıdan öleceğim, beni öyle çalıştırmak istediler. Ayrıca gelip böyle bir teklifte bulduklarına göre arkadaşlarım bana güveniyordu. Onları yarı yolda bırakmam, diye düşündüm. Cuma günü imza atmaya gideceğimiz zaman lavaboda iki kadın arkadaşımı gördüm, ağlıyorlardı, birinin eşi işten atılan 38 kişi arasındaydı. Bana sordular geliyor musun, diye, “geliyorum, üzülme bu yolda ölünecekse ölünecek” dedim. Arkadaşım çok sevindi... Herkes benim gibi düşünse keşke dedi. Bizim bölümde bazıları döner, diye düşünüyorduk ama hiç kimse bizi yarı yolda bırakmadı. Bir bütün olduk.

Hergün nöbete geliyorsunuz, küçük çocuklu kadınlar ne yapıyor, dayanışıyor musunuz?

Çocuğu olan arkadaşlarımız tabii ki sık sık gelmiyor. Ama haftada bir kere mutlaka geliyorlar. Kadın arkadaşlar arasındaki diyalog çok sağlam; yeri geliyor dertleşiyoruz, yeri geliyor sendika üzerine konuşuyoruz. Böylece birbirimize daha da bağlandık. Ben biliyorum ki bana bir şey olduğu zaman direnişteki kadın arkadaşlarımdan hepsi koşacak, onlara güveniyorum onlar da bana güveniyorlar.

Direnişten önceki Necla ile direnişten sonraki Necla arasında nasıl bir fark var, onu anlatabilir miydiniz?

Çok fark var. Direnişten önce dışarı çıkarken ailemden izin alırdım. İzin vermedikleri zaman gitmezdim. Direnişe çıktıktan sonra bazı şey-

leri daha net görüyorsun artık. Sadece burada değil evde de direniyorsun. Ankara'ya meclisin önüne gidecektik, arkadaşlar benim adımla yazdırmışlardı. Eve gittim, ağabeyimle tartıştık, "gidemezsin" dedi, "giderim" dedim, "gidemezsin" dedi, "giderim" dedim. İzin almıyorum, gideceğim yeri söylüyorum, dedim. Ve çıktım gittim. Türkiye'de hemen hemen her ailede kız çocuğu hizmet eder. Abin su ister getirirsin, çay koyarsın, kalkıp kendisi almaz ama şimdi benden bir şey istemiyor. Çok ciddi bir dönüşüm yaşadım. Eski Necla hiçbir şeye karışmazdı. Maaşlar geç yatırıldığında, arkadaşlarımız bağırırdı mesela, ben oturur dinlerdim, sesimi çıkarmazdım. Çok az konuşurdum. Burada düşüncelerimi paylaşabiliyorum artık. Elifle olsun, başka arkadaşım olsun. Fabrika ortamında erkek arkadaşlarla pek konuşamıyordum. Ben bekârim, bir erkekle konuştuğunda hemen laf olabiliyordu. Şimdi herkes direnişte. O kadar arkadaşça ilişki kurduk ki bu süreçte, artık nereye gitsek beraber gidiyoruz.

Annelerle aranızdaki ilişki nasıl?

Akşam bana "gitme" diyor mesela ben kesin ve net bir biçimde "gideceğim" diyorum. Sabah beni uyandırıyor "Kalk kızım geç kaldın" diye. İşe gider gibi beni kaldırıyor. Yani evde de direndim, kazandım, umarım diğerleri de kazanırlar.

Benim idolüm Emine Aslan. Yaşça benden büyük, annem yaşımda. Kaç aydır direniyor. Beni çok tetikledi. Onu her dinlediğimde coşuyorum. Destek ziyaretine gideceğiz. Gittiğimizde sırf kadınlar olsun istiyorum. Ben nasıl gördüm etkilendim, onlar da görsünler. Verdiğimiz mücadele çok ortak. O yapıyorsa ben de yaparım diyor insan.

Sendika kadınlarla ilgili özel bir çalışmanız var mı?

Biz direnişteki kadın arkadaşlarla bir toplantı yaptık... Kadın erkek birlikte mücadele ediyoruz ama kadınların ayrı problemleri de var tabii. Eşi izin vermediği için buraya gelemeyen kadın arkadaşlarımız var mesela. Annesi eline bir şey geçmeyecek, artık yeter, dediği, aile baskısına karşı gelemediği için buraya gelemeyen kadın arkadaşlar var. Bunları da konuşalım, istiyoruz. Bu toplantılar hem sınıfsal sorunlarımızı konuşmak, hem de kadın işçeler neler yaşıyor onları konuşmak açısından iyi oluyor. O yüzden devam etmeyi planlıyoruz...

Eşi bırakmadığı için gelememek, çocuğunu evde bırakmadığı için gelememek, evde de bir direniş ve kazanmayı örgütlenmeyi görmek benim açımdan anlamlı oldu. Necla hem burada hem aileye karşı mücadeleye verdi, aileyi de kazandı esasında...

Elif Sinirlioğlu

Sizi tanıyalım, direniş hakkında bilgi verirsiniz mi?

Elif Sinirlioğlu: Birleşik Metal-İş Sendikası Uluslararası İlişkiler Bölümünde çalışıyorum. Sinter'deki mücadelemiz 18 Aralık'ta başladı. Bu tarihten dört beş ay öncesine kadar fabrikada örgütlenme çalışması sürdürülüyordu. 38 arkadaşımız, performansları düşük olduğu iddia edilerek işten çıkarıldı. Hepsi sendikalıydı. Onların ardından içerideki arkadaşlarımız da sendikaya üye olmaya başladılar. Hafta sonu sendikaya üye olanların sayısı iyice arttı. Arkadaşlarımız Cuma günü işten çıkarılmıştı. Pazartesi olduğunda toplam 380 kişi, yani yüzde 90'a yakın bir çoğunluk, sendika üyesi olmuştu artık.

Pazartesi sabah işe geldiklerinde, hopelörlere iş akitlerinin feshedildiği bildirildi. O gün 357 kişi işten çıkarıldı. Bu kez sebep olarak kriz gösterildi. Cuma günü performans düşüklüğü "üretimimizin hızına yetişemedikleri için işten çıkarıyoruz" demişlerdi. Pazartesi günü geldiğinde ise kriz var, dediler. Kendileriyle çelişiyorlardı. Duyuru arkadaşlarımıza sözle yapıldığından, tebligatlarımızı almak için içeriye girdik ve iki gün içeride kaldık. Bu arada Çalışma Bakanlığı'ndan müfettiş geldi ve tespit yaptı. İçeride üretim düzeyinin, makinelerin durumunun gayet iyi olduğu, hiçbir biçimde kriz bulgusuna rastlanmadığı, bir raporla belirlendi. O arada işten çıkarıldığımızı dair belgeler verildi. İkinci günün sonunda direnişi kapıda sürdürmeye karar verdik.

Şu anda iki ay geçiyor direniş, soğuk hava koşulları, bizi kırmak için sürdürülen bir sürü oyuna rağmen direniş iyi gidiyor. Herkes çok dirençli çıktı.

Sinter'de ne üretiliyor?

Temel olarak; şanzıman dişlisi ama onun dışında havalandırma parçaları, araba parçaları da üretiliyor. Üretimin yüzde 80'i yurt dışına Copeland'a gidiyor. Bu, Emerson Klima Teknolojilerinin parçası olan bir şirket. Onun dışında Getrak'a da üretiliyor.

Kökenleri neresi bu şirketlerin?

Copeland Amerikan, ama ürettiklerimiz Almanya ve Belçika'ya gidiyor. Getrak ise Alman. Copeland şanzıman kutusu üretiliyor. Buradan şanzıman dişlisini alıp o kutuya koyup, Mercedes'e, Ford'a, Fiat'a satıyor.

Şöyle bir ayrıntı var. Patron dokuz şirkete bölmüştü, çeşitli bölümleri. O dokuz şirketten sadece Sinter Metal'dekileri atmadı. O 50 kişiyi korudu, kendi bünyesinde çalışanları işten çıkarmadılar. İçlerinde sendikalı arkadaşlarımız da vardı. Bir süre sonra onların görev yerini değiştirmeye kalktılar, bunu kabul etmediklerinden onları da çıkarttılar. Şu anda paketlemeyi ve taşlamayı taşeronla verdiler... Onun üzerinden üretimi sürdürmeye çalışıyorlar. Ama

biz kapının önündeyiz çok ciddi bir giriş olamadı.

Bir üretim zincirinden bahsetmek mümkün gibi görünüyor?

Çok sağlam bir üretim zinciri var, evet. Biz de uluslararası ilişkileri örgütlemeye çalışırken bu üretim ağı üzerinden dayanışmayı örmeye çalıştık. Mercedes'in ve Fiat'ın çerçeve sözleşmeleri var. Bu sözleşmelerde; örgütlenmek bir haktır ve sadece, ana şirkette değil, tedarikçilerde de haklı biçimde bir ibare var. Bu şirketler sözleşmenin altına imza atmışlar. Normal koşullarda Sinter'de yapılabilecek bu protokol gereğince karşı çıkmaları gerekirdi. Almanya'da İG Metal'le ilişki kurduk BMW, Mercedesi sıkıştırırlar diye, EMF ve IMF bizim üst örgütlerimiz hem bize dayanışma mektupları hem de şirkete uyarı mektupları yolladılar. İtalya'da üç sendika bir araya gelerek Fiat'ı ciddi bir biçimde eleştiren bir mektup hazırladılar. Tavırlarını sürdürürlerse İtalya'da da bir tepki verebileceklerini gösteren bir mektuptu. Bu süreçler devam ediyor. Ama kriz ne yazık ki tüm dünyayı sarsmış durumda ateş oralara da düştüğü için, oralarda da sendikacı arkadaşlarımız bir şeyleri toparlamaya çalıştıkları için, uluslararası planda bir yaptırım uygulanamadı.

Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Eczacıbaşı'na bağlı E-kart işyerinde uzun bir süredir grev var. İşverenin amacı; sendikalaşmayı engellemek. Grev sürerken fabrika içindeki sendikalı işçiler de işten çıkarılmaya devam ediliyor... Şubat ayı içinde işten çıkarılan e-kart çalışanı üç kadın ve sendika uzmanı arkadaşımızla, e-kartta olan biteni konuştuk...

Dilek Sarıgül

Ülkü Kaderli

Yıldız Ekiz

Serap Çelik

E-Kart'ta neler oluyor, anlatabilir misiniz ?

Ben **Yıldız Ekiz**, Basın-İş Sendikası'nda uzmanım. E-Kart işyeri Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunuyor ve burada Eczacıbaşı'na bağlı banka kartı, akıllı kart üretiliyor. Eczacıbaşı E-Kart'taki örgütlenme süreci 2006'da başladı. Üye kayıtları yapıldı. 17 Ağustos 2006'da çoğunluk tespiti için Çalışma Bakanlığı'na başvuruldu. Patronlar önce çoğunluğa, sonra işkoluna itiraz etti; o ara öncülük yapan işçi arkadaşları işten çıkarttı. Üç kişiydiler. İki yıl sonunda davalar bitti. Biz kazandık ama o sürede içeride uygulanan baskılar neticesinde çoğu insan istifa etmişti. İki yıl sonunda yetkiyi alabildiğimizde içeride çok az üyemiz kalmıştı. Tekrar bir örgütlenme hamlesi başlattık belirli sayıda üyeye ulaştıktan sonra işverene toplu sözleşme masasına gelmesi için çağrı yaptık. Gelmedi, tekrar yaptık, yine gelmedi. Bu uyuşmazlık değildi, sendikayı hiçbir biçimde tanımıyorlardı.

Greve ne zaman çıktınız, şu andaki durum ne?

16 Haziran 2008'de greve çıkıldı. Greve çıkan 15 arkadaşımız işten çıkartıldı. Bazı arkadaşlarımız içeride kaldılar onlar çalışmalarını sürdürdüler. Sonra biz yine işe iade davası açtık, dört arkadaşımız davayı kazandılar. Şu ana kadar açılan bütün davaları sendika kazandı, hâlâ yetkimiz sürüyor ve işveren hâlâ bizimle masaya oturmuyor. Son olarak da 10 Şubat günü dört kadın arkadaşımızı işten çıkarttılar.

Eczacıbaşı'na ait bütün işyerlerinde, sendika var, o nedenle biz başlangıçta çok rahat örgütleniriz diye düşünüyorduk. Ama "burada kesinlikle sendikalı çalıştırmayız" dediler.

Bugün durum şu: E-kart yönetimi Anayasa'yı ihlâl ediyor; İLO sözleşmelerini ihlâl ediyor. 2006 yılının Mayıs ayında bizim örgütlenmeye başladığımız süreçte Eczacıbaşı küresel sözleşme imzalamıştı- orda da sendikalaşma hakkına saygı göstermek var- bunu da ihlâl ediyor. Yeterli kamuoyu desteğimiz yok. Eczacıbaşı olunca zaten büyük medyada haberiniz çıkmıyor. Ne televizyonlarda ne gazetelerde...

Sizi tanıyalım, ne zamandan beri e-kartta çalışıyorsunuz, neler oldu içeride süreci anlatabilir misiniz?

İsmim **Serap Çelik**. İki buçuk seneden bu yana E-Kart'ta çalışıyorum. Arkadaşlar greve çıktıktan 15 gün sonra sendikaya üye olduk. İki ay kadar sendikaya üye olduğumuzu öğrenemediler. Sonra listeler müdürün eline geçmiş. Bu olaydan sonra her şey değişti, iş koşulları ağırlaştı, sendikacıları bir vardiyaya topladılar. Biz Kalite Kontrol'de çalışıyor, göz kontrolü yapıyorduk. Bizi işten çıkarma gerekçeleri lise mezunu olmamızdı. Makinenin başına yüksek okul mezunu gerekiyormuş... Biz oradayken aldılar makineyi iki ay denediler, makine hâlâ doğru dürüst üretim veremiyormuş. Diğer bölümden arkadaşlar getirmişler, bizim yaptığımız göz kontrollerini onlara yaptırıyorlarmış. Yani asil amaç başka.

Sendikalaşma sürecini anlatır mısınız?

Sendikalı olduktan sonra üretim müdürü beni yanına çağırdı, "Ülkü'yü görevden alacağız, yerine senin gelmeni istiyoruz." dedi. Ülkü benim en yakın arkadaşım; bunu biliyorlardı. Bizi birbirimize düşürmek istediler. Ben göreve başladım. Bekledikleri olmadı biz birbirimize düşmedik, arkadaşlığımız devam ediyordu. Bu tutmadı. Bir gün sabah vardiyasında üretim müdürü tekrar yanıma geldi ve "Buraya sendikayı sokmayacağım." diye tehdit etti beni.

Kaç kadın çalışıyor, ücret düzeyi?

Kadınların sayısı 18'di. Ben, 700 YTL ücret alıyordum. İki buçuk-üç senedir çalışıyorum, bir kere zam aldım. E-Kart'ta ücretleri birbirine söylemek yasaktı. O nedenle pek bilmiyorduk ama ücretler arasında dengesizlikler vardı. Bizi lise mezununuz diye çıkarmışlardı ama süper maaş alan ilkokul mezunu amirler vardı. Hesap yapmasını bile bilmiyorlardı.

Niçin sendikalaşmak istediniz?

Ben daha önce çalıştığım yerlerde sendikalıydım, sendikanın getirdiği güzellikleri biliyorum. Bu işyeri hiçbir şey vermiyordu bize, bir kuru maaşı vardı. Zam ayları geldiğinde müdürün yanına gidip iki elimizi ovuşturup zam istiyorduk. Bu çok onursuz bir davranıştı. Ben sadece hakkım olanı istiyordum.

Size gelelim...

Benim adım **Ülkü Kaderli**, E-Kart'ta iki kere sendikalaşma hareketi oldu, ben ikisine de dahil oldum. 2005 yılında işe girdim. Kimse kimsenin ücretini bilmiyordu ama bir süre sonra anladık ki ücretler arasında müthiş bir dengesizlik var. Yönetime yakınlar var, uzaklar var. Sizin en küçük hatanız ihtarname almakla sonuçlanıyor, yönetime yakın olanların hataları kapatılıyor. Bir sürü hak ihlâline karşı sendikaya girdik. Sonra tehditler başladı. Daha sonra Yıldız Hanım'ın bahsettiği süreç yaşandı.

Sonra sendikalaşma süreci yine başladı. Bana "Sendikaya bulaşmazsan seni istediğin bölümde, istediğin maaşla çalıştırırız." dediler. Henüz üye olmamıştım, sesimi çıkarmadım.

O arada çok kötü hastalanmıştım. İşten hastaneye ambulansla götürdüler. Kıvrılırken ambulans doktoru bana sendikalı mısınız diye sordu. Cevap verecek halim yoktu. Sonra Serap'a yönetimin talimatı var, sendikalı olsaydınız sizi götürmeyecektik demiş... İnsanlık dışı bir şey. Bu bana çok ağır geldi.

Sizden niye şüpheleniyorlardı, daha önce sendikalıydınız diye mi?

Sendikadan ilk mektuplar geldiğinde ben elimde dolaştırdım mektubu, çünkü bize arada yemekler verirler, samimi ortam olur. Orada 'Eczacıbaşı kesinlikle sendikalaşmaya karşı değildir, bu sizin yasal hakkınız' deniyordu. Biz de Basın-İş'ten gelen mektupları, bana da ona da gelmiş diye dolaştırıyorduk ortalıkta. Oluşum hızlandı insanlar işi ciddiye almaya başladılar, yönetimin tarzı değişti.

Yemekte bile sendikaya üye olmayan tek kişiyi bulup ona "afiyet olsun" diyorlar, bizi es geçiyorlardı. Psikolojik baskı yapıyorlardı yani. Üretimde de aynı şey geldi başıma. Üretim Müdürü çağırıp "Ben senle yola devam etmek istiyorum ama sen ne yapacağını biliyorsun, senin yanlış yapmayacağına dair üstlerime teminat verdim." dedi. Caydırmaya çalışıyordu. Üye olduğumu öğrendiğinde ise "Üretimi bilinçli olarak düşürmekten dolayı seni sorumluluktan alıyorum." dedi. Ne zaman düşürmüşüm diye tarihleri istedim. İzinli olduğum tarihlerde beni üretimi düşürmekte suçluyorlardı. Bir senedir üretimi çıkarma açısından da, hatalı mal çıkmaması açısından da çok iyiydim. Sendikalı olduğumu söyledikten sonra tüm fikirleri değişti.

Siz de kalite kontrol bölümündeydiniz değil mi?

Evet, kredi kartlarını GSM'lere yüzde yüz, göz kontrolü yapıyoruz. Çıkartırlarken sizin yapacağınız işi makine yapacak demişlerdi. Ama gördük ki bizim yaptığımız yüzde yüz görsel kontrol hâlâ devam ediyor, başka bölümden getirdikleri elamanlarla yaptırıyorlar işi; onlar da lise mezunu. Kredi kartının arkasında imza paneli önünde de hologram vardır, makineler bu bölümleri görmüyorlarmış. Arkadaşlar makineden geçeni tekrar kontrol ediyorlarmış.

Özel bir baskı yaşadığınızı düşünüyor musunuz?

Ben evliyim, iki çocuğum var. "Bu akşam mesai var; kalacaksınız." diyorlardı. Mesaiye kalır mısınız, cümlesini biz hiç duymadık. Sindirmek için yapıyorlardı. Oğlum 9-10 yaşlarındaydı, mesaiden izin istemiştım, vermediler. Çocuk akşam 9'a kadar bekledi, dışarıda. Bize mesailer 15 dakika önce söyleniyordu, kadınsın evinde bir sürü işin var. İş bitimine on dakika kala mesai bildiriliyordu. Bu yasal değildir, biliyorsunuz.

Sendikaya üye olmaya karar verdiniz, bu benim hakkım, dediniz... Peki işten atılırsam ne olur dediniz mi, zorladı mı bu soru sizi?

Eşim sigortasız çalışıyor, çocukların sağlık sigortasından yararlanıyorlar. İkimizin aldığı maaşla zor geçiniyoruz. Sendikalaşma süreci bende stres yaratmadı desem yalan söylemiş olurum. Biz daha önce Serap'la sendikalı olan bir yerden geldik. İşsiz kalmanın olduğunu da biliyordum bu süreç içinde, eşime de söyledim, "Ben her sene şu beyin bu beyin odasına gidip zam istemek istemiyorum, bu etik değil." dedim. Esasında durumumuz kötü değildi, üye sayımız gittikçe artıyordu. Kimleri göndersek bu iş sönümlenir diye düşündüler, onlara karşı gelebilecek insanları çıkardılar. Sendikayla birlikte işime dönmek istiyorum. Belki çok zam alamayacağız ama herkes eşit olacak. Biz eşitlik istiyoruz, haklarımızın korunmasını istiyoruz. Onurumuzla çalışmak istiyoruz: Onurlu insan onurlu işçi, diyoruz.

Sizi tanıyalım, siz kendi açınızdan anlatabilir misiniz süreci?

İsmim **Dilek Sarıgül**, 2007'nin 25 Haziranı'nda girdim işe. İlk sendikalaşma dönemi yeni yeni bastırılmaya başlamıştı. Bir tanıdık vasıtasıyla girmiştim. Bana sendika olaylarından bahsetmediler. Büyük kocaman, güzel, rahat bir işyeri, diye bahsettiler bana. Arkadaşların hepsi sıcakkanlıydı, hemen alıştık birbirimize. Sendika konusundan hiç bahsedilmedi. Bir önceki işyerimde de sendikalaşma faaliyetleri içinde yer almış, bu nedenle işten çıkarılmıştım.

Daha önce sendikal örgütlenme deneyiminiz vardı yani?

Evet vardı. Ondan önce de sendikalı işyerlerinde çalışmıştım, avantajlarını biliyordum. Dokuz ay sözleşmeli işe alınmıştım.

Sözleşmeli çalışmada iki ay deneme süresi var, dokuz ay da sözleşmeli olarak çalışıyorsunuz bu süre bitince sizinle çalışmak istiyorlarsa, kadroya ayrılıyorsunuz. Arkadaşlarım bana örgütlenmeden bahsettiklerinde; sendika iyi bir şey, kadroya alınırsam ben de sendikaya girerim, demiştim. 16 Haziran da greve çıkıldı ben Nisan'da kadroya geçmiştim, yılım dolsun sendikaya üye olayım, diyordum. Sendikalı arkadaşlardan bana gelenler oldu, grev var sendikaya olun, dediler Ben de üye oldum. İyi bir kız

gibi görüldüğüm için kadro zamımı da verdiler. İsimler ellerine geçtikten sonra şok olmuşlar tabii. Ama bu süreç çok karışık ve moral bozucuydu. Herkes birbirinden şüphe ediyordu.

Bir hamilelik meselesi varmış galiba, sizin arkadaşınız...

Evet, yukarıda bahsettiğim karışık süreçte iki kadın arkadaşımız hamile kalmıştı. Bizim bölümümüzde çalışan bir arkadaşımıza, sen kendini tut, biraz sonra düşünürsün hamileliği, dediler. Arkadaşım, bu işin hesabı kitabı olur mu, diye çok kızmıştı. Şu anda işten atılanlar içinde o da var; ve 5,5 aylık hamile. Morali çok bozuk olduğu için gelemedi, devamlı ağlıyor.

Esasında biz içerideki insanları sendikaya üye yapmaya çalışan insanlardık. Aktiflik, diğerleri daha sakindi. Biz daha çok göze bakıyorduk. Kameralarla 24 saat izleniyorlardı bizi zaten o nedenle bizi çıkardılar. Adım adım ilerlediler. Önce çay ocağını kaldırdılar... Orada toplanamaz hale geldik. Sonra mola saatlerimiz de bölündü, birbirimizden iyice kopardılar. Bir araya gelmemiz tehlikeliydi onlar için...

Evi siz geçindiriyor musunuz sanırım...

Evet, annemle birlikte yaşıyoruz ve evi geçirdiren benim. Ayrıca kirada oturuyoruz. Bunu herkes biliyor. Annem bir önceki iş yerinden sendikalaşma mücadelesi verdiğim için çıkarıldığımdan çok korkuyordu, yine çıkarılırsın, diyordu. Ben ya iyi olursa diyordum. Çıkarıldım. Ama ben hâlâ iyi olacağına, kazanacağımıza inanıyorum...

Şu anda geçinmemiz zor ama ben bunu zaten biliyordum. İçerideki arkadaşların bazıları benim için üzüldüklerini söylüyorlar, bir yardımımız olur mu diyorlar... Sağolsunlar... Esasında hem benim haklarımı hem de kendi haklarını korumak için yapmaları gereken tek şey; sendikaya üye olmaktır.

Son olarak bir şey söylemek ister miydiniz?

Yıldız Ekiz: Şunu vurgulamak gerekiyor. E-kart patronları greve çıkıldıktan sonra grevcilerin yerine yeni işçi aldılar, bu hukuka aykırı bir durum. İçerideki arkadaşlardan bazıları 'biz tarafsızız' diyorlar, bu gün gelinen noktada artık tarafsızlık diye bir şey olmaz. E-Kart'ta işten çıkarmalar sürecektir. Şu anda kriz var. Pek çok insan işten çıkarıldı, o nedenle pek çok yerde direniş var. Direnişlerin sürdüğü işyerlerine baktığımızda bunların hep sendikalı işyerleri olduğunu görüyoruz. Sendikasız yerlerde işçiler işten çıkarılıyorlar ve onlara sahip çıkan olmuyor. Bunlara karşı toplu tepki oluşturamazsak, hepimiz gitmek zorunda kalacağız. O nedenle kendi işyerimizde örgütlenmek, sendikayı hayata geçirmek ve aynı zamanda da diğer grevlerle ve direnişlerle ortaklaşmak zorundayız.

Kadınlar erkeklerin işlerini mi alıyor?

Yerel seçimleri geride bıraktık. Bu ülkede her şey o kadar yavaş değişiyor ki. Yıllardır bu mahallenin bu şehrin kaldırımlarında pazar arabamı ters döndürür dururum. Kadın dostu belediyeler diyoruz ya, işte tam bu noktada gerekiyor. Şimdiye kadar bu kaldırımların çocuk ve pazar arabaları için ne kadar uygunsuz olduğu kimin aklına geldi sorarım size? Ya da otobüslerde çocuk arabasına uygun yerler... Yerel siyaset gündelik yaşamı kolaylaştırma siyasetidir, ben ne yapayım sizin köprünüzü, yolunuzu...

Tanıdığı bir kadın var. Doktor muayenehanesinde çalışıyor... Telefonlara bakıyor, mailleri yolluyor. Bildiğimiz sekreterlik işleri işte... Karşılaştığımda hep ücretinin düşüklüğünden yakınırdı. Telefonlara cevap verirken veya yüz yüze ilişkilerde devamlı güler yüzlü ve terbiyeli olmak, canının sıkıntısını yansıtamamak bu işlerin en zor yanlarıdır. Ayrıca çay, kahve, dilekçe mail, bir sekreter birkaç uzmanlık alanının işlerini birlikte yürütür ama piyasadaki en düşük maaşlı işlerden biridir bu türden hizmet işleri... Neyse işte... Geçen gün yolda gördüm, gözleri kıpkırmızı olmuştu. Ne oldu, diye sordum. Kocasını işten çıkarmışlar... Kızı da iki ay önce çalıştığı kuaförün kapanması üzerine işsiz kalmıştı. Ben şimdi ne yaparım, bir maaşla diyor... Teselli babından bir iki söz söyleye çalıştım ama ağızından anlamlı sözcükler çıkamadı bir türlü...

Geçen ay işsizlik oranı rekor seviyedeydi. Devlet Bakanı Mehmet Şimşek kadınların işgücü piyasasına girmesiyle birlikte erkek işsizliği arttı gibi tuhaf bir laf etti.

Kapitalizm krizde pek çok fabrika kapanıyor, otomotiv sektöründe küresel üretim zincirlerine bağlı çalışan pek çok fabrika kapanıyor. Acaba kadınlar bu kapanan fabrikalara mı girip erkeklerin işlerini elinden alıyorlar?

Tabii ki öyle değil... Kadınlar emek piyasalarında düşük ücretli bakım ve hizmet işlerinde çalışıyorlar, normal şartlarda bu işler zaten erkeklerin rağbet ettiği işler değil. Krizle birlikte ne oldu, erkekler işten çıkarılmaya başlayınca veya düzenli işler sallantıya girince, evde oturan veya o zamana kadar ufak tefek işler yapan kadınlar iş aramaya başladılar. Yukarıda verdiğim örnekte olduğu gibi sekreterlik, hastabakıcılık, temizlik işleri, çocuk bakımı, buluşukçuluk... Kadınlar hangi işi bulurlarsa şu sıralar çalışıyorlar. Yani kadınlar erkeklerin işlerini almıyor ellerinden... Savaş ve kriz dönemlerinde hep görünen durumu tekrar yaşıyoruz... Ucuz işgücü olarak güvencesiz alanlarda çalışmaya başlayan kadınlar taşıyorlar, evlerin yüklerini... Bu dönemlerde başlarındaki ev işleri de fazlalaşıyor. Küçük paralarla evin idaresi, yemek, temizlik, sağlık sorunlarıyla baş etmek... Eşi teselli etmek...

Yöneticiler kadın ve erkek emekçileri karşı karşıya getireceklerine, işsizliğe çare olacak önlemleri almalılar bir an önce... ÖTV indirimi aç mideleri doyurmuyor. Önümüz 1 Mayıs, krize ve işsizliğe karşı sesimizi hep birlikte yükseltmenin tam zamanı. Bugünümüzü kurtarmak geleceğimizi ele almak için, kapitalizmin krizini patronlara ödetmek için biz de sokaklarda olalım, sevgili kızlarım. Zira tek başımıza hiçbir şey yapamayız.

Eşit ücretten annelik iznine :

Kadınların sosyal haklarına tarih içinden kısa bir bakış

Kadınların emek piyasalarında yer alması mücadele sonucunda gerçekleşti... Sosyal haklara kavuşması süreci ise daha tartışmalı ve sancılı bir süreçti.

Kadınlar asırlardır çalışıyorlar. Ama onların fabrikalarda kitlesel olarak çalışmaya başlamaları sını kapitalizm dönemine rastlar. Kadın işçi 19. yüzyılda önem kazanmaya başladı. O zamana kadar, terzi, hizmetçilik, dantela örücülüğü, terzi, biracılık, cilacılık gibi işleri Avrupa'da kadınlar yapıyordu. Para karşılığı yapıyordu bu işlerin hepsi ama bu iş gücü henüz sistemin var olan işleyişini sarsacak durumda değildi. Kadın tarihçi Joan. W. Scott kadınların sanayi devrimi ile birlikte sorun yaratan ve göze çarpan bir figür olarak gözlemlendiğini, tanımlandığını, kayda alındığını, yasallıklarını

nın tartışıldığını söylüyor.

19. yüzyılın kadın emeği açısından temel sorusu 'kadınlar ücret karşılığı çalışmalı mı, onlar çalışırsa ev işlerini kim yapacak?'tır.

Fransız kanun koyucu Jules Simon 1860'da "İşçi olan bir kadın artık kadın değildir" diyordu...

Kadınların çoğunluğu tabii ki onunla aynı fikirde değildi. Avrupa ülkeleri içinde İngiltere kadın istihdamı açısından önde gelen ülkelerdi. Scott'a göre; sını kapitalizmin ilk tohumlarının atıldığı İngiltere'de 1851'de tüm kadın işçilerin yüzde 40'ı

hizmetçiyken yüzde 22'si tekstil işçilerinden oluşuyordu. Fransa'da 1886 kadın istihdamını ev hizmetçiliğinde yüzde 22 civarındayken tekstilde yüzde 10'du. Prusya'da ise 1881'de hizmetçiler kadın işgücünün yüzde 18'ini fabrika işçileri ise yüzde 12 sini oluşturuyordu... Araştırmalar kadınların fabrika işçileri kadınların çok genç olduğunu gösteriyor. Evli kadınlar genel olarak çalışmıyordu.

Emek piyasalarında kadınlara yönelik sosyal hakların tarihine bakmak bugün daha iyi tanımlamak açısından anlamlı olabilir.

Kadınların siyasi haklara erkeklerden daha sonra ulaşması emek piyasalarına geç girmesi, girerken verdikleri ek mücadeleler, sosyal haklar açısından da onları daha dezavantajlı kıldı.

Kadınlar 1. Dünya Savaşı'ndan 20-25 yıl öncesinde ancak sosyal güvence meselesini gündeme getirebildiler.

Sosyal haklar 19. yüzyıl sonunda suffrajetlerle başlayan ve her alanda hak mücadelesi kadın hareketinin bütününci unsurlarından biriydi.

O dönemde (bu dönemde de olduğu gibi) kadınlar açısından ücretli işle aile arasındaki

ilişkiler sosyal haklar açısından temel tartışma noktasını oluşturuyordu.

Birinci Dünya Savaşı'na kadar bu tartışmalar sosyal güvenliğin kadınlar için önemi, kadınlara yönelik işlerin sınırlandırılması, çalışan annelerin korunması, çalışmayan annelere sosyal güvence gibi konular etrafında şekillendi.

Sosyal güvenliğe ilişkin ilk yasalar Almanya'da ortaya çıktı. Otto von Bismarck döneminde bugün Almanya'da sosyal güvenlik yasalarının temeli olan üç yasa çıkarıldı. 1883 yılında hastalık sigortası (sağlık sigortası yasası), 1884 yılında kaza sigortası yasası, 1889 yılında ise yaşlılık ve malullük yasaları çıkarıldı.

Esasında bu yasalar prim ödeme sorumluluğu karşılığında hizmet alma olarak tanımlayabileceğimiz sosyal vatandaşlığı istihdam ve ücret düzeyine dayandırarak erkekleri kadınlara karşı daha avantajlı duruma sokuyordu.

Öncelikle erkeklerin ücretleri ile kadınların ücretleri arasında, çok büyük uçurum vardı, dolayısıyla erkeklerin geliri daha yüksekti. Sanayi işçilerinin büyük bir bölümü erkekti, çalışan kadınların ancak küçük bir bölümü fabrikalarda çalışıyordu. Ayrıca

kadınların işi, evlilik, doğum vs gibi süreçlerde kesintiye uğradığı için erkekler göre çok düzensizdi.

İngiltere sosyal güvenlik konusunda Almanya'dan farklı bir yol izledi. 19. yüzyılın sonunda İngiltere'de yoksulluk had safhaya ulaşmıştı ve yoksulların büyük bir bölümünü kadınlar oluşturuyordu.

1908 yılında İngiltere'de çıkarılan emeklilik yasasında, prim esasına dayanmayan, devletin finanse ettiği bir sistem tercih edildi. 1909 yılında emekli olanların yarısından fazlasının kadın olduğu görüldü. Kadınların emekli aylığı çok düşüktü ama yine de Almanya'da emekli olan bir kadın işçinin aylığından daha fazlaydı. Sistemin adilliği biraz da kendini yoksullukla mücadele üzerinden kurmasında yatıyordu.

Dolayısıyla sosyal devletin daha kuruluş aşamasında kadınları pek gözetmediğini sosyal politikalarından daha ziyade erkeklerin yararlandığını söylemek mümkün gözüküyor.

Kadınların dul kaldıklarında eşlerinin sigortasından yararlanma haklarını elde etmeleri ise daha sonraki tarihlere rastlar.

Almanya'da 1911'den sonra, İngiltere'de ise ancak 1925

yılından sonra dul eşlerin konumu dikkate alınmaya başlandı. Pek çok kadının dul kalmasına yol açan 1. Dünya Savaşı sonrasında bu konuda daha net adımların atıldığı söylenebilir.

Sosyal güvenlik yasaları içinde en önemlilerden biri de işçi koruma yasalarıydı. Bu yasaların kadınlar açısından önemi "gece çalışma yasağı"nda yatmaktadır. Kadınların yönelik gece çalışma yasağı yasalarının tarihi, nispeten daha eskidir. Çünkü gece çalışması kadının ev içi rollerine en fazla etki eden çalışma biçimidir, dolayısıyla aile düzeni açısından ciddi bir tehdit oluşturur.

Kadınların gece çalışma yasağına ilişkin yasayı ilk kabul eden ülke 1842 tarihinde İngiltere oldu. Onu 1877'de İsveç izledi. Almanya'da 1878'de, Fransa'da 1892'de, Sovyetler Birliği'nde 1918'de, Portekiz'de ise 1927'de bu yasa kabul edildi.

Anneliğin korunması yasaları

İngiltere'de çıkan yasanın önemli maddelerinden biri de kadınların işgününün kısaltılmasıydı. Kadınların işgününe kısaltma yasaları daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde de çıkarıldı.

Anneliği koruma yasaları kadına yönelik sosyal güvenlik yasalarının içinde en fazla tartışılan yasalardan. Bu konudaki tartışmalar çalışan kadınların doğum öncesi ve doğum sonrası izinleri kapsadığı gibi kadınlara sigorta meselesini de içeriyordu.

1890'da Berlin'de toplanan Uluslar arası İşçi Koruma Konferansı'nda işçi kadınların doğumdan sonra 4 haftalık izne ayrılması önerilmişti.

Bu konferanstan sonra İngiltere ve Portekiz'de 1891 yılında dört haftalık doğum izni kabul edildi. Bunlara daha sonra yine dört haftalık izinle İsveç katıldı. Norveç'te 1892'de yürürlüğü giren yasadaki bu hak 6 hafta olarak tanımlanıyordu.

Kadınların çalışma yaşamındaki şartlarını düzenlemeye yönelik her tür çabada olduğu gibi doğum izinleri konusunda da oldukça yoğun tartışmalar yaşandı. Patronlar karşı çıktılar. Liberaller kadınların doğumdan üç gün sonra toparlanacağını iddia ettiler.

Doğum yardımı da aynı dönemde tartışılmaya başlandı. Ama bunun uygulamalara yansımaları yine Almanya'da oldu. İki haftalık izin ve bir

miktar para mı olsun, yoksa bir haftalık izin ve para mı olsun, konusu çok tartışıldı.

Almanya'da 1904'lerde 2.7 milyon kadının sağlık sigortası ve bunun dolayısıyla annelik sigortası vardı. Sağlık sigortası kurumları loğusa başına 12 mark civarında bir yardım parası veriyordu.

Almanya'da sosyalistler tarafından yönlendirilen kadın hareketi, çalışan kadınların hakları konusunu çok tartıştı. Sanayi ve Sağlık Sigortasında yapılan reformlara kadın hareketi hep müdahil oldu. 1911'de annelik izni 8 haftaya çıkarıldı, annelik parası artırıldı ve evlerde çalışan hizmetçi kadınlara da sağlık sigortası zorunluluğu getirildi.

Anneliği koruma yasalarının ortaya çıkışı ve gelişmesi kadınların ev işleri dışında da çalışmasının büyük ölçüde önünü açtı.

Devletin çalışan kadınlar bağlamında anneliği kabul etmesi uzun tartışmalar ve mücadeleler sonucunda gerçekleşti.

Anneliğin "toplumsal bir iş olarak" kabul ettirilmesinde, o dönemde eşit haklar mücadelesi alanında yoğunlaşan kadın hareketinin önemli rolü oldu.

Boşanmada Tazminat ve Nafaka

Kadın ve erkek geçinemiyorsa, birbirlerini tahrip etmeye başlamışlarsa gerek kendilerinin gerekse çocukların mutluluğu açısından boşanma en medeni çaredir. Yasalar evliliği olduğu gibi boşanmaları da düzenlemiştir. Bu süreçte hak kayıplarının önüne geçmek için hukuk danışmanımıza kulak verelim.

Evlilik birlikteliği, mutluluktan çok mutsuzluk getirmeye başlamışsa ve bu birliktelik tarafların yıpranmasına neden oluyorsa boşanma ile sona erdirilebilir. Evlilik kadar, boşanmayı da taraflar doğal karşılamalı ve her türlü olumsuz etkilenme en aza indirilmelidir.

Boşanmadan doğan olumsuz etkilenmeleri azaltmak veya kısmen ortadan kaldırmak amacıyla Medeni Kanun'da maddi, manevi tazminat ve nafaka düzenlemeleri yer alıyor.

Boşanma davası sırasında veya boşanma kararının kesinleşmesinden

itibaren bir yıl içinde, kusursuz veya daha az kusurlu olan eş, diğer eşten maddi, manevi tazminat ve nafaka isteyebilir.

Maddi tazminat

Evlilik birliğinde tarafların mevcut veya beklenen menfaatler yönünden maddi yararları olabilir. Taraflar, boşanmayla bu maddi olanaklardan yoksun kalırlar.

Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu

taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir. İşte kusursuz veya daha az kusurlu olan tarafın, diğer taraftan, boşanmayla evlilik birliği sona erdiğinden kendisinin mahrum kaldığı maddi olanakların karşılığı olarak maddi tazminat istemeye hakkı vardır.

Maddi tazminat isteyebilmek için;

- ✘ Bir zararın mevcut olması,
- ✘ Tazminat talep eden kişinin kusursuz ya da daha az kusurlu olması,
- ✘ Tazminat istenen eşin kusurlu olması gerekmektedir.

Kusursuz boşanan eş, gelecekte olabilecek eşin desteğini yitirmiştir. Gelecekte yoksun kalınacak bu desteği artık kendisi karşılamak zorundadır. Bu kayıp talep eden eşin zararı olup, evlenme ile temin ettiği hayat seviyesinden veya evliliğin devamı halinde sağlanması muhtemel yararlarından yoksun kalacaktır.

Böyle bir durumda, tarafların sosyal ve ekonomik halleri, kusurun ağırlığı, çalışma koşulları, maddi desteğin başka bir yolla karşılanmasının mümkün olup olmadığı, eğitim düzeyleri, kadının yaşı ve evlenme şansı, ortalama yaşam süresi ve hakkaniyet ilkesi gereği maddi tazminata hükmedilir.

Manevi tazminat

Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda para ödenmesini isteyebilir. Birçok boşanma davasında, boşanmaya sebep olan olaylardan dolayı karşı tarafın kişilik hakları saldırıya uğrar. Bir takım olayların ortaya çıkmış olması, 3. kişilerin

bunu duyması, kusursuz eşin kişisel durumuna zarar verir. Bundan dolayı kusursuz olan kişi sıkıntı, üzüntü ve psikolojik problemler yaşar. Hakaret edilen veya dövülen eş küçük düşürülmüş olur. Bu yaşanan olayların etkisi ile manevi tazminat isteme hakkı doğar.

Manevi tazminat talebinin kabulü için;

W Kişilik haklarına saldırı olması,

W Manevi tazminat istenen eşin kusurlu olması gerekmektedir.

Boşanmaya sebebiyet veren olaylar sonucu kişisel hakları, şahsi menfaatleri saldırıya uğrayan ve evlilik birliğinin sarsılmasında kusurlu bulunmayan eş lehine, tarafların sosyal ve ekonomik durumları, paranın alım gücü, tazminata esas olan fiillerin ağırlığı (ruh ve beden sağlığına zarar veren, şiddet içeren davranışlar, ağır hakaretler küfürler ve onur kırıcı davranışlar, zina vs...) ve hakkaniyet kuralı dikkate alınarak manevi tazminata hükmedilir.

Maddi tazminatın toptan veya durumun gereklerine göre irat (gelir) biçiminde ödenmesine karar verilebilir. Manevi tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez.

Nafaka

Boşanma davası açılmakla eşlerin ayrı yaşama ve nafaka isteme hakkı doğar. Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.

Nafaka çeşitleri

Evlilik birliğinin sona ermesiyle ilgili 3 çeşit nafaka vardır:

1- Tedbir nafakası; boşanma gerçekleşinceye veya boşanma kararı kesinleşinceye kadar bağlanan nafakadır. İki şekilde talep edilebilir.

W Boşanma davası açmadan, ayrı yaşamaya hakkı olan eş, diğer eşten hem kendisi, hem de varsa çocukları için tedbir nafakası talebinde bulunabilir. Boşanma davası açılmaksızın tedbir nafakası davası açılmış ise, hakim belirleyeceği süreye kadar, süre belirlenmemişse tarafların boşanmasına kadar ya da talep halinde hakim kararı ile kaldırılmasına karar verilinceye kadar devam eder.

W Boşanma davası ile birlikte, dava sonuçlanıncaya ve karar kesinleşinceye kadar hem eşin kendisi için hem de varsa çocuk için talep edilebilir.

Mahkemece boşanmaya karar verilmesi halinde, çocuk için hükmedilen tedbir nafakasının kararın kesinleşmeden itibaren iştirak nafakası olarak devamına; eş için hükmedilen tedbir nafakasının ise yoksulluk nafakası olarak devamına karar verilir.

2- İştirak nafakası, çocuklar için ödenen nafakadır. İştirak nafakasında tarafların kusuru aranmaz, velayet kendisinde olan anne veya baba diğer taraftan iştirak nafakası talebinde bulunabilir. İştirak nafakası, velayetin taraf değiştirmesi veya çocuğun reşit olması halinde sona erer.

3- Yoksulluk nafakası, boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek olan eşe ödenen nafakadır. Kusursuz ya da diğer eşe göre daha az kusurlu olan tarafa hükmedilir. Taraflar eşit kusurlu ise yoksulluk nafakasına hükmedilmemektedir. Buna karşılık her iki taraf da kusursuz ise, nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaksızın boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek olan eş lehine nafakaya hükmedilebilir. Kadın erkek eşitliği gereği, koşulları varsa yoksulluk nafakasını kadın da ödeyebilecektir.

Nafaka miktarı neye göre belirlenir?

Nafaka miktarının tespitinde kesin bir kriter söz konusu değildir. Hakim her somut olayın özelliğine, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre takdir hakkını da kullanarak hakkaniyete göre karar vermektedir.

Hakimin takdiri nafakanın irat (gelir) şeklinde ödenmesi ise toplu ödeme mümkün değildir. Nafaka, belirlenen miktarda aylık olarak ödenir. Ancak bazen hakim durum gerektirdiği takdirde nafakanın toplu olarak, bir seferde ödenmesine de karar verebilir.

Nafakanın artırılması, indirimi ya da kaldırılması

Lehine nafaka hükmedilen eş, ileride ekonomik şartlarının değiştiğini, ödenen nafakanın içinde bulunduğu ekonomik şartlar nedeniyle geçimini sağlamaya, ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini ileri sürerek nafakanın

artırılması davası açabilir. Hakim yine tarafların, boşanma anındaki şartları ile artırım davası açıldığı andaki şartlarını değerlendirerek karar verir.

Nafaka yükümlüsü eş de, ekonomik şartlarının değiştiğini, ödediği miktarın geçimini ve ihtiyaçlarını zora soktuğunu, bununla birlikte karşı tarafın ekonomik şartlarında iyileşme olduğunu ileri sürerek nafakanın kaldırılmasını ya da miktarın indirilmesini talep edebilir. Hakim yine tarafların, boşanma anındaki şartları ile artırım davası açıldığı andaki şartlarını değerlendirerek karar verir.

İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, lehine nafaka hükmedilen tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar, mirasçılara geçmez; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde de mahkeme kararıyla kaldırılır.

Hakim, istem halinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

Boşanma halinde çocuklar yönünden ana babanın hakları

Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak varsa ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler.

Velayetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlak bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.

Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması halinde hakim, re'sen veya ana ve babadan birinin talebi üzerine gerekli önlemleri alır.

Hepinize mutlu, barışık, güzel günler dilerim.

“Kelimelerim değişti” diyen kadınlar tanıdım

Söyleşi: Selgin Zırlı Kaplan

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Kadın Konukevleri’nde kalan kadınların durumunu kurumun sosyologlarından **Pınar Akkuş** ile konuştuk

Kendinizi tanıtır mısınız?

Adım Pınar Akkuş, sosyoloğum. 28 yaşında-yım. Yaklaşık 4 yıldır Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu’nda (SHÇEK) çalışıyorum.

Kurumdaki göreviniz nedir?

Sosyal Hizmetler’e bağlı farklı kurumlarda sosyolog ünvanıyla kurumun bize verdiği görevleri yerine getiriyoruz. Daha çok toplumsal içerikli konularda rol oynuyoruz. Grup çalışmaları, ihtiyaç üzerine çalışmalar, organizasyonlar, koordinasyon işleri gibi.

Kuruma bağlı bir Kadın Konukevi’nde görev yapmıştınız sanırım...

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na (SHÇEK) bağlı bir kadın konukevinde görev yapıyordum. Sosyolog olarak çalıştım, daha çok kadınlara yönelik grup çalışmaları planlamaya çalıştık. Örneğin, gazete saati dediğimiz toplu buluşma saatlerimiz vardı.

Kadın konukevinden biraz söz eder misiniz, nasıl bir yer, kaç kadın kalıyor?

Kuruma bağlı bir yer. Kadınlar oraya doğrudan gelmezler. İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’nün yönlendirmesiyle gelirler ve kabulleri yapılır. Belirli değerlendirme kriterleri vardır, o kriterlere uyan kadınlar konukevlerine kabul edilirler ve en az üç ay olmak üzere kalırlar. Ancak üç ay içerisinde belirli problemlerini halledemeyen kadınlara da kimse “süren doldu çık” de-

mez. Bu süre, zaman zaman bir buçuk iki yıla kadar uzayabiliyor.

Ne tür sorunları halledememiş oluyorlar genelde?

Kadın konukevlerine müracaat eden kadınların çoğu yoğun bir şiddet görmüş oluyorlar. Her zaman fiziksel olmasa bile psikolojik ya da ekonomik istismara maruz kalmış olabiliyorlar. Bunun etkilerini silemediklerinden dolayı kendine güven problemleri olduğu için, ya da 4-5 çocuğu olduğu için hareket alanları çok daralıyor. Gerçekten çok büyük bir travma yaşamış olabilir, tecavüz, töre cinayetinden kaçış, yoğun bir kıskançlık olayı gibi... Zaten bu durumdaki bir kadının üç ay içerisinde bir şey yapmasını beklemek akla uygun değil. Gözlemlerime göre, bir buçuk iki yıla kadar kalanlar oluyordu.

Kadın konukevlerine başvuran kadınlar neler yaşıyorlar, ne tür sorunlardan kaçıyorlar?

Bize başvuran kadınlarda töre önemli bir yer tutuyor, çok büyük bir kısmında töre cinayetinden kaçış var. Çok yoğun şiddet gördüğu için kaçanlar var. Az da olsa, psikolojik baskı gördüğu için kaçan da oluyor. Fiziksel bir şey olmasa bile, evde şiddetli geçimsizlikten, psikolojik işkenceden kaçan kadınlar da var. Biraz da bilinç düzeyiyle ilgili. Bir de, yurt ve yuvalarda yetişen kız çocuklarının döngüsel olarak ge-

lip dayandığı bir kurum da oluyor konukevleri, ister istemez. Çünkü iyi bir adaptasyon yaşayamamışsa ve kendini ekonomik olarak kırtaramamışsa, yine dönüp dolaşıp geleceği yer SHÇEK içinde yaşına göre bir kurum oluyor. Böyle bir kadın prototipi de var. Bir de çocuk hamileler var tabii ki – özellikle aile içi, yani en-sest ilişkiler sonucu hamile kalan kız çocukları da yüksek bir oran müracaatçılar içerisinde. Bir de çocuğunun yaşadığı ensest ya da tecavüz gibi olaylardan dolayı ailenin yıkılmasından kadın sorumlu tutulduğu için ailesinden kaçanlar oluyor.

Müracaat eden kadınların eğitim durumlarıyla ilgili bir genelleme yapılabilir mi?

Her kesimden kadının başvurduğunu söylemek pek doğru olmayacaktır. Üniversite mezununa ben açıkçası şahit olmadım. Lise mezunları var, ama genellikle ilkokul mezunları ya da okuryazar diyebileceğimiz kesim var daha fazla. Hiç okuma yazma bilmeden kadın konukevine gelen çok fazla yok, genelde okuma yazması oluyor.

Ne gibi şartlar aranıyor konukevinde kalmak üzere başvuruda bulunan kadınlarda?

Daha önce de söylediğim gibi, bunun kararını direkt biz vermiyoruz. Ama yapılan değerlendirmede kadının gerçekten mağdur olup

olmadığına inanılması gerekiyor. Kadının sürekli kadın konuklerinde kalmıyor olması gerekiyor. Örneğin bir kentteki konuklerinde bir ay kalıp, diğer kentte de bir ay kalmaması, yani alışkanlık haline getirmemesi gerekiyor. Yani gerçekten acil ihtiyacı karşılamak için oraya gelmiş olması gerekiyor. Onun dışında seks işçilerinin konuklerinde kalmasına izin verilmiyor, çünkü diğer kadınları da o sektöre yönlendirebiliyor. Bu tarz şeyleri gözlemliyoruz ve önlenmeye çalışılan, çok tehlikeli bir durum. Özellikle kadın konuklerine sığınan küçük yaşta anneler için çok tehlikeli. Onların alınmaması, daha doğrusu mağdursa alınması, alışkanlık yapmıyorsa alınması, gerçekten ihtiyacı varsa alınması uygun bulunuyor.

Başvuru sayısı hakkında birşey söyleyebilir misiniz? Başvuran kadınlardan ne kadarı kabul ediliyor? Kadın konukleri ihtiyaca yeterince cevap veriyor mu bu anlamda sizce?

Yaklaşık bir şey söylemek gerekirse, son dönemlerde aslında kadın konuklerine ulaşan kadın sayısında bir artış var. Medyanın etkisi olabilir, bu artışın olması olumlu. Aslında şiddete maruz kalan kadın sayısı az değil, ama ulaşan kadın sayısı hep az oluyordu. Birtakım kampanyalar, medyanın bilgilendirmesi, yerel yönetimlerin bazı kampanyaları ve bilgilendirmeleri, muhtarlıklarda, halk eğitim merkezlerinde, toplum merkezlerinde yapılan eğitim tarzı çalışmalar, tüm bunlar sayıyı arttırdı. Ama tabii ki yine de çok yetersiz. Çok fazla da başvuru olmadığını düşünüyorum, çoğu susuyor, bu anlamda başvuruların çoğu karşılanıyor. Kadın konuklerinde kapasite genelde hep doludur.

Size ulaşmak isteyenler ne yapmalı?

Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne başvurabilir ya da emniyet kanalıyla bize ulaşabilirler.

Peki SHÇEK olarak, kadınların konuklerine ulaşma yollarını arttırmak için neler yapıyor?

Alo 183 hattı var, onun üzerinden bir kanal var. Aile içi şiddetle ilgili son dönemde çıkan "Aile İçi Şiddete Göz Yumma!" şeklinde bilgilendirme kampanyaları oluyor. Onun dışında şu aralar Hürriyet Gazetesi'nin bir kampanyası var: "Aile İçi Şiddete Son!". O hat da bizimle çok sıkça paslaşan bir hattır. Çünkü hem psikolojik destek veriyor telefonda, aynı zamanda da arayan kadınları belli kurumlara yönlendirmeye çalışıyor.

Konuklerinde kalan kadınların topluma adaptasyonu için çalışmalar neler? Kadınların çaresizlik duygusuna saplanıp kalmaması ve konuklerinde kalmayı alışkanlık haline getirmemesi için neler yapıyorsunuz?

Sosyal faaliyetlere katmaya çalışıyoruz kadınları. Bir de mümkün olduğunca psikolojik destek almalarını sağlıyoruz. Kurumda çalışan psikologlarımız var. Psikologla zaten sürekli görüşme ihtiyacı duyuyor kadınlar, ya da psikolog olması da şart değil, çok güvendiği başka bir meslek elemanıyla da paylaşma ihtiyacı duyuyor. Mümkün olduğunda psikolojik ya da psikiyatrik tedavisinin yapıyor olması gerekiyor. Onun dışında bizim tarafımızdan sürekli iş bulma, işe atılma, kendine güvenmeyle ilgili motivasyonu sağlama açısından paylaşımlar oluyor. Mesela iletişime ilgili gruplarımız oluyor. Kendini nasıl ifade edeceksin? Kendine güveni olmadığı için, sürekli bastırıldığı için çoğu iki kelimeyi biraraya getiremeyecek durumda. En basit nasıl merhaba diyeceğinden kendini nasıl tanıtacağına kadar... bu tür gruplar da oluyor.

Örneğin terapi amaçlı resim eğitimlerimiz, okuma gruplarımız oluyor. Okuma gruplarında gazete okuyoruz, hiç okuma yazması olmayanlar halk eğitimlere yönlendiriliyor okuma yazma öğrenmeleri için.

Kadınların ilgisi oluyor mu bu gruplara?

Okuma yazmayı öğrenmek çok önemli onlar için. Yarın öbür gün kendi başına dışarıya çıktığında okumak zorunda. O yüzden okuma yazmayı öğrenmeyi çok büyük bir fırsat olarak görüyorlar ve buna asılıyorlar.

Gazete gruplarında da güncel sorunlar, örneğin kriz, kadınlara yönelik taciz,

tecavüz, neyle ilgileniyorlarsa o konuyla ilgili konuşuluyor. Benim görev yaptığım yerde sinemaya, tiyatroya ya da konsere gitme imkânımız da vardı. Dikiş nakış kursları var mesela, üretim yapabileceği, yatkın olduğu işler, örneğin kırkyama kursları var, el sanatları atölyesinde isteyen provalı dikiş yapabilecek konuma gelebiliyor. İsteyen süs eşyalarını uğraşabiliyor.

Geçim sorunlarını nasıl hallediyor kadınlar, çocukları olanların eğitim masrafları nasıl karşılanıyor?

Okula giden çocukların masrafları kurum tarafından karşılanır. Kreşe gidiyorsa, ücretsiz kreş desteği sağlanır. Okul kıyafetinden günlük kıyafetine kadar, kurum karşılar. Yiyecek, içecek, barınma, temizlik, hepsini karşılar. En temel ihtiyaçlarında herhangi bir sıkıntı yaşan-

ıyor.

Örneğin töre cinayetinden kaçarak gelmiş bir kadının dışarı çıkıp bir iş araması çok güç. Bu tür kadınların konuklerinde geçirdikleri süre, diğerlerinden daha uzun oluyor. Ancak çok güvenilir bir iş bulunursa oraya yerleştiriliyor. Töre cinayetinden kaçan kadınların genelde çalıştığı işler temizlik işi, okulda hademelik vs. görevler oluyor, evde bakım hizmeti, yatılı olarak yaşlılara, çocuklara veya hastalara bakıyorlar. Onlar için durum gerçekten çok güç. Ama bu tarz korkuları olmayan kadınların toparlanması daha kolay oluyor, daha kolay işe giriyorlar.

Hukuki süreçte ne gibi yardımlarınız oluyor?

Avukat desteğimiz var, Baro'nun Kadın Hakları Komisyonu'yla iletişime geçilip destek alınıyor ve takip ediliyor o süreç. Eğer kadın boşanma davası açmak istiyorsa boşanma davası, eğer tecavüze uğramışsa, bununla ilgili bir dava açmak istiyorsa onunla ilgili destek veriliyor.

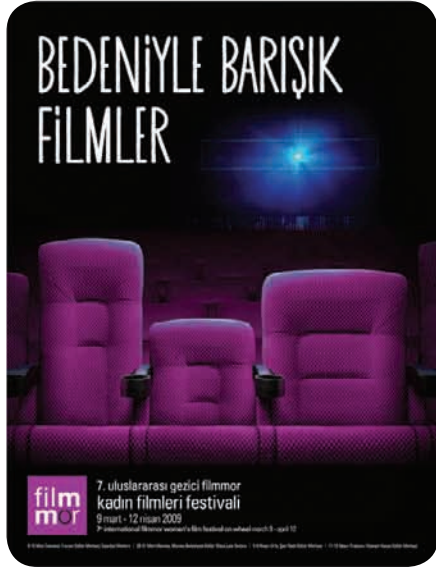
Konuklerine "sığınma" ihtiyacı olan kadınlara ne önerirsiniz?

Öncelikle yaşadıkları şiddeti normal gibi görmemeleri, içselleştirmemeleri, bunun bir çözümlü olduğunu bilmeleri gerekiyor. Başka bir yaşam mümkün. Evet, çok zor, ekonomik sebeplerden ötürü. Ama ben "denemeye değer" diyorum, çünkü bir çıkış yaratmak gerekiyor. O çikışsızlığın içerisinde, kendine olan saygını yitirmektense biraz daha mücadele etmek gerekiyor. Ve bize çok zor şartlar altında, çocuğuyla, çok uzak illerden, belki sürüklene sürüklene, belki parasızlıktan dolayı haftalar süren yolculuklarla gelip çok mutlu olan, kendini ifade ettiğini düşünen, "kelimelerim değişti" diyen kadınlar tanıyorum. O yüzden de, eğer böyle bir şiddet yaşıyorlarsa buna hayır demelerini istiyorum.☺

"... yaşadıkları şiddeti normal gibi görmemeleri, içselleştirmemeleri, bunun bir çözümlü olduğunu bilmeleri gerekiyor. Başka bir yaşam mümkün. ... O çikışsızlığın içerisinde, kendine olan saygını yitirmektense biraz daha mücadele etmek gerekiyor."

Kadın işçi evde de çalışıyor

Kadınlar, 8 Martı sadece miting ve şenliklerle kutlamadılar. Kadın filmlerinden kadın konulu fotoğraf, resim ve sanat sergilerine kadar birçok sanat etkinliğinin de konusu ve öznesiydiler.

8 mart, kadınların birlik, dayanışma ve mücadele günü kutlu olsun. Geçen her yılla birlikte mart ayında kadın temalı sanatsal etkinliklerin sayısı artıyor, bu sevindirici. Sevindirici olmayan, yaşam galesi ve diğer nedenlerle bunlara ulaşamıyor olmamız. İşte, Filmmor ekibi "Filmler, tüm etkinlikler yine ücretsiz, para pul manisini ortadan kaldırmak bizden, diğer tüm manilerle başa çıkmak sizden!" demiş. **7. Uluslararası Gezici Filmmor Kadın Filmleri** 9 mart'ta başladı.

Kazım Koyuncu Kültür Merkezi'nde ise, 8 mart haftası boyunca, "Ekmek ve Gül için" şiarıyla, kadın fotoğrafları sergisi, müzik dinletisi ve kadın filmleri ücretsiz olarak, katılımcılarla paylaşıldı. Emel Çelebi'nin, "**Lilith'in kızkardeşleri**" ve "**Gündelikçiler**" filmleri ve Kibar Dağlayan'ın 29 Aralık 2005'te Bursa'da Özay firmasına ait fabrikada çıkan yangın sonucu yaşamını kaybeden beş kadın tekstil işçisinin öyküsünü anlattığı belgesel gösterildi. Sergilere baktığımızda, Tomur Atagök, kadınlar gününü, İstanbul'da Mart ayında açtığı üç sergi ile kutluyor. Kadın hakları ve çevre korumacılığı konularında,

metal üzerine yaptığı işlerle tanınan sanatçı 1996'dan sonra Anadolu tanrıçaları'na, 1999'larda küreselleşme adına ortaya çıkan kimlik ve din sorunlarına, savaş ve şiddet konularına yöneldi. Tüketiciliğin izlendiği özel anıların kanıtları Günceler, 1990'dan beri tükettiği yiyecek ve içeceklerin kağıt atıkları, davetiyeler ve fotoğraflardan kolaj ve boyayla, kart boyutunda oluşturulan bir dizi. Anadolu tanrıçaları resimlerinde, soyut güncel kadın figürleriyle de karşılaşırız. Kibele, Artemis, Demeter, Athena'dan bugüne uzanan bir bakış sunar izleyiciye.

Ömer Hayyam, Dostoyevski, Uğur Mumcu, Virginia Woolf'dan satırlar yazılıdır resimlerinde. "Tek bir sözü bile silemezsin" der Ömer Hayyam. "Susmayı, kendi kabuğu içine çekilmeyi bir yaşam biçimi, bir kişilik simgesi olarak benimseyen insanlar vardır... Her adaletsizlik onların eylemsizliklerinden güç alır biraz da" der Uğur Mumcu. Virginia Woolf'dan ise şu satırlar yer alır: "Ne önemi var bir gün mutlaka yitip gitmenin; / bütün bunların kendin olmadan da sürmesinin / Yoksa ölümün kesin sonucu avutuyor muydu?"

"**Uçmayı Öğrenmek**" (2008) yapıtının alt bölümünde, kuru ağaç dallarının tuval üzerine yapılandırılmasıyla oluşturulmuş ön planı, silahları, şiddeti, karanlığı çağırıştırır. Resmin ortasında görülen kol ise sanki bir gösteri sırasında kaldırılan protesto yumruğudur. Resmin üst bölümünde mavi gökyüzüne ve bulutlara doğru kanatlarını açıp uçmaya hazırlanan güvercin, sanatçının gelecek düşünün simgesi gibi görünür.

Kadın Cinayetlerinde

Haksız Tahrik = Erkeklik İndirimi

7 Mart'ta Hafriyat Karaköy'de açılan ve rahim biçiminde düzenlenmiş kapısından geçilerek girilen sergi "Cinsiyet bir bela değildir, tahrik

nesnesi hiç değildir..." başlığıyla tanıtılmış. Serginin, sanat tarihi sergisi olmadığı, feminizm adına yapılan bir eylem aynı zamanda güncel sanat sergisi olduğu belirtilmiş. Sergide sanatçıların işlerinin yanı sıra, kadın hareketinden fotoğraflar ve Desa eylemcisi Emine Arslan afişi yer alıyor.

Sergi, ismini Türk Ceza Kanunu'nun töre, namus, ırz cinayetlerini besleyen, kadına yönelik şiddeti adeta imrendiren 5237 sayılı "haksız tahrik indirimi" maddesinden almış. 8 Mart'ta açılan, küratörlüğünü Canan Şenol'un üstlendiği eylem-sergi yaşamda kadının tahrik nesnesi olarak görülmesine yoğunlaşıyor ve izleyiciye kadınlara yapılan her türlü siyasi, kültürel, toplumsal ayrımcılık üzerinde düşünmeye, bununla savaşmak için mücadele biçimleri üretmeye çağırıyor.

Sergide işleri yer alan sanatçılar: Atıl Kunts (grup), Aylin Kuryel, Çağla Cömert, Canan Şenol, Didem Yazıcı, Dilek Winchester, Evrim Kavcar, Filmmor (grup), Fulya Çetin, Gül-

çin Aksoy, Gülizar Önen, Güneş Terkol, Hale Tenger, İnci Furni, Nalan Yırmaç, Neriman Polat, Nil Yalter, Nilbar Güreş, Oda projesi (grup), Özlem Gök, Sezgi Abalı, Şükran Moral, Yasemin Özcan Kaya, Amargi sanat atölyesi (grup).

Karışık malzemeye üretilen, "**Ben yaktım o yandı**" işinde, ocaklı bir fırın içinden uzanan objelerle kadın bedenine gönderme yapılmış gibi görünür. Ocak üzerindeki bir kağıt parçasına yazılı ayette, erkeklerin kadınların yöneticisi ve koruyucusu olduğu yazılıdır. Erkeklerle, baş kaldırmamasından endişe ettikleri kadınlara öğüt vermeleri ve yola gelmezlerse

İşçiler

Kareli muşamba masa örtüsü üzerine spreyle tekniğiyle resmedilen dev "İşçiler" tablosu kadın emeğine yoğunlaşmış. İki kadın işçi çalışma önlükleriyle omuz omuza duruyorlar. Birisi mavi pantolonlu ve eldivenli. Resimde yer alan bedenlerde yer yer görülebilen fon, yani, masa örtüsü deseniyle kadının görünmez ev içi emeğine gönderme yapılırken, eserin bütünü kadın emeğinin ikili karakterini çarpıcı biçimde vurguluyor.

Sözlük

Ferç: Dişi canlılarda, dişilik, üreme organının dış bölümü.
(Arkadaş Türkçe Sözlük Ali Püsküllüoğlu)

Kazım Koyuncu Kültür Merkezi
Cafer Ağa Mah. Mühürdar Cad. 95/A
Kadıköy/İstanbul (Yeni İski binası karşısı)
Tel: 0216 418 58 60

Tomur Atagök Sergileri
Mine Sanat Galerisi 0212 232 38 13 Nişantaşı
6 Mart - 6 Nisan 2009
Kare Sanat Galerisi 0212 240 44 48
10 Mart-10 Nisan 2009
Mine Sanat Galerisi Caddobostan 0216 385 12 03
12 Mart - 12 Nisan 2009

Haksız Tahrik 8-31 Mart 2009
Hafriyat Karaköy İletişim: 0212 245 31 68

dövmeleri öğütlenmiştir. Çoğunlukla kimlik ya da inanç olarak dayatılan ve eleştiri kapsamı dışına atılan dinsel kültürün erkek egemen yapısı ve içerdiği şiddet üzerine düşünmeye çağırır yapıt bizi.

"Etkileşimli Bilgisayar" işinde, okuma yazma kursuna katılan kadınlar konuşurlar. Bir kadının "aslan aslandır aslında, erkek dişi fark etmez" der. Üstünde büyük bir su güğümü olan sobanın etrafında toplaşan kadınların arasından duvardaki manileri okuruz.

Ben Yaktım O Yandı

mani
Sütlü kahve içtim
Köprü alta geçtim
Kaynanamı görünce
Sevgilimden vazgeçtim

mani
Amcam oğlu damdadır
Beş parmağı kandadır
Gittim kanı silmeye
Dedi gönlüm sendedir

mani
Havada uçak gezer
Altı çimene benzer
Biricik sevdiğim kız
Sibel Cana benzer

"İsmlendirilemeyen" isimli ferç ve vajina metaforları işi mizah ve argonun cinsiyetçi eril yapısı üzerine yoğunlaşmış. Dünyada ferç ve vajinaya gönderme yapan kelimeleri dinlerken gerçekte ifade ettikleri nesnelerin fotoğraflarını izleriz. Deniz tarağı, elmas, elmalı pasta, arı kovanı, enginar, kiraz, deniz kabuğu, garaj, pamuk presnes, incir, fare kapanı, çatlak, kova, maydanoz, ekmek kutusu, kaplumbağa, priz, bakla, dart nişan tahtasının ortası, bakla, hamburger, kalem-tıraş, mandal, fındık, biftek, roz bif, yosun, yer mantarı, lahana, şeftali, kutsal kase, papatyta, basket potası, pamuk ve dahası... Gördüğü hemen her nesnede, cinsellik arayan takıntılı erkeklik durumu trajikomik görünür. Komik olan aslında takıntılı erkeklik durumudur ama kadınlar günlük yaşamda erkeklerle birlikte ağız dolusu birlikte gülemez, tam tersine geriye çekilir, dışlanırlar.

"301" başlıklı video, düşünceyi ifade özgürlüğü yolunda duran 301. maddeye referans veriyor. İki monitörden oluşan bu projede, sol taraftaki ekranda 301'den bir kolyenin, Ermeni ustaların elinden yapım aşamalarını izliyoruz. Sağ taraftaki ekranda ise, bir kadının boynunda yer alan 301 kolyesinin reklam çekimi görüntüleri kısa aralıklarla görünüp, kayboluyor. Bu video bizi, kadın mücevher ilişkisi, medya ve reklam dünyasında kadın bedeninin kullanımı, emek, üretim, tüketim ilişkisi üzerine düşünmeye davet ediyor.

"301" video-2008

Yasemin Özcan Kaya

"Haksız Tahrik" sergisi bağlamında gösterilen "301" başlıklı video, üzerine yapılan tartışmaların bitmediği, açılan davaların nihayetlenmediği düşünceyi ifade özgürlüğü yolunda duran 301. maddeye referans veriyor.

2 monitörden oluşan bu projede, sol taraftaki monitörde 301'den bir kolye-

nin yapım aşamalarını izliyoruz. Sağ taraftaki monitörün çalıştığından şüphe ederken, yanıldığınızı, bir kadının boynunda yer alan "301" kolyesinin kısacık reklam çekimi görüntülerinin ekranda kısa sekanslarla görünüp kaybolması ile anlıyorsunuz. Üretim sürecinde erkek nüfusun ezici çoğunluk olduğu ku-

yumculuk dünyası, ağırlıkla kadın için üretmeye devam ediyor. Bu video bizi, 301 kolyesini üreten, kuyum dünyasındaki yetenekli ermeni ustaları, kadınların dünyadaki mülkün kağıt üzerin-

de sadece %3'üne sahip olması, kadın ve mücevher ilişkisi, medya ve reklam dünyasında kadın bedeninin kullanım biçimi, emek, üretim ve tüketim ilişkisi üzerine düşünmeye davet ediyor.

Çocukları bahar hastalıklarından korumak için...

Çevremizde bulunan beş kişiden biri burnunu çekiyor, boğaz ağrısından şikayet ediyor değil mi? Normal. Çünkü bahar ayları üst solunum yolu enfeksiyonlarına davetiye çıkarıyor. Özellikle de çocuklara...

Bahar aylarının gelmesi ile birlikte ısı ve nem değişiklikleri yaşanır. Bu dönemde çeşitli virüslerin neden olduğu genellikle burun akıntısı, hapsirik, öksürük, halsizlik, hafif ateş şeklinde belirtilerle seyreden üst solunum yolu enfeksiyonları ortaya çıkmaya başlar. Yalancı difteri diye adlandırılan hastalığa yol açarak, ses kısıklığı, kuru ve boğuk tarzda öksürüklere neden olabilen tiplerine de rastlanabilir. Saman nezlesi gibi alerjik hastalıklar da yine bahar aylarında artış gösterir.

Çocukları, üst solunum yolu enfeksiyonlarından korumak için dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, hasta kişilerle temasın önlenmesidir. Bu amaçla kapalı ve kalabalık ortamlara girilmekten kaçınılmalıdır. Okul içinde bulaşmayı en aza indirmek veya önlemek amacıyla hasta çocuğun okula gönderilmemesinde büyük yarar vardır. Çocukta bulaşıcı

hastalık tespit edildiğinde okulun haberdar edilmesi gereklidir.

Hastalık ortaya çıktığında hekime görünmekte yarar vardır. Klinik tablonun farklılığına göre önerilen tedavi de farklı olur. Üst solunum yolunun virüs etkenli enfeksiyonlarında belirtilere yönelik tedavi yeterlidir. Ateşin düşürülmesi, tıkalı burun yollarının açık tutulması, sıvı alımının artırılmasını öneriyor hekimler.

Baharla gelen hastalıklardan korunmada önerilen bir ilaç tedavisi yok. Ancak, alerjik hastalıkların ortaya çıkmasını önleyen veya alerjiye bağlı yakınmaların şiddetini azaltabilen koruyucu ilaçlar doktor kontrolünde kullanılabilir. Grip aşılı, uygun mevsimde, uygun görülen çocuklara, doktor kontrolünde yapılabilir. Bu aylarda çocuklarınızı ellerini sık sık yıkaması konusunda da uyarın.

Bel ağrılarınızı hafifletebilirsiniz

Bel ağrılarının dörtte üçü korunma ile önlenir. Doğru duruşu öğrenerek, düzgün oturarak, eğilmelerinize dikkat ederek belinize yüklenmeyi azaltabilirsiniz.

Düzgün duruş boyun, sırt ve beldeki kavislerin dengeli ve uyum içinde olması anlamına gelir. Ayakta ve oturma sırasında kötü duruşta bu kavislerin artması ya da azalması ile diskler, kaslar, bağlar ve eklemlerde zorlanmayla ağrı oluşur. Aşağıdaki öneriler duruşunuzu iyileştirmenizde yardımcı olacaktır.

Ayakta dururken:

Her iki ayağınızın üzerine eşit ağırlık verin.
Karnınızı ve çenenizi hafifçe içeriye çekin.
Her iki ayak tabanınızı yere 10-15 cm aralıklı olarak basın.

Düzgün oturma
Oturduğunuz yer ne çok sert ne de yumuşak olmalı, kol koyma yerlerinin, oturma yerinin ve arkalığının yüksekliği ve eğimi size uygun olmalıdır.

Düzgün oturma

Oturduğunuz yer ne çok sert ne de yumuşak olmalı, kol koyma yerlerinin, oturma yerinin ve arkalığının yüksekliği ve eğimi size uygun olmalıdır.

Otururken omurganızın zorlanmaması için:

- ⊞ Bel kavşinizi küçük bir yastık veya bel desteği ile destekleyin.
- ⊞ Kalçalarınızı oturma yerinin arkasına dayayın.
- ⊞ Dizlerinizi ve kalçalarınızı dik açıda olacak şekilde tutun.
- ⊞ Kollarınızı kollarınıza dirsekleriniz dik açıda oluşturacak şekilde koyun.
- ⊞ Ayak tabanlarımızı yerle tam temas ettirin.

Düzgün Uyuma

Çoğu kimse sabah yatağından bel ağrısıyla uyanır. Bunun nedeni, sıklıkla kötü yataklar ve uyuma pozisyonlarıdır. Ağrısız sabahlar için aşağıdaki önerilere dikkat edin:

- ⊞ Yattığınız yer düz, ne çok sert, ne de çok yumuşak olmalıdır.
- ⊞ Yastığınız ince olmalı ve boyun kanisinizi desteklemelidir.
- ⊞ Ağrılı dönemlerde sırt üstü yattığınızda, belinizin ve dizlerinizin altına küçük bir yastıkla destekleyin. Yan yattığınızda da dizlerinizin arasına küçük bir yastık koyun.

Öne eğilme

Öne eğilme yerine, omurga

kavislerini koruyarak, dizlerinizi bükerek çömelmeyi tercih edin.

Ağırlık kaldırma

Ağırlık taşıırken orta hatta ve gövdeye yakın tutulmalıdır. Doğru ağırlık kaldırmak için bu önerileri göz önünde tutun:

- ⊞ Dengeli bir duruş sağlayabilmek için geniş bir destek alanı oluşturun.
- ⊞ Belinizi öne eğmeden, omurganızı düzgün tutarak, kavislerini koruyarak, kalça ve dizlerden bükerek çömelin.
- ⊞ Orta hatta ve gövdenize yakın tutun ve omurganızın düzgünlüğünü koruyarak doğrulun.
- ⊞ Cismi itmek veya çekmek

gerekiyorsa itmek beli daha az zorladığı için itin.

Günlük işler

Yatak yapma, ev temizliği, ütü yapma, yemek yapma gibi ev işleri sırasında, alışverişte, seyahatte, bahçe işlerinde omurganızı düzgün tutmaya, öne eğilirken dizlerinizi bükmeye özen gösterin.

Kondisyon

Kondisyonun Çeşitli fiziksel etkinlik ve egzersizlerle iyileştirilmesi bel ağrısında korunma ve tedavide önemli bir rol oynar. Kondisyon belirli bir programla yürütülen, yüzme, yürüme, koşma, bisiklete binme gibi aktivitelerle iyileştirilir.

Bazı basit egzersizler ve ağırlık kaldırma da kondisyonu iyileştirmede yardımcı olabilir.

Sigarayı bırakma

Sigara, omur, disk ve diğer yapıların kanlanmasını bozarak bel ve boyun ağrısı olasılığını artırır. Omurgayı korumak ve diğer zararlı etkilerinden korunmak amacıyla sigara içilmemesi önerilir.

Ergonomik mekânlar

İsin ergonomik olması demek; isin, çalışanın anatomik, fizyolojik ve psikolojik yapısına uygun olmasıdır. Çalışanlarda ergonomik düzenlemeler ve korunma eğitimleri omurga hastalıklarından korunmada etkilidir.

Spor çok önemli

Spor, hareketli ve sağlıklı yaşam için en güzel etkinliktir. Bel sağlığı için en iyi sporlar yürüme, yüzme ve bisiklete binmektir. Ani, beklenmedik ve zorlayıcı hareketlerle yapılan futbol, basketbol, kürek çekme, tenis, golf gibi sporlar beliniz için zararlıdır. Spor sırasında yanlış hareketler yapılması ve kötü tasarlanmış aletler kullanılması bel ağrısına sebep olur.

Aspirin riski azaltıyor

Wayne State Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yürütülen araştırmalar sonucu Aspirin'in en sık rastlanan ikinci kanser türü olan akciğer kanser riskini kadınlarda önemli ölçüde azalttığı sonucuna ulaşıldı.

Dr. Alison L. Van Dyke ve arkadaşları tarafından kadınlar üzerinde yürütülen çalışmada Aspirin'in akciğer kanseri üzerindeki etkisi araştırıldı. Uzmanlar çalışmada 587 kanserli ve 541 sağlıklı kadında düzenli Aspirin kullanımını gözlemledi. Araştırma sonuçlarına göre erişkin tipi Aspirin'i düzenli olarak uzun süre kullanan kadınlarda akciğer kanseri gelişme riskinin önemli derecede azaldığı görüldü.

Yine araştırma sonuçlarına göre Aspirin kullanma süresi uzadıkça kanser risk oranının da azalma eğilimine girdiği de saptandı. Uzmanlar araştırma

çerçevesinde düzenli Aspirin kullanımını en az bir ay süreyle gün aşırı bir tablet olarak tanımlıyor. Kanserden korunma ya da tedavi konusundaki yürütülen çalışmaların önemli bir kısmı kanser hastalarında yüksek olarak bulunan COX (siklooksijenaz) enzimleri

üzerinde yoğunlaşıyor. COX enzimleri tümör gelişimine yol açan prostaglandin E2 maddesini aktive eden bir etkiye sahip. Uzmanlar COX enziminin baskılanması halinde prostaglandin E2'nin tümör gelişimine yol açan etkisinin de azaltılabileceğini düşünüyor. Araştırma sonuçlarına göre aspirin gibi steroid olmayan antiinflamatuar ilaçlar COX enzimini inhibe ederek prostaglandin düzeyini azaltıyor.

Uzmanlar Aspirin'in akciğer kanseri üzerindeki etkisinin tam olarak belirlenmesi için daha detaylı araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu da belirtiyor.

C vitamini ve B vitamini açısından zengin olan Brüksel lahanası, aynı zamanda fosfor, kalsiyum, magnezyum ve demir gibi mineralleri de bolca barındırıyor. Kalsiyum ve magnezyum yüksek tansiyonun önlenmesine yardımcı olurken, antioksidanlar da kalp hastalıklarına yol açabilecek hücre hasarlarına karşı vücudumuzu koruyor. Dolayısıyla kan basıncınızı kontrol altında tutmak için Brüksel lahanasına sofranızda bol bol yer vermeniz de fayda var...

Evet, mutfakta birileri var!

Hazırlayan: Selgin Zırhlı Kaplan

Yörelerden seçmeler

Yaşadığımız topraklardaki kültürel zenginlik, mutfuğımıza da yansımış durumda. Her bölgenin ayrı bir iklim yapısı, ayrı bir tarım örtüsü var, bu da o yöreye ait mutfuğın içeriğini etkiliyor kuşkusuz. Kimi yörede et yemekleri hakimken, kimi yörede zeytinyağlıların ağırlıkta olduğunu görüyoruz. Farklı yörelerden birkaç tarifi sizlerle paylaştık.

Akdeniz'den

Humus

Malzemeler: 250 gr Nohut, 1 su bardağı tahin, 1 kahve fincanı zeytinyağı, 5-6 diş sarmısak, yarım su bardağı su, 2 adet limonun suyu, tuz, kırmızı pul biber, kimyon, sumak

Nohutu yıkayıp bir gece suda bekletin. Ertesi gün suyunu değiştirip iyice haşlayın. Haşlandıktan sonra ocağı kapatıp soğumasını bekleyin. Nohutlar soğuduktan sonra tel süzgeçten geçirin veya blendırla ezin.

Sarmısakları havanda tuzla birlikte ezdikten sonra başka bir kaptaki tahini, sarmısakları, suyu ve limonu iyice karıştırın. Daha sonra bu karışımı nohutla karıştırın. Tabaklara koyup üzerini kaşık veya çatal yardımıyla düzleştirin.

Bir tavada zeytinyağını kızdırdıktan sonra kırmızı pulbiberi, sumacı, kimyonu ekleyin, biraz karıştırdıktan sonra tabaklara koyduğunuz humusun üzerinde gezdirin. Dilerseniz üzerine kıyılmış maydonoz koyabilirsiniz. Afiyet olsun.

Ege'den

Çiğirtma

Malzemeler: Beş adet patlıcan, beş adet yeşil biber, beş adet iri büyüklükte domates, 6 diş sarmısak, kızartma için ayçiçek yağı, tuz, zeytinyağı

Patlıcanları iyice yıkayıp alacalı şekilde soyduktan sonra büyük parçalar halinde, ya da kalın halka şeklinde doğrayın. Daha sonra doğradığınız patlıcanları büyük bir kaptaki tuzlu suda bekletin. Bu şekilde patlıcanların acısını almış olursunuz.

Biberleri yıkadıktan sonra ayıklayarak temizleyin. Patlıcanları, tuzlu suyunu yıkayıp kuruladıktan sonra bir tavada ayçiçek yağın kızdırın, patlıcanları da iyice pişirmeyecek kadar kızartın. Kızarttığınız patlıcanları başka bir tavaya alın. Biberleri de aynı şekilde kızarttıktan sonra patlıcanların üzerine koyun. Domatesleri iyice yıkayıp soyduktan sonra küp şeklinde doğrayın ve patlıcanların üzerine koyun. En üste, yıkayıp soyduğunuz sarmısakları koyun. Biraz tuz ve zeytinyağı ekleyen kapağını kapatın. Patlıcanlar yumuşayınca kadar pişirin. Afiyet olsun.

Urfa Tatlısı

MALZEMELER:

Hamuru için:

2 su bardağı süt

7 çorba kaşığı un

2 adet yumurta

Bir tutam tuz

1 çorba kaşığı toz şeker

100 gr ceviz içi

Şerbeti için:

2 buçuk su bardağı su

1 buçuk su bardağı toz şeker

Üzerini süslemek için:

Antep fıstığı

100 gram tereyağı

Çay Saati

YAPILIŞI: Sütü, yumurtayı ve unu bir kapta iyice çırparak krep hamurunu hazırlayın. Bir tavada kreplerinizi pişirin. Tereyağını eritin ve şerbeti de kaynatıldıktan sonra ılımaya bırakın. İsteğe göre, şerbet yerine üzüm pekmezi de kullanabilirsiniz. Servis tabağına bir tane krep yerleştirin. Üzerine sırayla erimiş tereyağını, kıyılmış ceviz içini ve şerbeti koyun. Daha sonra üzerine ikinci krep koyun. Tekrar tereyağı, şerbet ve ceviz koyun. Birkaç kat daha bu şekilde krepleri yerleştirdikten sonra en üstünü şerbet, yeşil fıstık ile süsleyebilirsiniz. Dilim dilim kestikten sonra fazla soğumadan ikram edebilirsiniz. Afiyet olsun.

BESLENME

Herkesin demire ihtiyacı vardır

Demir, akciğerlerimizle soluduğumuz oksijenin kan yoluyla dokulara taşınmasında büyük bir role sahiptir. Eğer vücudumuzdaki demir miktarı belli bir düzeyin (erkeklerde 14 gr/dl, kadınlarda 12 gr/dl) altına düşerse anemi olarak adlandırılır.

Demir eksikliği halsizliğe, iştahsızlığa, çabuk yorulmanıza, baş ağrıları, başdönmeleri ve çarpıntılara, nefes darlığına yol açar.

Beslenmeye bağlı demir eksikliği, genel olarak çay ve kahvenin fazla tüketilmesinden, kalsiyumun fazla alınmasından veya etin kavrularak ya da fırında pişirilmesinden kaynaklanabilir.

Demir eksikliği kadınlarda gebelik ve emzirme dönemlerinde belirgin olarak artar. O yüzden bu dönemlerde beslenme daha da büyük önem kazanır. Demir yönünden zengin gıdaların tüketilmesiyle demir eksikliği büyük oranda azalır.

Demir bakımından zengin gıdaları şöyle sıralayabiliriz: Sakatat, kırmızı et, tavuk eti, kuru baklagiller, kayısı ve üzüm kurusu, pekmez, yeşil sebze, fındık, fıstık, susam, tahin.

Demir içeren gıdalar, C vitaminiyle birlikte alındığında vücudun demirden faydalanma miktarı artacaktır. O yüzden, örneğin et ya da yumurta gibi gıdaların yanında portakal, limon tüketilmesi önerilir.

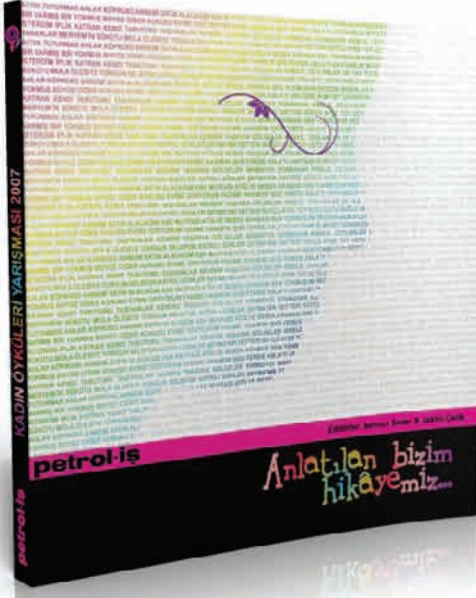
BEŞAMEL SOS: Yağ, un ve sütle yapılan bir tür beyaz sos. Un yağda kızartılır ve üzerine süt eklenerek pişirilir.

EMENSE DOĞRAMAK: Eti, bıçak arkası kalınlığında doğramak.

ETÜVE USULÜ PİŞİRME: Bir yiyeceği, üzeri kapalı olarak, kendi suyu ve biraz tereyağıyla çok hafif ateşte pişirmek veya ısıtmak.

FÜME: Et, balık gibi gıdaların ateş dumanında kurutulması.

Anlatılan bizim hikâyemiz...

Kadın Öyküleri Yarışması

Petrol-İş Kadın Öyküleri Yarışması 2007 Öyküleri Kitaplaştı:

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak 2007 yılında düzenlenen ve dereceye girenlerin Berat Günçikan, Handan Koç, Jaklin Çelik, Latife Tekin, Saliha Paker, Sennur Sezer ve Yaşar Seyman'dan oluşan jüri tarafından belirlendiği KADIN ÖYKÜLERİ YARIŞMASI'na katılan öykülerin bir kısmı Petrol-İş Sendikası tarafından kitap haline getirildi.

Yarışmaya katılan öykülerden seçilerek oluşturulan kitapta, hepimize tanıdık gelen yaşam hikâyelerini, çalışma hayatında karşılaştıkları sorunları, işyerlerinde yaşadıkları direnme öykülerini, farklı türlerde

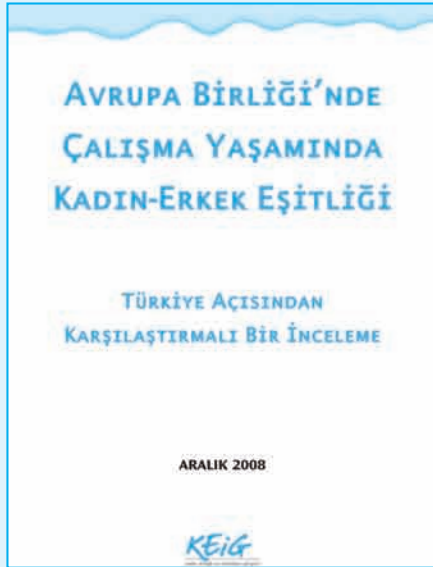
karşılaştıkları ezilmeler ve buna karşı elde ettikleri başarıları, kazanma umutlarını, kadın gözüyle toplumun elıştırmasını bulmanız mümkün.

Dereceye girenlerle birlikte toplam 36 öykünün yer aldığı öykü kitabının editörlüğünü jüri üyelerinden Jaklin Çelik'le Sennur Sezer yaptı.

Kitapta yer alan öykülerin hepsi çok etkileyici. Okuyan her kadının kendisinden bir şeyler bulacağından eminiz.

Kitap için 0216 474 98 70'den sendikamıza ulaşabilirsiniz.

Avrupa Birliği'nde Eşitlik Politikaları

Friedrich Ebert Vakfı tarafından desteklenen Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi (KEİG) ve Kadınlarla Dayanışma Vakfının ortak hazırladığı kitapta AB

giriş sürecinde Türkiye'deki kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik mevzuatı özetleyerek ve aynı zamanda eşitlik politikaları üzerine bir tartışma yürü-

tüyor. Çalışma esasında Aysun Sayın tarafından Ankara Üniversitesi Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı'na verilen Yüksek Lisans tezinden oluşuyor. KEİG platformunun çalışmaları ile tez yeniden güncellenmiş. Kitap kadın istihdamı alanında Türkiye ve AB arasında mevzuatı karşılaştırma imkanı verirken, eşitlik politikalarının feminist bakış açısıyla gözden geçirilmesi konusunu da gündeme getiriyor.

Çalışma ve Toplum Dergisi'nden: Mart Ayı'nda Türkel Minibaş Anısına Kadın Sayısı

Nurcan Özkaplan tarafından yazılan Duygusal Emek ve Kadın İş/ Erkek İş isimli makalede çalışan kadınların en önemli sorunlarından biri olan ev işlerinin en önemli bölümünü oluşturan bakım emeği konusunu, üretim ve yeniden üretim ilişkisini açacak tarihselliği içinde patriyarka ve kapitalizmi kullanım değerini de kapsayacak şekilde buluşturan sosyalist feminist bir yaklaşımla ele alıyor. Başta ücret farklılıkları olmak üzere işyerinde kadın olarak yaşadığımız ayrımcılıkların sorgulanması açısından duygusal emek kategorisinin anlaşılması önemli... Bir süredir kadın emek literatüründe çok sık kullanılmaya yoksulluğun kadınlaşması konusunu da Çağla Ünlütürk Ulutaş ele almış. Derginin diğer yazarları, Saniye Dedeoğlu, Şenay Gökbayrak, Kadriye Bakırcı, Hatice Duygu Özer, dergimizin yazarlarından Betül Urhan Hoca'nında bir makalesinin bulunduğu Çalışma ve Toplumun Mart sayısını edinmenizi öneririm...

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi'nden

Kadın ve yol Ajandası

Günlük hayatın bıktırıcı tek düzel-
ği içinde çalışıp duruyorken, hiçbir
şeye yetişemezken "alıp başımı gi-
deceğim" lafını söylemeyen yoktur
aramızda...

Kadınlar gitme arzusunu çok duyar-
lar ama bir türlü seyahat edemez-
ler. Onların seyahat özgürlüklerini
kısıtlayan sayısız engeller vardır.
Para yoktur, bilinmeyen ülkelerde
bilinmeyen tehlikeler vardır, sokak-
lar, caddeler çoğu zaman tekin de-
ğildir.

Başka ülkeler başka limanlar öz-
gürleştirir insanı, kadınların kendi-
lerini tanıması açısından da fırsattır
seyahatler...

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bil-

gi Merkezi her yıl yayımladığı bil-
gilendirici ajandalarına bir yenisini
daha ekledi.

2009 yılının ajandasının konu-
su: Kadın ve Yol...Ajanda sey-
yah kadınlara ayırmış sayfalarını.
Leydi Montague'den, Florance
Nightengale'e, Agahta Christie'den
Halide Edibe kadar hemen hemen
hepsi döneminin sıra dışı kadınla-
rını yol teması etrafında birleştiren
kitap gibi bu ajandayı alıp, kullan-
maya kıyabilerseniz kullanın ama
arşiv belgesi olarak da saklayabi-
lirsiniz...

Ajandayı edinmek için **0212 534 95
50** numaralı telefonu arayabilirsi-
niz.

Seyirlik

Petrol-İş'ten 8 Mart CD'si

**8 Mart 2009
1857'den
Günümüze
Kadınların
Direniş Tarihi**

Petrol-İş Kadın Dergisi tarafından müzikli sunum formatında hazırlanan **8 Mart 2009 - 1857'den Günümüze Kadınların Direniş Tarihi** adlı CD üç bölümden oluşuyor.

Farklı ülkelerden ev emekçisi, fabrikada atöl-yede işçi, tarlada yevmi-yeli, ev-eksenli çalışan kadın görüntülerinin yer aldığı birinci bölümde kadınların ortak sorunları ve

talepleri ele alınıyor.

İkinci bölümde ise ayrıntılı resim ve fotoğraflar eşliğinde kapsamlı bir 8 Mart tarihçesi bulunuyor.

Üçüncü ve son bölüm, Petrol-İş Sendikası'nda kadınların yer aldığı direnişlerden kesitler ve bütün şubelerden üye kadınlara ait eylem, miting ve toplantı görüntüleri içeriyor.

12. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali 7-14 MAYIS 2009 tarihleri arasında Ankara'da yapılacak

Bu yıl festivalin teması 12 Eylül askeri darbesi ve 1980 ihtilaliyle bir daha geri dönülemez yola girmiş bir Türkiye, Ronald Reagan, Thatcher ve Gorbaçov'un gölgesindeki bir dünya...

Ödüller: Uçan Süpürge Onur Ödülü'nü 'Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler'in Cadı'sı Suna Selen, Bilge Olgaç Başarı Ödülleri'ni Yeşim Ustaoglu ile Zepür Hanımyan alacak.

Festivalin bu yıl yurtdışından iki konuğu var. Alman sinemasından Ulrike Ottinger filmleri ve fotoğraf sergisiyle Ankara'da olacak. Annem Hakkında Her Şey filminden tanıdığımız ve "İspanya'nın haşarı kızı" olarak tanınan Antonia San Juan da ilk kez Türkiye'ye gelecek.

En iyiler: Sinema Yazarları Derneği'nin (SİYAD) kadın üyeleri arasında yapılan "Sizce en iyi kadın filmleri?" anketinin sonuçlarına göre en iyiler arasında, Agnes Varda'nın "5'ten 7'ye Cleo'su, Lars Von Trier'in 'Dalgaları Aşmak' ve Çek sinemasından Vera Chytilova'nın 'Papatyalar' filmi gösterilecek.

Festivalin gösterim ve söyleşileri Kızıllırmak Sineması ve Ankara Alman Kültür Merkezi'nde yapılacak. Bilet ücretleri tam/öğrenci ayrımı olmaksızın 6 TL. Ayrıntılı bilgi için: festival.ucansupurge.org

KADINLAR

**KRİZE İŞSİZLİĞE
ŞİDDETE YOKSULLUĞA
SENDİKASIZLAŞTIRMAYA**

KARŞI

İMAYİST A

ALANLARDA!